

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ESTETİK DİNLEME TÜRÜ ETKİNLİKLERİNİN İLKOKUL
3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEME SÜRECİNE
YANSIMALARI (HALK EDEBİYATI ÖRNEĞİ)**

Őengöl BECERİK HAS

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Pınar GİRMEN

Eskişehir, 2022

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Şengül BECERİK HAS tarafından hazırlanan **Estetik Dinleme Türü Etkinliklerinin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Sürecine Yansımaları (Halk Edebiyatı Örneği)** başlıklı bu tez, 05/07/2022 tarihinde *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği* 'nin ilgili maddeleri uyarınca yapılan **Tez Savunma Sınavı** sonucunda **başarılı** bulunarak, jürimiz tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı Adı SOYADI</u>	<u>İmza</u>
Jüri Başkanı :	Doç. Dr. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR	
Danışman :	Prof. Dr. Pınar GİRMEN	
Üye :	Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KILIÇ	

ENSTİTÜ ONAYI

Prof. Dr. Mustafa Zafer BALBAĞ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Estetik Dinleme Türü Etkinliklerinin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Sürecine Yansımaları (Halk Edebiyatı Örneği) başlıklı tezin bizzat tarafımca hazırlanan, özgün bir çalışma olduğunu; bu çalışmanın tüm aşamalarında (hazırlık, veri toplama, analiz, bilgilerin sunumu ve raporlaştırma vb.) bilimsel etik ilke ve kurallara uygun olarak hareket ettiğimi; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri, bilgi vb. için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara çalışmanın kaynakçasında yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan “Bilimsel İntihal Tespit Programı”yla tarandığını ve hiçbir “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, herhangi bir biçimde bu çalışmamla ilgili yukarıdaki beyanıma aykırı bir durumun saptanması halinde, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçların sorumluluğunu kabul ettiğimi bildiririm.

29/06/2022

Şengül BECERİK HAS

Teşekkür

Lisans ve lisansüstü eğitimim boyunca öğrencisi olduğumdan büyük bir keyif aldığım, bu süreçte bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, bana bu yolculukta rehberlik eden ve anlayış gösteren saygıdeğer danışmanım ve hocam Prof. Dr. Pınar GİRMEN'e nezaketinden ve katkılarından dolayı sonsuz teşekkür ediyorum.

Çalışma boyunca akademik bilgilerini paylaşan ve görüşlerini esirgemeyen Prof. Dr. Hüseyin ANILAN'a ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KILIÇ'a katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Lisansüstü eğitimim boyunca derslerine katıldığım ve bu zamana gelmemde büyük emeği olan Doç. Dr. Hilmi DEMİRAL'a, Doç. Dr. Nida BAYINDIR ve Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Oğuz AKÇAY'a çok teşekkür ediyorum. Ayrıca uygulamanın yapıldığı Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nun araştırmaya katılan tüm öğrencilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Her an güveni, desteği ve emeğiyle yanımda olan canım eşim Ahmet Kâmil HAS'a, beni bu yolda destekleyen canım aileme ve dostlarıma gönülden teşekkür ediyorum. Bana bu yolda sevgileriyle güç veren yeğenlerim Yekta Giray ve Nil'e teşekkürlerimi sunuyorum.

İçindekiler

Teşekkür	i
İçindekiler	ii
Tablolar Listesi.....	iv
Şekiller Listesi.....	v
Özet	1
Abstract	3
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1. Giriş.....	5
1.1. Problem Durumu	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
2. Kavramsal/Kuramsal Çerçeve.....	9
2.1. Dinleme	9
2.2. Dinlemenin Önemi	11
2.3. Dinleme Türleri	11
2.4. Estetik Dinleme	13
2.5. İlgili Araştırmalar	16
2.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	16
2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	26
3. Yöntem.....	26
3.1. Araştırma Deseni	26
3.1.1. Eylem araştırma süreci	27
3.2. Katılımcılar.....	33
3.3. Okul ve Sınıf Ortamı	35
3.4. Dinleme Sürecindeki Metinler	37
3.5. Veri Toplama Araçları.....	37
3.5.1. Görüşme	37
3.5.2. Öğrenci günlükleri.....	39
3.5.3. Araştırmacı günlüğü	39
3.5.4. Gözlem	39

3.6. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	40
3.7. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği	40
3.8. Araştırmada Etik.....	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	43
4. Bulgular.....	43
4.1. Estetik Dinleme Türünün Öğrencilerin Dinleme Sürecine Yansımalarına İlişkin Bulgular	43
4.1.1. Tahmin aşaması	47
4.1.2. Görselleştirme aşaması	54
4.1.3. Dil oyunları aşaması	68
4.1.4. Bağlantı kurma aşaması.....	74
4.1.5. Özetleme aşaması	81
4.2. Edebi Türlerin Öğrencilerin Dinleme Sürecine İlişkin Bulgular	94
4.2.1. Dede Korkut Hikâyesi	95
4.2.2. Masal	96
4.2.3. Tekerleme	98
4.2.4. Türkü	98
4.2.5. Ninni	100
4.2.6. Fıkra.....	101
4.2.7. Bilmece.....	102
4.2.8. Mani.....	103
4.2.9. Gözlem sürecine ilişkin bulgular.....	103
4.2.10. Öğrencilerle görüşme sürecine ilişkin bulgular	106
BEŞİNCİ BÖLÜM	115
5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	115
5.1. Sonuç	115
5.2. Tartışma.....	117
5.3. Öneriler.....	119
KAYNAKÇA.....	121
EKLER	128
ÖZGEÇMİŞ	141

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa Numarası
Tablo 3.1.	Eylem Araştırması Sürecinde Öğrencilerin Dinlemeye İlişkin Sorunları	28
Tablo 3.2.	Eylem Araştırması Sürecinde Kullanılan Eylem Planı	30
Tablo 3.3.	Geçerlik Komitesi Toplantı Takvimi	32
Tablo 3.4.	Katılımcılar Hakkında Bilgi	33
Tablo 3.5.	Görüşme Tarihi ve Süresi	38

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa Numarası
Şekil 3.1.	Araştırma Sürecindeki Uygulama Basamakları	31
Şekil 4.1.	Estetik Dinleme Aşamalarına İlişkin Öğrencilerin Zihinsel Süreçleri	46
Şekil 4.2.	Edebi Türlerin Öğrencilerin Dinleme Sürecine Yansımaları	94
Şekil 4.3.	Duygu ve Davranışların Halk Edebiyatı Türlerine Göre Dağılımı	95

Özet

Estetik Dinleme Türü Etkinliklerinin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Sürecine Yansımaları (Halk Edebiyatı Örneği)

Şengül BECERİK HAS

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Pınar GİRMEN

2022

Amaç: Araştırmada ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin durumlarının estetik dinleme metinleri aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç bağlamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Dinleme sürecinde kullanılan estetik dinleme türünün öğrencilerin dinleme becerilerine yansımaları nasıldır?
- Dinleme sürecinde kullanılan halk edebiyatı türlerinin öğrencilerin dinleme becerilerine yansımaları nasıldır?

Yöntem: Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. İlkokul 3. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen araştırma, 4 hafta ve 30 ders saati sürmüştür. Halk edebiyatı türlerinden sekiz tür kullanılarak yapılan araştırmada öğrencilere toplam 20 etkinlik uygulanmıştır. Araştırmanın veri toplama araçlarını öğrenci günlükleri, araştırmacı günlüğü, gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları oluşturmuştur.

Bulgular: Estetik dinleme aşamalarının gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin yaşadıkları zihinsel süreçler beş temada toplanmıştır. Bu temalar; tahminde bulunma, görselleştirme, dil oyunlarını keşfetme, bağlantı kurma ve özetlemedir. Tahminde bulunma temasında; karakteri betimleme, ilişki kurma, ön bilgileri kullanma, yaşayış biçimini betimleme, örnekler verme, geçmişi anımsama, paylaşım, hayal gücünü kullanma alt temalarına ulaşılmıştır. Görselleştirme temasında; kişisel, fiziksel özellikleri betimleme, belirgin çizimler-nesneler ortaya koyma, toplumsal değerleri fark etme, somut-soyut nesneleri fark etme, karakter ve yer unsuru ortaya koyma, çağrışım yapma alt temalarına ulaşılmıştır. Dil oyunlarını keşfetme temasında ise deyimler kullanma ve ikilemeler kullanma alt temalarına ulaşılmıştır. Bağlantı kurma temasında öğrencilerin yaşadıkları zihinsel süreç-

ler; olumlu kişilik özelliklerini fark etme, yorumlama yapma, olumlu çözüm önerileri ortaya koyma, paylaşma- örnekler verme, neden sonuç ilişkisi kurma ve ev yaşantılarına yer vermedir. Özetleme temasında; eleştiri-karşılaştırma yapma, oluş sırasına göre anlatım, özgün ifadeler kullanma, hikâyeleştirme- ezberleme, yorumlama ve ana düşünceyi bulma alt temaları oluşturulmuştur.

Sonuç ve Öneriler: Araştırma sonuçlarına göre, estetik dinleme türü öğrencilerin dinleme sürecinden zevk almasını, eğlenmesini ve güzel vakit geçirmesini sağlamıştır. Bu dinleme türü sonucunda öğrencilerin bilişsel, davranışsal ve duyuşsal becerilerine ilişkin çeşitli zihinsel süreçler yaşadıkları ortaya çıkarılmış ve örneklerle betimlenmiştir. Uygulama sırasında kullanılan çeşitli halk edebiyatı türleri öğrencilerin etkinliklere karşı olumlu tutum, davranış ve tepkiler göstermesini sağlamıştır. Bu sonuçlar ışığında; ilkökul düzeyinde estetik dinleme türü etkinliklerine, estetik dinleme türüne dair eğitim ve çalışmaların yaygınlaştırılmasına, öğrencilerin kendilerini mutlu ve iyi hissetmelerini sağlayacak sınıf etkinliklerine yer verilmelidir. Ayrıca farklı sınıf düzeyleri ve farklı dinleme metinleri aracılığıyla farklı araştırma desenleri kullanılarak çeşitli araştırmalara yer verilebilir.

Anahtar kelimeler: Dinleme türleri, Estetik dinleme, Dinleme süreci, Dinleme becerisi, İlkokul öğrencileri.

Abstract

Reflections of Aesthetic Listening Type Activities on the Listening Process of Primary School 3rd Grade Students (Folk Literature Example)

Şengül BECERİK HAS

Eskisehir Osmangazi University Institute of Educational Sciences

Department of Basic Education

Advisor: Prof. Dr. Pınar GİRMEN

2022

Purpose: In the study, it was aimed to examine the listening skills of 3rd grade students in primary school through aesthetic listening texts. In the context of this general purpose, answers to the following questions were sought:

- What are the reflections of the aesthetic listening type used in the listening process on students' listening skills?
- How are the reflections of folk literature genres used in the listening process on students' listening skills?

Method: In this study, action research, one of the qualitative research designs, was used. The research, which was carried out with primary school 3rd grade students, lasted 4 weeks and 30 lesson hours. A total of 20 activities were applied to the students in the research, which was conducted using eight genres of folk literature. The data collection tools of the research consisted of student diaries, researcher diary, observation and semi-structured interview questions.

Results: The mental processes experienced by the students in the process of performing the aesthetic listening stages were gathered under five themes. These themes are; guessing, visualizing, exploring language games, making connections and summarizing. In the theme of guessing; The sub-themes of describing the character, establishing relationships, using prior knowledge, describing the way of life, giving examples, remembering the past, sharing, using imagination were reached. In the visualization theme; The sub-themes of describing personal and physical features, revealing distinctive drawings-objects, recognizing social values, realizing concrete-abstract objects, revealing character and place elements, and making associations were reached. In the theme of exploring language games, the sub-themes of using idioms and using reduplications were reached. Mental processes experienced by students in the theme of connecting; noticing positive

personality traits, making comments, putting forward positive solution suggestions, sharing-giving examples, establishing a cause-effect relationship and giving place to home life. In the theme of summarizing; The sub-themes of criticism-comparison, narration according to the order of occurrence, using original expressions, storytelling-memorizing, interpretation and finding the main idea were formed.

Conclusion and Suggestions: According to the results of the research, the type of aesthetic listening enabled the students to enjoy the listening process, have fun and have a good time. As a result of this type of listening, it was revealed that the students experienced various mental processes related to their cognitive, behavioral and affective skills and were described with examples. Various types of folk literature used during the application enabled the students to show positive attitudes, behaviors and reactions to the activities. In the light of these results; Aesthetic listening activities at primary school level, dissemination of education and studies on aesthetic listening, and classroom activities that will make students feel happy and good should be included. In addition, various researches can be included by using different research designs through different grade levels and different listening texts.

Keywords: Types of listening, Aesthetic listening, Listening process, Listening skill, Primary school students.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

İnsan olmanın gereksinimlerinden en önemlisi sağlıklı iletişim kurabilmektir. İletişimin temeli büyük ölçüde kurulan ilişkilerin niteliğiyle ilişkilidir. Birbirlerini dinlemedikleri için anlamayan insanlar birçok problemi de beraberinde getirmektedirler. Bu problemlerin büyük bir kısmı dinleme becerisine yeterince önem verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu beceri, yaşam boyunca kişilerarası ilişkileri büyük ölçüde etkilemiştir. Bireylerin birbirleriyle kurdukları sağlıklı iletişimin temelinde dinleme-anlama becerisi yatmaktadır. İnsanların, kendilerini ifade etmek kadar, birileri tarafından dinlenilmeye de ihtiyaçları vardır. Başka bir ifadeyle bireyler arası ilişkilerin gelişmesi dinleme becerisine verilen değerle ilgilidir. Günümüzde insanoğlunun en temel becerilerinden biri hâline gelen dinleme becerisine yeterince önem verilmesi bireylerarası ilişkilerin düzelmesine yardımcı olacaktır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan konuşma, okuma ve yazma alanlarının gelişimi büyük ölçüde dinleme becerisinin gelişimine bağlıdır. Dinleme becerisinin gelişimi bu alanları doğrudan etkileyecektir. Bu çalışmada amaç, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirerek diğer alanlara katkı sunmaktır. Bu amaçla, dinleme türlerinden biri olan estetik dinleme kullanılmıştır. Estetik dinlemede amaç; bireyde dinlemeyi eğlenceli hâle getirip, dinlemeden büyük bir keyif ve haz almalarını sağlamaktır. Ayrıca estetik dinlemenin öğrencilerin derse olan ilgi ve isteklerini artırmasına yardımcı olması beklenmektedir.

1.1. Problem Durumu

Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri, bilgi edinmeleri ve öğrenmeleri için okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Konuşma, okuma ve yazma alanlarına yeterince özen gösterilmektedir. Fakat dinleme becerisi göz ardı edilmektedir. Özbay ve Melanlıoğlu (2012), Türkçe Dersi Öğretim Programlarını incelediklerinde dinleme becerisinin ihmal edildiğini dile getirmişlerdir. Okulda, işte, ailede problemlerin büyük bir bölümü dinleme becerisinin zayıflığından kaynaklanmaktadır. Toplumda sağlıklı ilişkilerin kurulması ve başarılı bireylerin ortaya çıkmasını dinleme becerisinin gelişmişliğine bağlıdır (Doğan, 2008, s. 261-286). Dolayısıyla dinleme, toplumsal hayattaki başarıyı ve ilişkileri etkileyen becerilerden en önemlisidir.

Dinleme, belli bir amaç doğrultusunda yapılan, öğrenilmesi gereken bir beceridir (Gündüz ve Aktaş, 2001, s. 249). Dinleme, sistemli yapıldığı zaman anlam kazanacaktır. Gelişigüzel yapılan dinlemenin amaca ulaştırmada yetersiz kaldığı bilinmektedir. Başka bir ifadeyle dinleme; okullarda, ailede ve kurumlarda eğitim yoluyla kazandırılabilen bir beceridir. Arıcı (2016, s. 66-78), dinleme eğitiminin ailede başladığını ve bunun okulda yapılan etkinliklerle destelenerek geliştirilebileceğini söylemiştir. Okuma-yazma faaliyetleri tamamlandıktan sonra yapılacak olan etkili ve istendik dinleme etkinlikleri bu becerinin bilinçli ve sistemli bir şekilde öğretilmesine ve geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Kalaycı, 2005, s. 53-58). Görüldüğü üzere dinleme eğitimi yaşam boyu devam ettirilmesi gereken bir beceridir. Bu becerinin okul yaşamından sonra da desteklenmesi dinleme becerisinin gelişimi için önemlidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarından oluşmaktadır. Dinleme ve okuma anlama için gerekli eylemlerken konuşma ve yazma becerileri anlatmaya dönük eylemdir. Okuma ve dinlemeyle elde edilen bilgiler konuşma ve yazma vasıtasıyla bireylere aktarılır. Görüldüğü üzere bu dört öğrenme alanı birbiriyle ilişkilidir ve bir arada olduklarında bir anlam ifade ederler (MEB, 2019). Dinleme becerisi diğer becerileri hem etkileyen hem de onlardan etkilenen bir yönü olmakla birlikte okuma, yazma ve konuşma becerilerinin kazanımı, etkili bir dinleme becerisine sahip olmayı gerektirmektedir. Dinleme becerisi, temel dil becerileri içerisinde en önemli yere sahip olan ve en çok kullanılan beceridir (Çer, 2016, s.12). Dinleme becerisinin bu denli önemli olması bu alanda çalışma yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Dinleme türleri çeşitli olmakla birlikte, bu çalışmada estetik dinleme türü ele alınmıştır. Öğrencilerin ilgisini çekecek, hoşlarına gidecek, sevecekleri ve onlarda merak uyandıracak metinlere yer verilmesi dinlemeye olan ilgilerini de artıracaktır. Öğrencilerin estetik dinleme yetileri masal, hikâye, ninni, tekerleme vb. gibi edebî ürünler yardımıyla gelişip aynı zamanda, edebî ürünlere olan ilgileri de artacaktır. Ayrıca onların estetik dinleme etkinliklerine ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin durumlarının estetik dinleme metinleri aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç bağlamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Dinleme sürecinde kullanılan estetik dinleme türünün öğrencilerin dinleme becerilerine yansımaları nasıldır?
- Dinleme sürecinde kullanılan halk edebiyatı türlerinin öğrencilerin dinleme becerilerine yansımaları nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyler yaşamlarının büyük bir bölümünü dinlemeye ihtiyaç duyarak geçirirler. Günlük işler yapılırken özellikle iletişim sürecinde dinleme becerisi büyük önem taşımaktadır. Çocuklar dil yetilerini dinleme becerileri sayesinde kazanırlar ve dinleme becerisi çocukların ilk kazandıkları beceridir (Özbay, 2001, s. 10). Dinleme becerisi ailede kazanılan sonradan ilerleyen, gelişen bir yapıya sahiptir. Bu becerinin geliştirilebilir olması özellikle ilkokul öğrencilerinin okuldaki başarılarını etkilemektedir. Çünkü dinleme hem okul hayatımızda hem de ilerleyen zamanlarda bireyin hayatında var olan önemli bir eylemdir.

Dinleme becerilerinin geliştirmede en çok karşılaşılan sorunun öğrencilerin çabuk sıkılmaları olmakla birlikte öğrencideki motivasyon eksikliği ve uygun dinleme pozisyonlarını koruyamamaları olduğu görülmektedir (Demir ve İzci, 2015). Öğrencilerin dikkatini toplayamaması, konuya ilgi duymaması ve güdülenme eksikliği gibi odaklanma sorunları yaşamaları dinlemede problemlerin yaşanmasına neden olmaktadır (Aşılıoğlu, 2009, s. 45-63). Bu bağlamda bu araştırmalar öğrencilerin dinlemeye yönelik ilgi, motivasyon ve tutum gibi duyuşsal alanlarda sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır (Demir ve İzci, 2015; Aşılıoğlu, 2009).

Okullarda etkili öğrenme ortamının sağlanması çocukların dinleme becerilerini ne derece kazandıklarına bağlıdır. Dinleme becerisine sahip olmak için çocukların bu yolda gösterdikleri emek ve çaba onların okul başarılarını ve günlük ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir. Dinlemenin bu denli önemli olması alanda çalışma yapma ihtiyacını doğurmuştur. Alan yazında bilgi edinme amaçlı dinleme ve anlamaya yönelik akademik çalışmalar görülmektedir (Melanlıoğlu, 2011; Katrancı, 2012; Doğan, 2017). Bununla birlikte eğlenme, hoşça vakit geçirme ve zevk alma amaçlı olan estetik dinleme çalışmaları sınırlı sayıdadır. Bu araştırmada estetik amaçlı dinleme türü çalışılmıştır. Çalışmada 3. sınıf öğrencilerinin estetik dinlemelerine ilişkin tutumları, duyuşsal boyutları ve dinlediklerini anlama durumları betimlenmiştir. Çeşitli dinleme metinlerine yer verilerek han-

gilerinin estetik dinlemeye uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bu araştırmada estetik dinleme tőrünün ilkokul oğrencilerinin dinleme becerilerine yansımalarının betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu betimlemelerin alanda çalışanlara ışık tutacağı dőřünőlmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kavramsal/Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde dinleme, dinlemenin önemi, dinleme türleri, estetik dinleme ve ilgili araştırmalar başlıklarıyla ilgili açıklamalar yapılmıştır.

2.1. Dinleme

Alan yazın incelendiğinde dinlemenin birçok tanımı yapılmış olmakla birlikte bunlardan bazıları şöyledir; Dinleme, kişinin kendi iradesiyle yaptığı seçerek algıladığı sesler bütünüdür (Özbay, 2005, s. 56). Dinleme, doğumdan ölüme kadar devam eden bir duyu becerisidir (Cemiloğlu, 2005, s. 65). İşitileni almak ve saklamak ya da işitileni anlamak amacıyla dikkat harcamaktır (Sever, 2000, s. 11). Bireyin sesleri, sözleri, konuşmaları işitme ve görme organlarıyla algılaması; zihinsel işlemlere tabi tutarak anlaması etkinliğidir (Güleryüz, 2003, s. 29). Yıldız (2003, s. 58) ise dinlemeyi, iletişim ve öğrenmenin en temel yolu olduğunu ve dinlemenin zevk alma yollarından biri olduğunu ifade etmiştir. Tanımlardan hareketle dinleme becerisinin bir algılama, anlamlandırma süreci olduğu ve istendik yapılan bir faaliyet olduğu söylenebilir. Dolayısıyla dinlemenin gerçekleşmesi için birey işittiği sesleri zihninde düzenleyip anlamlı hâle getirmesi söz konusudur.

Dinleme, bilginin öğrenilme, paylaşılma ve değerlendirilmesini içeren bir süreç olmakla birlikte aynı zamanda düşünmeyi de içermektedir. Öğrenciler; sınıflama, benzerlikleri belirleme, sebep sonuç ilişkileri kurma, tahmin etme, özet çıkarma, varsayımları yorumlama gibi düşünme stratejileri kullanırlar (Duman, 2007, s. 358). Bu stratejiler sayesinde öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri harekete geçerek dinleme süreci etkin hâle gelecektir.

Dinleme becerisinin gelişmesinde öğrencilerin dinlemeye olan tutumları dinleme becerilerini büyük ölçüde etkilemiştir. Öğrencilerin pasif ve isteksiz dinleyici konumdan, etkin ve istekli dinleyiciler olarak etkileşimli iletişim içinde olmaları, onların dinlemede olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacaktır (Goh ve Taib, 2006, s. 222-232). Okullarda verilen dinleme eğitimlerinde bireylerin aktif olduğu dinleme türleri tercih edilip öğrencinin pasif dinleyici konumundan aktif dinleyici konumuna gelmeleri önemlidir.

Çevresel ve bireysel uyarılar becerilerin geliştirilmesini olumsuz yönde etkilebilmektedir. Dinleme becerisi; bireylerin psikolojik, ortam ve çevreden kaynaklı sebeplerden dolayı etkilenebilmektedir. Bunları fiziksel olanaklar, konu seçimi, kişinin duygusal durumu, zihinsel durumu, davranışsal durumu ve psikolojik sebepler olarak sıralamak mümkündür (Mackay, 1997; Özbay, 2009; Özer, 2002). Dinleme becerisi kazandırılmak istenen bir bireyin duyma yetisiyle ilgili bir probleminin olmaması eğer varsa öğretmenin bunu bilerek yol izlemesi gerekmektedir.

Eğitim ortamının fiziki yapısının elverişsiz olması dinlemeyi olumsuz etkilemektedir. Sınıf ortamının çok kalabalık olması ve gürültülü bir ortam fiziki durum olarak ele alınabilir. Dinleyenlerin konuya ilgi ve istek duymamaları ve konuda geçen olayları kişisel algılaması da dinlemeyi etkilemiştir. Konuşma hızı ile dinleme hızı arasındaki farkın açılması dinlemeyi olumsuz etkilemiştir. Dakikada ortalama 150 sözcükle konuşan bir kişinin aynı sürede zihninden 600-750 arasında sözcük geçmektedir. Kalan süre, pek çok faktörün bireyin zihnini meşgul etmesine ve dinleme kalitesinin düşmesine neden olabilmektedir (Özbay, 2005). Dinleme sırasında yorgun ve dalgın olmak, dikkatini toplayamamak zihinsel faktörler olarak ele alınırken, bireyin dinleme sırasında olumsuz davranış sergilemesi davranışsal faktörler olarak sıralanabilir.

Dinlemenin geliştirilmesinde bazı faktörler etkilidir. Çifçi (2001, s. 165) dinlemenin geliştirilmesinde eğitilmiş bir hafıza, kelime hazinesinin geniş olması, kültürel olarak pasif dinleyici tercihindan vazgeçilmesi dinleme eğitimini veren öğretmenin gerekli mesleki bilgiye sahip olması, seçilen konuların öğrenci seviyesine uygun olması ve bir amaca hizmet etmesi gibi faktörlerin etkili olduğunu söylemektedir.

Dinleme, zihin ve bedenin birlikteliği sonucu ortaya çıkan bir eylemdir. Zihin bu süreci anlamlı hâle getirirken, bedensel hareketler hem dinleyiciyi hem de anlatanı etkilemektedir. Sokolove, Sadker ve Sadker (1986) dinlemeyi etkileyen ve sözel olmayan dört ayrı noktadan bahsetmiştir: Göz kontağı, yüz ifadeleri, oturma şekli, konuşma kaynağına olan uzaklık (Akt., Akyol, 2010, s. 2-3). Bu bağlamda iyi bir dinlemenin gerçekleşmesi için hem zihinsel hazırlık hem de fiziksel uygunluk durumu önemlidir.

Hayatın büyük bir bölümünün dinlemeye ayrılması bu konuda yapılmış amaçlı ve sistemli bir eğitimin olmasını gerektirmiştir. Gelişigüzel yapılan dinleme de bireylerin anlama ve anlatmada problemler yaşadığı görülmektedir. Aktarılan bilgilerin kişinin zihninde bir anlam ifade etmemesi dinleme işini sekteye uğratmaktadır. Bu durumda sağlıklı bir iletişim ortamından bahsetmek mümkün olmayacaktır. İletişim sürecinin etkili ilerle-

mesi kişilerin etkin dinleyici olup olmamasına bağlıdır. Bireylerin dinleme eğitimi almaları ve bunu günlük yaşamına uyarlamaları etkili iletişim ortamının sağlanması için önemlidir. Ailede ve sosyal çevrede kazandırılan dinleme eğitiminden sonra okullarda verilen eğitimle bireylerin iyi birer dinleyici olmaları amaçlanır. Bu amaçla etkin dinleyici olmak bireyin yaşamını büyük ölçüde kolaylaştırdığı için önemlidir.

2.2. Dinlemenin Önemi

Eğitimde, meslek hayatında ve günlük işlerde birçok yerde dinlemeye ihtiyaç duyulur. İnsanlar doğumdan yetişkinliğe kadar geçen sürede hayatı anlamlandırma süreçlerinde dinleyerek bir şeyler öğrenirler. Günlük yaşantıda ve öğrenim hayatında elde edilen bilgilerin birçoğu dinleme yoluyla kazanılır. Hunsaker'a (1990) göre bilinenlerin %80'i dinlemeyle elde edilmektedir (Akt., Akyol, 2006, s.1). "Ortalama olarak insan faaliyetlerinin yarısına yakını dinlemekle geçer. Minnesota Üniversitesi'nden Dr. Lyman K. Steal'in dinlemeyle ilgili yaptığı araştırmasında, iletişime ayrılan sürenin %45'inin dinlemeyle geçtiği dile getirilmiştir (Yıldız, Okur, Arı, Yılmaz, 2008, s.180)". Özellikle eğitim-öğretimde ayrı bir önem kazanan dinleme becerisi çocukların hem kişisel hem de günlük yaşantılarını büyük ölçüde etkilemektedir. Ailede bir birey olarak kendisine değer verildiğini ve dinlenildiğini hisseden bir çocuk, dinlemenin önemini kavrayacaktır. Okul yaşamında etkili dinleme becerisine önem veren bir öğretmenle karşılaşan bir çocuk, öğrenim hayatı boyunca başarılı bir birey ve kendi sorunlarını çözen iyi birer dinleyici olma özelliğini elde edecektir. Dinlemeye olan ihtiyacın yaşam boyu sürmesi ona olan ihtiyacımızın önemini göstermektedir. Dinleme alışkanlığı yaşanan topluma adapte olabilmek ve uyumlu ilişkiler sergileyebilmek için önemlidir. Bilinçli birer dinleyici olmak hayat kalitesini büyük ölçüde etkilemektedir.

2.3. Dinleme Türleri

Dinleme faaliyetinin bir amaca hizmet edebilmesi için uygun dinleme türünü seçmek önemlidir. Bu bağlamda uygun olan dinleme türünü seçerek etkinliklere başlarız. Alan yazın incelendiğinde dinleme türleri çeşitlilik göstermiştir. Aşağıda bazı dinleme türlerine yer verilmiştir.

Tidyman ve Butterfield, dinleme türlerini yediye ayırmıştır: Basit dinleme, Ayırt edici dinleme, Rahatlama için dinleme, Bilgi için dinleme, Fikirleri düzenleme için dinleme, Eleştirel dinleme ve Yaratıcı dinlemedir. Kingen beş çeşit dinlemeden bahseder:

Ayırt edici dinleme, Estetik dinleme, Etkili dinleme, Eleştirel dinleme ve Empatik dinlemedir (Akt., Doğan, 2007, s. 36). Kantemir’e (1997, s.18) göre dinleme türleri şunlardır: Gönüllü veya Gönülsüz dinleme, Rastgele veya Maksatlı dinleme, Disiplin veya Değişikliğe dayanan dinleme, Eleştirici veya Eleştirici olmayan dinleme, Sempatik veya Anti-pati ile dinleme. Özdemir’e (1987, s.168) göre ise dinleme türleri şunlardır: Yalın dinleme, Ayırıcı dinleme, Eğlenmek ve yorgunluklarımızı gidermek için dinleme, Bilgi edinmek için dinleme, Bilgileri düzenleme için dinleme, Eleştirel dinleme, Yaratıcı dinlemedir.

Dinleme türleri farklı kaynaklara göre çeşitli olmakla birlikte belli başlı dinleme türlerinin açıklaması şöyledir;

- **Seçici dinleme**, adından da anlaşılacağı üzere dinlenenlerin amaca uygun olarak seçilerek yapılmasıdır. Dinleme amacına uygun olarak yapılan dinlemedir. Yapılan dinleme çalışmasının tümünün değil dinlemede ihtiyaç duyulanların seçilip alınmasıdır.
- **Eleştirel dinleme**, bu dinleme türü dinlenen konuyla ilgili yorumlar yapılmasıdır. Bu kavram için sorgulayıcı dinleme ifadesi de kullanılmaktadır. Dinlenenlerin doğru ve yanlışlığı tartışılarak dinlemenin etkin bir şekilde yapıldığı dinleme türüdür. Eleştirel dinleme konuşmayı anlamak, değerlendirmek, organize etmek, aralarındaki ilişkileri saptamak, bu düşünceler içinde belleğimizde saklamaya değer bulduklarımızı seçip ayırmak demektir (Özbay, 2005).
- **Empatik dinleme**, dinleme çalışmasında konuşan kişinin bakış açısından yola çıkarak onun hissettiklerini anlamaya çalışmaktır. Onun söylediklerini kendisi yaşıyormuş gibi onun gözüyle olaya yaklaşabilmektir. Dökmen (2002), empati kurulan ortamlarda yetişen bireylerin toplum içinde sağlıklı ilişkiler kurduklarını söylemektedir. Çocukların empati kurulan ortamlarda yetişmesi güçlü insan ilişkileri edinebilmelerinde öneme sahiptir.
- **Yaratıcı dinleme**, dinlenen çalışmadan yeni fikirler üretilmesi ve yorumlanarak farklı anlamlar çıkarılmasıdır. Yeni fikirlerin üretilmesi ve hayal gücü gerektiren durumlarda kullanılması uygun olan bir dinleme türüdür. Tidyman ve Butterfield’e göre yaratıcı dinlemeyi “Hoşlanılan müzik, drama vb. dinleme ve düşüncelerini, hislerini kendi kelimeleriyle ifade etmek olarak yorumlar (Akt., Doğan, 2007)”.

2.4. Estetik Dinleme

Estetik dinleme, çeşitli edebî türlerin yardımıyla dinleyen kişide rahatlama ve haz uyandırması beklenen dinleme türüdür. Bu dinleme türünde amaç, bilgi vermekten ziyade estetik zevk vermesidir. Estetik dinleme, daha çok bireyin duygu yönünü ortaya çıkaran bir dinleme türüdür. Estetik dinlemede kullanılabilen edebî türler hikâye, şarkı, türkü, şiir, masal, ninni, tekerleme, bilmece, fıkra, mani, drama, tiyatro, fabl, karikatür, çizgi roman, ses kayıtları, film, oyun vb. sayılabilir.

Tompkins (2005, s. 300) göre estetik okuma kavramı 1970'lerin sonunda Louise Rosenbalt tarafından tanımlanmıştır. Bu kavramdan sonra dinleme türü olarak estetik dinleme ortaya çıkmıştır. Takdir edici dinleme ve zevk için dinleme ifadelerinin eskiden estetik dinleme yerine kullanıldığını belirtmiştir. Estetik dinleme türünde amaç, bir hikâye veya şiir okuyarak öğrencinin bundan zevk almasını sağlamaktır (Özbay, 2010). Akyol (2010, s. 10) ise, “estetik dinleme haz almak ve eğlenmek amacıyla yapılan dinlemedir. Şarkı ve türküleri, okunan şiirleri, anlatılan hikâyeleri, izlenilen filmleri vb. dinlemek estetik dinleme etkinlikleri olarak sayılabilir.”

Öğrencilerin öğrenme ortamlarını eğlenceli hâle getirmesi ve öğrencilerin güzel vakit geçirerek öğrenmelerini sağlaması açısından estetik dinleme türü önemlidir. Kline, estetik dinleme sırasında öğrencilerin edebî deneyimlerinden hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir (Akt., Melanlıoğlu, 2011, s. 34). Estetik dinleme hem okul ortamında kullanılarak dinleme becerisi geliştirilebilir hem de öğrencilerin edebî türleri tanımaları ve sevmeleri adına önemli bir yere sahiptir.

Estetik dinlemede öğrenciler; tahmin yeteneklerini geliştirme, ilişki kurma, özetleme gibi yöntemlerden faydalanabilmektedir. İfade edilen bu yöntemler, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini kullanmasını gerektirmektedir (Melanlıoğlu, 2011, s. 35). Estetik dinleme aşamalarına geçmeden önce dikkat edilmesi gereken en önemli konu öğrencilerin ön bilgilerinin harekete geçirmek ve onları metni dinlemeye hazır hâle getirmektir. Öğrencilerin önceki bilgilerinin harekete geçirilmesi yeni edineceği bilgilerle ilişki kurabilmesi için önemlidir. Öğretmenin model olması gerektiği de bir başka önemli konudur. Öğretmen, dinlemenin nasıl yapılması gerektiğini yönlendirmeleri ve davranışlarıyla göstermelidir. Bir diğer üzerinde durulması gereken nokta ise dinlenen metinden sonra öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebileceği bir ortam sunmaktır. Bu aşamalar estetik dinleme yapabilmek için önemli adımlardır.

Estetik dinlemenin kazandırılmasında çeşitli basamaklar yer almaktadır. Bu basamaklar araştırmacılara göre çeşitlilik göstermektedir. Tompkins (2005); estetik dinlemenin ediniminde tahmin etme, görselleştirme, bağlantı kurma ve özetleme olmak üzere dört stratejinin olduğunu ileri sürmüştür. Akyol (2006, s. 10); tahmin etme, görselleştirme, bağlantılar kurma, kurulan anlamı gözden geçirip yeniden düzenleme, dili etkili kullanma, fikirleri organize etme olmak üzere estetik dinlemenin kazandırılmasında beş aşamadan bahsetmiştir. Özbay (2010)' ya göre ise estetik dinleme; tahminde bulunma, zihinde resmini çizme, ilgi kurma, özetleme ve dil oyunları olmak üzere beş aşamadan oluşur. Bu aşamaların ayrıntılı olarak açıklaması aşağıda verilmiştir.

2.4.1. Tahminde bulunma aşaması

Tahminde bulunma aşaması, dinlenen metin türü hakkında geleceğe dair tahminlerde bulunmayı içerir. Dinlenen bir hikâye, masal ya da izlenilen tiyatro gibi edebî türlerin bir sonraki bölümlerinde neler olabileceği konusunda tahminlerde bulunulur. Güneş (2007)'e göre, tahmin etme; ön bilgilerden hareket ederek, metnin başlığından, görsellerden, anahtar kelimelerden yararlanarak, metin türüne, biçim ve görünüm özelliklerine dayanarak metnin içeriği hakkında tahminler oluşturma tekniğidir. Tahmin etme aşaması dinleme öncesi yapılabileceği gibi dinleme sırasında da yapılabilir. Dinleme öncesinde metnin kapak resmi, başlığı ve metnin türü sorularak tahmin çalışması yaptırılabilir. Dinlenen metnin önemli noktalarında metin duraklatılarak metnin ileriki zamanlarında neler olacağı sorulur. Bu aşamada amaç, öğrencilerin dinleme boyunca tahminde bulunmaları sağlanarak tahminlerini gözden geçirip yeni tahmin üretmelerine fırsat sunmaktır. Öğrencilerin tahminde bulunması, metinle etkileşime geçmesini sağlayarak dikkatlerini canlı tutacaktır. Bu strateji öğrencilerin edebî türlere olan ilgisini geliştirmede etkili olabilir.

2.4.2. Görselleştirme aşaması

Görselleştirme aşamasında öğrenciler, dinlenen metinle ilgili olayları zihninde canlandırarak zihinde görselleştirme çalışması yaparlar. Öğrenciler, dinlediği metindeki ayrıntıları ve olayların gelişimini resmettiği resimde ayrıntılı olarak zihninde çizerler. Görselleştirme aşaması, çocuğun dinlediği metin ve çizdiği resim arasında bağlantı kurmasını sağlamaktadır. Tompkins, (2005), dinleme esnasında öğrencilerin hayal güçlerini kullanarak zihinlerinde pek çok zengin detay ve tanımlayıcı ifadeleri resmedebileceklerini ve çocukların zihinsel görüntü oluşturduktan sonra bunu kâğıda dökebilmeleri gerektiğini ileri sürmüştür.

Zihinsel imgelerin oluşturulması öğrencilerin metinde geçen kahramanlar ve olaylarla bağlantı kurmasını ve olayı içselleştirmelerine sağlayacaktır. Zihinsel imgeleme yapabilen bir öğrenci dinlediği metni anlama konusunda olumlu sonuçlar edinecektir. Zihinde yapılan resimlerin somut olarak kâğıda dökülme çalışması da yapılabilir. Böylece kalıcı ve etkili öğrenme gerçekleştirilerek dinleme becerisinin edinilmesinde önemli bir ilerleme sağlanacaktır.

2.4.3. Dil oyunları aşaması

Bu aşamada dinlenen ya da izlenen metnin edebî dili önemlidir. Dinlenen metinde dil oyunlarına yer verilmesi öğrencinin dil inceliği edinmesini ve dilden edebî zevk almasını sağlayacaktır. İlkokul çağındaki öğrenciler duyduğu ilgi çekici kelimeleri kullanarak yaşantılarına dâhil edebilirler. Bu nedenle dinlediği metnin içinde geçen sözler, cümleler onların dikkatini fazlasıyla çekmektedir. Bu açıdan öğretmen dinleteceği metni önceden dinlemelidir. Metnin içinde yer alan kafiye, söz sanatları, atasözleri, deyimler ve tekerlemelerin kullanılması dinlemeyi olumlu anlamda etkileyecektir. Metnin türü, dil yapısı ve dil bilgisi kuralları bu bağlamda önemlidir.

2.4.4. Bağlantı kurma aşaması

Çocuklar, yeni öğrendikleri kelime ya da olayları önceden edindikleri şemalarıyla bağlantı kurarak açıklarlar. Elde edilen bilgi şemalarla açıklanabiliyorsa konuyu daha kolay anlayacaklardır. Bağlantı kurma aşamasında, dinlenen metin yaşamdan parçalar içeriyor olmalıdır. Dinletilen metnin çocuğun yaşamından olaylar içermesi onun metne olan ilgisini artıracaktır. Dinlediği hikâyedeki kahramanın özelliklerinin çocuğun özelliklerini yansıtmaması ve çocuğun başından geçen bir olayla benzerlik göstermesi onun kendini olayı yaşıyormuş gibi hissetmesini sağlayacaktır. Bu sayede öğrenci yaşamından bir parça bulduğu metne daha fazla ilgi duyacaktır. Tüzel (2014), bağlantı kurma aşamasını öğrencilerin yaşamlarıyla dinledikleri arasında bağlantılar kurması ve yeni beklentiler elde etmesi olarak açıklamaktadır. Öğrencilerin ön bilgilerinin harekete geçirilmesi ve dinlenen metinle bağ kurmasının sağlanması dinleme becerisinin ediniminde önemli rol oynamaktadır.

2.4.5. Özetleme aşaması

Özetleme aşaması, öğrencinin metni anladığını gösteren ipuçları içerir. Özbay (2010) özetleme aşamasını; metnin konusuna, karakterlerine, önemli olaylarına ve bakış

açısıyla ilgili bilgilerine başvurulması ve bunların basit bir şekilde organize edilmesi olarak açıklamıştır. Bu aşamada, öğrenciden metni özetlemesi istendiğinde öğrencinin metni kendi cümleleriyle ifade etmesi dinlediği metne hâkim olduğunu gösterir. Özetleme aşamasında öğrenci, yaptığı anlamlandırma aşamasından sonra metni zihninde düzenleyerek anlamlı hâle getirir ve kendi cümleleriyle olayı anlatır. Öğrencinin dinlenen metni tam ve eksik anlaması anlattığı ifadelerde ortaya çıkacaktır. Onun kullandığı özgün ifadeler ve yorumlar metni anladığını gösterir. Metnin konusunu, kahramanlarını, ana düşüncesini ifade edebilen bireyin dinleme becerisinin olumlu anlamda geliştiği söylenebilir.

Estetik dinleme; öğrencilerin edebî türlere olan ilgilerini artırmaları, metni tahmin etmeleri, görselleştirebilmeleri, metinde yer alan dil oyunlarını görebilmeleri ve kullanabilmeleri, metin ve yaşam arasında ilgi kurmaları ve özetleme becerisi edinebilmeleri gibi üst düzey düşünme becerilerine katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu aşamalar bireylerin estetik dinleme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlayarak dinleme becerisi kazanabilmeleri için önemlidir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Alan yazına bakıldığında dinleme becerisiyle ilgili yurtiçinde ve yurtdışında araştırmalar yapılmıştır. Dinleme becerisiyle ilgili araştırmalar, yurtiçinde yapılan araştırmalar ve yurtdışında yapılan araştırmalar olmak üzere iki başlık altında anlatılmıştır.

2.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Doğan (2007), “İlköğretim İkinci Kademedeki Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları” başlıklı doktora tez çalışmasında, hazırladığı dinleme testi kullanılarak 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini etkinliklerden oluşan bir dinleme eğitimi programıyla geliştirmeyi amaçlamıştır. Ön test-son teste dayalı deney ve kontrol gruplu deneysel çalışma modeliyle desenlenen araştırma, Ankara Yenimahalle Harzemşahlar İlköğretim Okulu ile Mamak Metehan İlköğretim Okulunun 7. sınıflarında bulunan deney grubunda 45 öğrenci kontrol grubunda ise 32 öğrenciden oluşmaktadır. Eğitim çalışmaları sonrasında her iki grubun ortalama puanlarında artış görülmekle birlikte deney grubundaki öğrencilerin puan ortalaması daha fazla olmuştur. Araştırmada, etkinlikler yoluyla yapılan dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2007), “İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, 3. sınıf öğrencilerinin dinleme

becerilerini geliştirmeyi ve “Türkçe İlköğretim 3. sınıf Öğretmen Kılavuzu” (2005)’ndan alınan Dinleme Becerileri Değerlendirme Ölçeği ile dinleme becerisini geliştirmeye yönelik çeşitli yöntem ve tekniklerin etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Araştırma; ön test ve son test ölçümlü, tek gruplu deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Kocaeli’nin Gölcük İlçesine bağlı Donanma İlköğretim Okulu 3-A sınıfında bulunan 31 öğrenci oluşturmaktadır. Toplamada 12 hafta süren araştırma sonuçları SPSS programında t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin müzik, oyun, drama ve yarışma gibi tekniklerden çok zevk aldıkları ve derse katılmada istekli oldukları gözlenmiştir. Dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların olumlu sonuç verdiği görülmüştür.

Bayrak (2010), “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Sürecinde Kullandıkları Zihinsel Beceri Düzeyleri” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, geliştirdiği Dinlediğini Anlama Testi kullanılarak 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama sürecinde zihinsel beceri düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini, Eskişehir merkez ilköğretim okullarının 5. sınıfına devam eden 750 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin dinlediğini anlama sürecinde kullandıkları anlamsal ilişkiler kurma, anlamı yapılandırmada görsellerden yararlanma, ayırt etme ve analiz etme zihinsel becerileri yüksek düzeyde; tahmin etme, yönergeleri uygulama, çıkarsamada bulunma zihinsel becerileri orta düzeyde; problem çözme, sorgulama ve karşılaştırma zihinsel becerileri ise düşük düzeyde geliştiği ortaya çıkmıştır.

Zengin (2010), “Çocuk Kitaplarının Dinleme Becerisini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, dinlediğini anlama metni soruları kullanılarak çocuk kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ve böyle bir varsayımdan uzak metinler kullanılarak öğrencilerin dinleme becerisine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, Muğla Özel Fethiye İlköğretim Okulu’nda 7.sınıfta öğrenim gören 59 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada, deney grubu öğrencilerinin dinleme puanı, kontrol grubundaki öğrencilerin dinleme puanından daha yüksektir. Dinlemede uygun edebî metinlerin kullanılması öğrencilerin dinleme becerilerini daha yüksek düzeyde geliştirdiği ve eserlerin çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun olmasının dinleme becerisini olumlu anlamda etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aytan (2011), “Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri” başlıklı doktora tez çalışmasında, 6. sınıf öğrencilerinin, aktif öğrenme tekniklerinden oluşan bir dinleme eğitimi programıyla dinleme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada, ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Trabzon Akçaabat ilçesi Darıca İlköğretim Okulu’nda okuyan 40 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen Canberra Başarı Testi, Koku Başarı Testi, 91 Kitap Başarı Testi ve Mimar Başarı Testi nicel veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin aktif öğrenme tekniklerine yönelik görüşleri ortaya çıkarmak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öykülendirici ve bilgilendirici 4 metin seçilerek bu metinlere ilişkin dinlediğini anlamaya yönelik test soruları hazırlanmıştır. On hafta süren çalışmada, deney grubuna aktif öğrenme teknikleriyle, kontrol grubuna ise öğretmen kılavuz kitabındaki çalışmalar yaptırılmıştır. Çalışmalar sonucunda her iki grupta da ortalama puanlarda artış görülmekle birlikte deney grubundaki öğrencilerin ortalama puan artışı daha fazla olmuştur. Çalışma sonucunda aktif öğrenme tekniklerinin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kocaadam (2011), “Not Alarak Dinleme Eğitiminin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde, dinleme testi soruları kullanılarak öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde not alarak dinleme eğitiminin etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılan araştırmanın örneklemini, Ankara Sincan Semiha İsen İlköğretim Okulu ve Elmadağ Kurtuluş İlköğretim Okulu 7. sınıfında okuyan 102 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubundaki öğrencilere not alarak dinleme eğitimi verilmiş, kontrol grubundaki öğrencilerde ise dersler olağan şekilde devam etmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin son test toplam puan ortalamaları kontrol grubuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma sonucunda, not alarak yapılan dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Melanlıoğlu (2011), “Üstbiliş Stratejileri Eğitiminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmasında, hazırladığı Üstbilişsel Dinleme Farkındalığı Ölçeği ile Üstbilişsel Dinlediğini Anlama Görüşme Formu ve Kişisel Bilgi Formu ile Dinlediğini Anlama Testi kullanılarak 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisinin geliştirilmesinde kullanılan üstbiliş strateji eğitiminin etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara ili Yenimahalle ilçesi Atatürk İlköğretim Okulu’nda okuyan 25 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma yansız atama yo-

luyla oluşturulan “ön test son teste” dayalı deneysel bir çalışmadır. Deney grubunda üstbiliş stratejilerine göre ders işlenirken, kontrol grubunda ise müfredata göre ders işlenmiştir. Araştırmada, üstbiliş dinleme eğitiminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin dinleme puanlarının yüksek çıktığı ve üstbiliş strateji eğitiminin, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Kaya (2012), “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Web Tabanlı Bir Sistem Yardımıyla Ölçülmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Türkçe Dersine İlişkin Tutum Ölçeği ve hazırladığı Dinlediğini Anlama Testi kullanılarak 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisini web tabanlı bir sistem yardımıyla ölçmeyi amaçlamıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmanın örneklemini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okullarının 5. sınıfında okuyan 605 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin dinleme becerisinin anne-baba eğitim düzeyine, aile gelir düzeyine, en çok sevilen ve dinlenen müzik türüne göre farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin dinleme becerileri ile Türkçe dersi karne notu arasında kuvvetli bir ilişki olduğu görülmüştür. Bununla birlikte web tabanlı ortamların dil öğrenme, öğretme, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kullanılabilir olduğu belirlenmiştir.

Aksu (2013), “Bütünleştirici Dinleme Modeli Uygulamalarının İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmasında, hazırladığı Dinleme Becerisi Testi” ve “Öğretmen Görüşme Formu” kullanılarak, 5. sınıf öğrencilerinin “Bütünleştirici Dinleme Modeli” uygulamalarının öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmedeki etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2010-2011 öğretim yılında İstanbul ili, Pendik ilçesi, Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu’nda okuyan 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyetin ve okul öncesi eğitim alıp almama durumunun dinleme becerisinin gelişiminde etkisinin olmadığı ve Bütünleştirici Dinleme Modeli uygulamalarının geleneksel uygulamalara göre öğrencilerin dinleme becerilerini olumlu yönde geliştirdiği sonuçlarına varılmıştır.

Bulut (2013), “Etkin Dinleme Eğitiminin Dinlediğini Anlama, Okuduğunu Anlama ve Kelime Hazinesi Üzerine Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, hazırladığı Dinlediğini Anlama Testi, Okuduğunu Anlama Testi ve Kelime Hazinesi Testi kullanılarak 4. sınıf öğrencilerinin etkin dinleme eğitimiyle dinlediklerini anlamaları, okuduklarını anlamaları ve kelime hazineleri üzerine etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Ayrıca öğrencilerin ebeveynlerinin dinleme becerilerini ölçmek amacıyla Dinleme Becerisi Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma, 2012–2013 eğitim öğretim yılı güz yarısında Aydın ili merkez ilçesindeki orta sosyo-ekonomik düzeydeki iki devlet okulunda yapılmıştır. Araştırma öntest -sontest kontrol gruplu yarı deneysel bir çalışmadır. Deney grubuyla etkin dinleme çalışmaları, kontrol grubuyla geleneksel dinleme çalışmaları yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, etkin dinleme eğitiminin 4. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi düzeylerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Durmuş (2013), “İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Dinleme Becerisi Değerlendirme Formu, çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak 2. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisini sınamayı amaçlamıştır. Ön test ve son test ölçümlü, tek gruplu deneysel bir çalışma olan araştırmanın çalışma grubunu, Bursa ili Osmangazi ilçesi Şehit Murat Atsen İlköğretim Okulundaki 2-C sınıfında okuyan 23 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Çocuk edebiyatı ürünlerinin öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dedebali (2014), “Çoklu Ortam Uygulamalarının 6. Sınıf Dinleme Becerisinin Gelişimine Etkisi” başlıklı doktora tezinde, Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği, Dinlediğini Anlama Farkındalığı Ölçeği, başarı testleri ve görüşme tekniği kullanılarak 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisinin gelişiminde çoklu ortam uygulamalarının etkisini sınamayı amaçlamıştır. Karma araştırma ile modellenen araştırmanın örneklem grubunu, İzmir ili Bornova ilçesi Suphi Koyuncuoğlu Ortaokulu 6. sınıfında okuyan 61 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubundaki öğrencilere çoklu ortam uygulamaları yoluyla dinleme çalışmaları, kontrol grubundaki öğrencilere ise müfredatı göre dinleme çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda çoklu ortam uygulamalarının öğrencilerin dinlediğini anlama, dinleme becerisi farkındalığı ve dinlemeye yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Karabacak (2014), “Seçici Dinleme Eğitiminin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, metne yönelik hazırladığı başarı testi kullanılarak 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde seçici dinleme eğitiminin etkisini sınamayı amaçlamıştır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel bir çalışma olan araştırmanın örneklemi, Karaman il merkezinde yer

alan Makbule Orman Ortaokulu'nda 6. sınıfta okuyan 57 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda seçici dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerisini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ciğerci (2015), “İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Dijital Hikâyelerin Kullanılması” başlıklı doktora tez çalışmasında, dinlediğini anlama testi, dinlemeye yönelik tutum ölçeği, öğretmen ve öğrenci görüşmeleri, gözlem, öğrenme materyalleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri kullanılarak, 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisinin gelişiminde dijital hikâyelerin etkisini sınamayı amaçlamıştır. Araştırma nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma 2014-2015 öğretim yılı bahar döneminde Eskişehir ilindeki yapılmıştır. Araştırmanın pilot uygulamasını Cahit Kural İlkokulu'nun 4. sınıflarında okuyan 60 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, öğrencilerin dinleme becerisinin geliştirilmesinde dijital hikâyelerin kullanılmasının öğrencilerde dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan (2017), “Strateji Temelli Dinleme Etkinliklerinin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisiyle Strateji Kullanma Düzeyine Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmasında, hazırladığı Dinleme Stratejileri Kullanım Sıklığı Ölçeği ve başarı testleri kullanılarak 7. sınıf öğrencilerinin dinleme eğitiminde strateji kullanma düzeyi ve dinleme becerilerine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, Malatya ili Battalgazi ilçesinde yer alan bir ortaokulun 7. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada ön test ve son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Derste kullanılan strateji temelli etkinliklerin öğrencilerin strateji kullanma düzeylerini ve eleştirel, ayırt edici ve kapsamlı dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dundar (2018), “ELVES Tekniğinin 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinlemeye Yönelik Tutumlarına ve Dinleme Başarılarına Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği ve Dinlediğini Anlama Başarı Testi kullanılarak öğrencilerin dinlemeye yönelik tutum ve başarılarının geliştirilmesinde ELVES tekniğinin etkililiğini araştırmayı amaçlamıştır. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel model kullanılan araştırmanın örneklemini, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Korucu Yatılı Bölge Ortaokulu'nda 5. sınıfta okuyan 40 öğrenci oluşturmaktadır. Dinleme metinleri, deney grubundaki öğrencilere ELVES tekniğine göre, kontrol grubundaki öğrencilere ise müfresata göre işlenmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumları ve başarıları kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde artmıştır. ELVES tekniğinin öğrencilerin dinlemeye yönelik tutum ve başarılarını geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk (2018), “Etkileşimli Masal Anlatım Tekniğinin Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; görüşme tekniği, masal metinleri, çalışma kâğıtları ve çeşitli formlar kullanılarak ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde etkileşimli masal anlatım tekniğinin etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Karma desen kullanılan araştırmanın çalışma grubunu, Kütahya ili Merkez ilçesi 19 Mayıs Ortaokulu 5. sınıfta okuyan 32 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda masalların öğrencilere daha somut anlatılması gerektiği ve etkileşimli masal anlatım tekniğinin öğrencilerin dinleme becerisini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Kıvrak (2019), “Üstbiliş Stratejilerine Dayalı Dinleme Etkinliklerinin İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Dinlediğini Anlama Testi, Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği ve görüşme soruları kullanılarak 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde üstbiliş stratejilerine dayalı dinleme etkinliklerinin etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Karma desen kullanılan araştırmanın çalışma grubunu Eskişehir il merkezinde bulunan bir ilkokulda 4. sınıfta okuyan 49 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin son testten aldıkları başarı puanları deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Üstbiliş stratejilerine dayalı dinleme etkinliklerinin öğrencilerde dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirdiği ve dinleme anlama becerisini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Ören (2019), “Estetik Dinlemenin 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, dinleme soruları kullanılarak 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisinin geliştirilmesinde estetik dinlemenin etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Ön test-Son test kontrol gruplu yarı deneysel bir çalışma olan araştırmanın çalışma grubunu Karabük ili Yenice ilçesi Ülkü İlkokulu 4. sınıfta okuyan 28 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubu öğrencilerine estetik dinleme eğitimi, kontrol grubundaki öğrencilere geleneksel yöntemle dayalı eğitim verilmiştir. Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin son test puanları kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Estetik dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerisini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Yaşlık (2019), “Seslendirilmiş Dinleme Metinlerinin Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisine Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde, hazırladığı dinlediğini anlama testleri kullanılarak öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde seslendirilmiş dinleme metinlerinin etkililiğini incelemeyi amaçlamıştır. Son-testli bir deneysel

model kullanılan araştırmanın örneklemini Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı yedi ortaokulun 7. sınıfında okuyan 482 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubundaki öğrencilere seslendirilmiş metin kullanılarak, kontrol grubundaki öğrencilere ise öğretmen tarafından okunarak dinleme çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı fakat her iki grupta da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre dinleme becerilerinin gelişiminde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Molina ve diğerleri (1997), “Öğretim Stratejilerini Kullanarak Öğrencilerin Dinleme Becerilerini Geliştirmek” başlıklı çalışmada; öğretmen kontrol listeleri ile öğretmen gözlem notları kullanılarak öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde öğrenme stratejilerinin etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. 4, 5 ve 8. sınıf öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrenme stratejilerinin kullanılması, öğrencilerin dinleme ve anlama becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Dinleme eğitiminin öğrencilerin akademik başarılarını ve derse yoğunlaşma yeteneklerini artırdığı belirtilmiştir.

Burrows ve diğerleri (1999), “Çocuklarda Dinleme Becerilerini Geliştirmek” başlıklı çalışmada; öğretmen gözlemleri, gözlem listeleri, aile ve öğrenci araştırmaları kullanılarak çocukların dinleme becerilerinin geliştirilmesinde kullanılabilecek stratejilerin belirlenmesini amaçlamıştır. Orta düzeydeki 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileriyle yürütülen çalışmanın sonucunda zayıf dinleme alışkanlıkları, öğretimdeki eksiklikler ve televizyonun etkisi öğrencilerin dinleme becerilerindeki dış etkenlerden kaynaklanan dikkat eksikliklerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Matheson, Moon ve Winiecky (2000), “Dinleme Eğitimiyle Öğrencilerin Yönergeleri Takip Etme Becerilerini Geliştirme” başlıklı çalışmada, program geliştirme ve değerlendirme çalışmaları yardımıyla öğrencilerin dinleme becerilerini ve yönergeleri takip etme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini üç farklı ilköğretim okulunda okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin dinlemede yaşadığı sorunları belirlemek için öğretmen, aile ve öğrenciden bilgi alınarak öğrencilere dinleme testi uygulanmıştır. Bu sorunların eğitim eksikliği, fiziksel, çevresel ve psikolojik koşullar olduğu sonucuna varılmıştır. Dinleme becerilerini geliştirecek bir program hazırlanarak uygulanmıştır. Uygulanan program sonucunda öğrencilerin aktif dinleme becerilerinde ve farkındalık düzeylerinde artış gözlenmiştir.

Armstrong ve Rentz (2002), “Dinleme Becerilerini ve Motivasyonu Geliştirmek” başlıklı ölçek ve gözlem formları kullanılarak öğrencilerin zayıf dinleme becerileri, motivasyon eksiklikleri ve dinlediklerinin hatırlayamama durumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Ön test son teste dayalı deneysel desenlenen çalışmada, beyin temelli öğrenme ders işleniş sürecine dâhil edilerek ders planı hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda verilen eğitimin, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği, hatırlamayı kolaylaştırdığı ve motivasyonlarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Owca, ve diğerleri (2003), “Dinleme Becerisinin Geliştirilmesi Yoluyla Öğrenci Akademik Başarısının Artırılması” başlıklı çalışmada öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde, geliştirdiği programın etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Araştırma sonucunda öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde; dinleme becerilerinin doğrudan öğretimi, göz teması kurma ve sessizliğin sağlanması için bekleme gibi stratejilerin önemli olduğuna değinilmiştir.

Diakidoy ve diğerleri (2005), “Artan Sınıf Düzeylerinde Farklı Metin Türlerini Dinleme ve Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki” başlıklı çalışmada, farklı seviyelerdeki öğrencilerin öyküleyici ve bilgilendirici metinler kullanılarak dinleme ve okuma arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma 2, 4, 6 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan 612 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırma sonucunda 8. sınıf öğrencileri her iki metin türünde de okuduğunu anlama becerileri, dinleme becerilerinden daha yüksek çıkmıştır. İlköğretim düzeyindeki öğrenciler için öyküleyici metinler okuduğunu ve dinlediğini anlamada daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Paul (2008), “Çocukların Müzikle İlgili Estetik Deneyimlerini Araştırmak İçin Sözlü Raporların Kullanılması” başlıklı çalışmada, öğrencilerin estetik deneyimlerini otaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışma, 31 kız ve 29 erkek olmak üzere 60 çocukla yürütülmüştür. Çocuklara bireysel olarak dinletilen müzikler sonucunda müziğe karşı verdikleri estetik tepkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların müziğe karşı pozitif yaklaşıkları, duygularını yazılı ve sözlü ifade edebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kraemer (2009), “Bilgilendirici Metinleri Dinlemenin İlk Kademe Öğrencilerin Dinlediğini Anlama ve Kitap Seçimine Etkisi” başlıklı çalışmada ilk kademe öğrencilerinin dinlediğini anlama ve kitap seçiminde, bilgilendirici metinlerin dinleme üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma, New York şehir merkezinde bulunan 77 ilk kademe öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Okuma envanteri yardımıyla öğrencilerin dinlediğini anlama düzeyleri ölçülerek, ön test ve son test süreçlerinde hikâye edici ve

bilgilendirici kitaplar öğrencilerin seçimleri doğrultusunda belirlenerek yüksek sesle okunmuştur. Araştırma sonucunda, öğrencilerin hikâye edici ve bilgilendirici metin türlerini anlama arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler hikâye edici metin türünü anlamada daha başarılı olmuşlardır. Bununla birlikte deney grubunda öğrencilerin bilgilendirici metinleri anlama düzeylerinde artış gözlenmiştir.

Tyson (2011), “Eğitim Süreci İçin Dinleme Yelpazesi Geliştirme” başlıklı çalışmasında dinleme durumlarını eğitim süreci içinde tanımlamayı amaçlamıştır. 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle sınıf ortamında yapılan çalışmada video kaydı kullanılarak 70 saat boyunca gözlem yapılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin birbirilerini nasıl dinledikleri tanımlanmaya çalışılmıştır. 45 öğrenciyle görüşmelerde bulunularak dinleme tecrübelerini paylaşmaları istenmiştir. Çalışma sonucunda karşıdakini dinlemenin dinlemeyi etkileyen en önemli yol olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Shih (2018), “Tayvan'da Küçük Çocuklar İçin Estetik Eğitimi” başlıklı çalışmasında küçük çocukların estetik deneyimlerini yaygınlaştırmanın erken çocukluk dönemi için çok önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Çalışmada küçük yaştaki çocukların estetik deneyimlerini ortaya çıkararak estetik deneyimlerinin geliştirilmesi için öğretmenlerin bu konuda yapılmış çalışmaları okuyup Tayvanlı öğrencilere estetik eğitim verebileceği önerilmiştir.

Dinleme üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde çeşitli model, yöntem ve teknikler kullanılarak dinleme becerisini değerlendirmeye ve geliştirmeye yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Dinleme becerisinin geliştirilmesi için yapılan bu çalışmalarda; öğrencilerin dinleme becerilerinin, dinlemeye karşı tutumlarının ve dinleme anlama düzeylerinin olumlu anlamda etkilendiği üzerine sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencinin dinleme becerisinin gelişiminin, onun kelime hazinesini etkilediği yönünde bulgulara da ulaşılmıştır. Bu bağlamda yapılan bu çalışmalar öğrencilerin dinleme konusunda farkındalık kazanması ve akademik başarılarını destekleyici çalışmalar olmuştur. Yurt dışında yapılan araştırmalarda ise estetik dinleme eğitiminin müzik ve sanat alanlarında da kullanıldığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni, katılımcılar, okul-sınıf ortamı, dinleme sürecinde kullanılan metinler, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın geçerlik ve güvenirliği ve araştırmada etik ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Araştırmada ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin durumlarının estetik dinleme metinleri aracılığıyla betimlenmesi amacıyla nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Eylem araştırması, bir problemin çözümü için bir ya da daha fazla grup tarafından işbirliği içinde yapılan araştırmalardır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Yıldırım ve Şimşek (2008), eylem araştırmasını süreklilik gösteren ve bir sorunun çözmeye yönelik bir süreç olarak tanımlamıştır. Bu araştırmalar planlanmış, düzenlenmiş ve başkalarıyla paylaşılabilen bir araştırma desendir (Johnson, 2005, s. 21). Bu bağlamda, bu araştırmada elde edilen verilerin sistemli bir şekilde düzenlenmesi ve sorunlara yönelik eylem planı geliştirmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı kapsamında dinleme sorunlarına çözüm önerileri bularak kapsamlı bir araştırma sonucu ortaya koymak için eylem araştırması tercih edilmiştir.

Eylem araştırmalarının veri toplama sürecinde öğretmenler, öğrencilerinin başarı durumları hakkında yetkinlik sağlamış olurlar. Öğrencilerin başarılı olması için en iyi yolu eylem araştırma sürecinde elde edebilirler. Bu sebeple araştırmacının kendi sınıfında yaptığı bu araştırma önemlidir. Ayrıca kendi sınıfındaki sorunları bilen ve bu sorunların çözümüne yönelik eylemde bulunmayı isteyen öğretmenler için eylem araştırmalarının uygun olduğunu belirtmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.306).

Eylem araştırmalarında araştırmanın amacına göre nitel ve nicel veri toplama teknikleri kullanılabilir (Mills, 2003, s. 71). Bu araştırmada nitel araştırmalara ilişkin veri toplama araçlarına yer verilmiştir. Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme, öğrenci günlükleri gibi nitel veri toplama araçlarının kullanılarak olayların doğal ve gerçekçi bir yolla okuyuculara aktarıldığı araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Bu bağlamda, bu araştırmada nitel araştırma veri toplama araçları yardımıyla öğrencilerin dinleme becerilerine ilişkin durumlarını betimlemek amacıyla derinlemesine araştırma yapılmıştır.

3.1.1. Eylem araştırma süreci

Eylem araştırmalarının uygulama sürecine dair çeşitli görüşler mevcuttur. Stringer (2008), eylem araştırma sürecini “gözlemle, düşün, harekete geç” biçiminde tanımlayarak çalışmanın planlanması, verilerin toplanıp analiz edilmesi, iletişime geç ve kullan basamaklarından oluştuğunu dile getirmiştir. Henning vd. (2009)’ ne göre eylem araştırma süreci planlama, veri toplama, analiz etme ve yansıtma aşamalarından oluştuğu ileri sürülmüştür. Mills (2003, ss. 18-20)’ a göre ise eylem araştırma süreci araştırma problemini belirleme, veri toplama, verileri analiz etme ve yorumlama ve bir eylem planı gerçekleştirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu görüşlerden hareketle bu çalışmada Mills (2003)’in eylem araştırma süreci kullanılmıştır. Bu süreçte dair basamaklar aşağıda açıklanmıştır.

3.1.1.1. Odaklanılacak alanın belirlenmesi: Bu aşamada araştırmaya başlamadan önce araştırılacak problemin belirlenmesi önemlidir. Mills (2003, s. 25), çalışılacak konunun belirlenmesinin eylem araştırmalarının en önemli aşaması olduğunu savunmuştur. Çalışılacak alanın belirlenmesinde öğretim yöntem ve tekniklerinden, olağan bir problemten ya da ilgi alanlarından yola çıkılmasının uygun olacağını açıklamıştır (Johnson 2005, s.51). Bu bağlamda bu çalışmada ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin estetik dinleme türü etkinlikleri kullanılarak dinlemeye ilişkin sorunlarını aydınlatmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda bu çalışmada eylem araştırması yoluyla öğrencilerin dinlemeye ilişkin sorunlarına ilişkin çıkarımlar yapmayı içermektedir. Öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinin günlük yaşamlarında ve okul başarılarında oldukça önemli bir yeri vardır. Dinleme becerilerinin geliştirilmesi Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki diğer beceri alanlarını da etkilemektedir. Öğrencilerin etkili ve verimli bir öğrenme gerçekleştirebilmeleri için dinleme becerisinin kazandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmacı, ilkökul öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine yoğunlaşarak bu konuda derinlemesine araştırmalar yapmıştır. Dinleme becerileri üzerine yapılan araştırmaların azlığı aydınlatılmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Araştırmacının bu konudaki ilgisi onun bu konuda araştırma yapmasını sağlamıştır. Eylem araştırması sürecinde öğrencilerin dinlemeye ilişkin sorunları Tablo 3.1.’de verilmiştir.

Tablo 3.1.

Eylem Araştırması Sürecinde Öğrencilerin Dinlemeye İlişkin Sorunları

Öğrenci Sorunları
1. Görselden yararlanarak metnin konusunu tahmin etme
2. Dinlediği metne ilişkin olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunma
3. Dinlediğini metnin konusunu belirleme ve ana fikrini bulma
4. Dinlediği metni anlatma
5. Dinlediği metne yönelik sorulara cevap verme
6. Dinleme stratejilerini uygulama
7. Dinledikleriyle ilgili görüşlerini ifade etme
8. Sözlü yönergeleri uygulama

Odaklanılacak alanın belirlenmesinin ardından probleme ilişkin sorular belirlenerek alan yazın araştırması yapılmıştır. Araştırmacının MEB’de çalışan bir sınıf öğretmeni olması araştırmanın uygulama kısmının kendisi tarafından ve kendi sınıfında yapılması uygun görülmüştür. Araştırmacı çalışma boyunca öğrencileri gözlemlemiştir. Yaptığı gözlemler sonucunda eylem planlarını gözden geçirerek gerekli düzenlemeleri yapmıştır. Her bir etkinlik için ayrılacak süre, zaman çizelgesine göre çalışmanın 4 hafta sürmesi beklenmiştir. Muş İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinlerin alınmasının ardından okul müdürüyle ve öğrencilerle ön görüşmeler yapılarak yapılacak çalışmanın uygulama süreci anlatılarak iş birliği içinde hareket edilmiştir. Araştırmacı, uygulama yapılacak gün ve saatleri belirleyerek dört hafta boyunca Türkçe derslerinde çalışmasını yürütmüştür. Araştırmada estetik dinleme türünün aşamaları dikkate alınarak etkinliklerde bu sıra izlenmiştir. Geçerlik komitesi üyelerinin önerileri doğrultusunda dersin işlenişi konusunda değişiklikler ve düzenlemeler yapılmıştır.

3.1.1.2. Verilerin toplanması: Eylem araştırması sistematiktir ve araştırmaya başlamadan önce hangi verilerin ne zaman, nasıl ve hangi sıklıkla toplanacağına ilişkin plan yapılması gerekir (Kuzu 2005 s.36). Bu bağlamda araştırma sürecinin başında veri toplama yöntemleri, verileri toplayacak kişi ve araçlar, verilerin ne kadar zamanda toplanacağı araştırmacı ve geçerlik komitesi üyeleri önerileriyle planlanmıştır. Araştırmanın amacı etrafında yarı yapılandırılmış görüşme soruları oluşturularak uzman görüşlerine

sunulmuştur. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri ve gözlem kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarına “3.5. Veri Toplama Araçları” başlığı altında ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

3.1.1.3. Verilerin analizi ve yorumlanması: Araştırma sürecinde etkinlikler sırasında video kayıtlarından yararlanarak gözlem sürecine ilişkin dökümler yapılmıştır. Ayrıca öğrenci günlükleri ve araştırmacı günlüğüne ilişkin dökümler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Uygulama sonrasında öğrencilerle yapılan etkinliklere ilişkin görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme formları da bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu araştırmada veriler toplandıktan sonra nitel verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Analiz ve yorumlamaya ilişkin açıklamalara “3.6. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi” başlığı altında yer verilmiştir.

3.1.1.4. Eylem planının geliştirilmesi: Eylem planı, eylem araştırmasının en önemli adımını oluşturmaktadır. Eylem araştırmalarını var olan problemi anlama, değerlendirme ve değişim ve iyileştirmelerde bulunma süreci olarak tanımlamaktadır (Köklü, 2001, s. 36). Bu araştırma türünde uygulama sürelerinin ve uygulama zamanlarının eylem planında açık olarak belirlenmesi gerekmektedir (Johnson, 2005, s. 83). Bu görüşlerden hareketle araştırmacı tarafından eylem planının yapılması için estetik dinleme türünün uygulanmasına ilişkin çalışmalar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Eylem planının uygulanmasına ilişkin sıra belirlenmiştir. Eylem araştırma sürecinde kullanılan eylem planı Tablo 3.2. ‘de sunulmuştur.

Tablo 3.2.

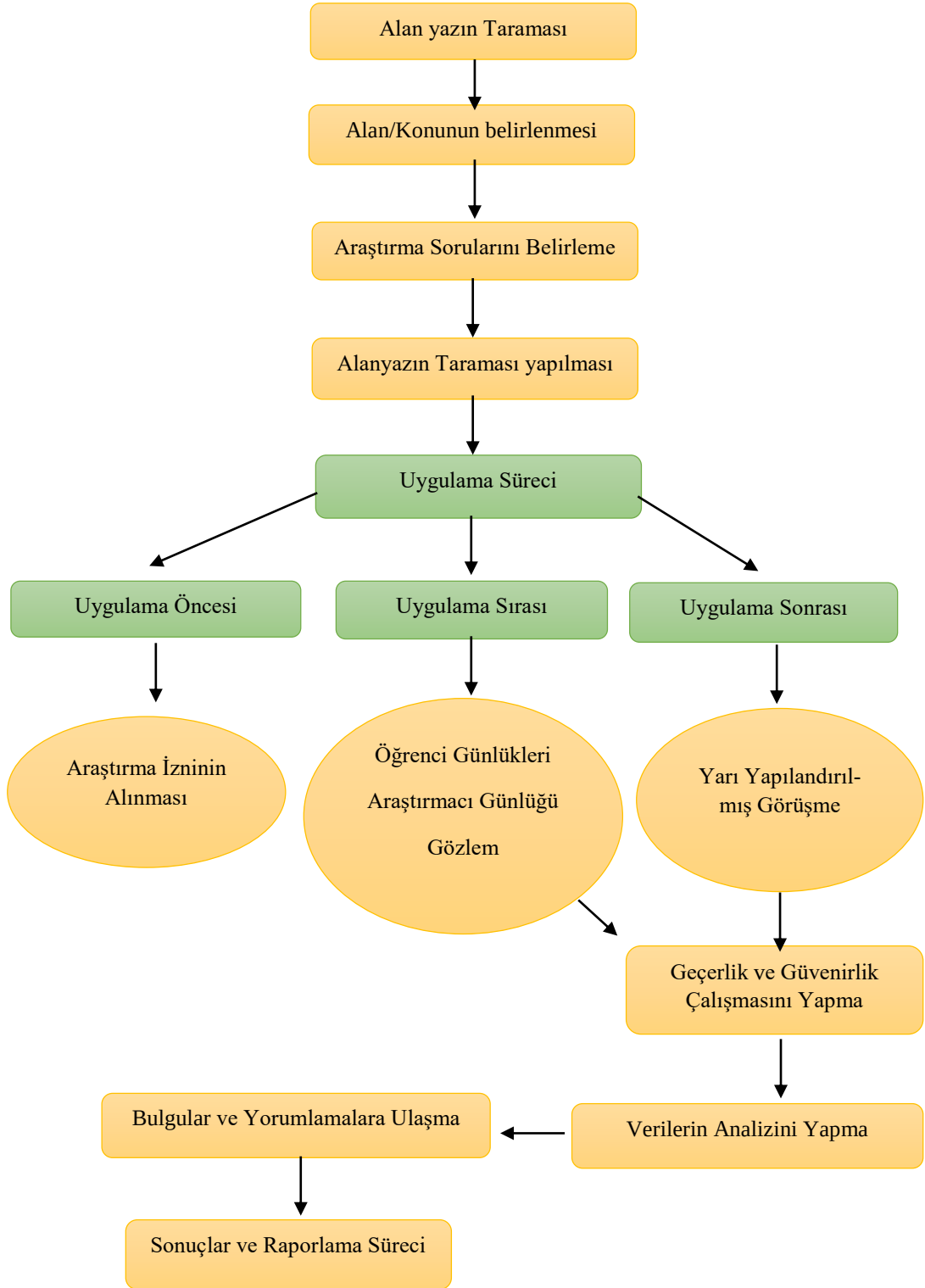
Eylem Araştırması Sürecinde Kullanılan Eylem Planı

Ders saati	Eylem tarihi	Yapılan çalışmalar	Kullanılan veri toplama araçları
3	20-21 Aralık 2021	Dede Korkut Hikâyesi etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
4	22-24 Aralık 2021	Masallar etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
3	27-28 Aralık 2021	Tekerlemeler etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
4	29-31 Aralık 2021	Türküler etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
3	03-04 Ocak 2022	Ninniler etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
3	05-06 Ocak 2022	Fıkralar etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
3	07-10 Ocak 2022	Bilmeceler etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
3	11-12 Ocak 2022	Maniler etkinliği yapıldı.	Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü Gözlem
4	13-14 Ocak 2022	Estetik dinleme türü uygulama çalışması sonrası öğrencilerle görüşmeler yapıldı.	Yarı yapılandırılmış görüşmeler

Uygulama sürecinin Türkçe derslerinde yapılmasına ve estetik dinleme sürecinin aşamalarına dikkat edilerek uygulanmasına özen gösterilmiştir. Araştırma sürecinde gelişen değişikliklere bağlı olarak planlama ve uygulama aşamalarında değişikliklere gidilmiştir. Estetik dinleme türüne uygun olacak metinler kullanılarak geçerlik komitesi üyeleriyle paylaşılmıştır. Alınan kararlar doğrultusunda uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan eylem planına ilişkin uygulama basamakları Şekil 3.1.'de verilmiştir.

Şekil 3.1.

Araştırma Sürecindeki Uygulama Basamakları

Araştırmacı, eylem araştırması sonucu yaptığı analizleri geçerlik komitesinin görüşlerine sunularak kararlara göre eylem planı oluşturulmuştur. Uygulama sürecinde video kayıtlarından öğrencilerin estetik dinleme türüne ilişkin zihinsel süreçleri ve edebi türlere ilişkin tepkileri izlenmiştir. Öğrenci günlükleri, araştırmacı günlüğü ve gözlem sonuçları incelenmiştir. Araştırma komitesinde alınan kararlar doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır. Araştırma sürecinde geçerlik komitesi toplantılarına ilişkin takvim Tablo 3.3.'de sunulmuştur.

Tablo 3.3.

Geçerlik Komitesi Toplantı Takvimi

1.Geçerlik Komitesi Toplantısı	14.12.2021
2.Geçerlik Komitesi Toplantısı	21.12.2021
3.Geçerlik Komitesi Toplantısı	28.12.2021
4.Geçerlik Komitesi Toplantısı	04.01.2022
5.Geçerlik Komitesi Toplantısı	11.01.2022
6.Geçerlik Komitesi Toplantısı	18.01.2022
7.Geçerlik Komitesi Toplantısı	25.01.2022
8.Geçerlik Komitesi Toplantısı	08.02.2022

Uygulama süreci 20 Aralık 2021 ve 14 Ocak 2022 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın uygulama sürecinde Türkçe dersleri tercih edilmiştir. Araştırmanın uygulanması haftalık 7 ders saati sürmüştür. Uygulama sürecinin ardından öğrencilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma boyunca geçerlik komitesi toplantıları yapılarak değerlendirmelerde bulunulmuş, sorunlar ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

Estetik dinleme türünün uygulanmasına ilişkin öğrencilerin ilgilerini çekebilecek 8 tür belirlenerek bu türler merkezinde her türden en az 2 şer dinleme metni sunulmuştur. Estetik dinleme türüne uygun olduğu düşünülen toplam 20 etkinliğin uygulanması planlanmıştır. Uygulama sürecine dair haftalık yapılan çalışmalarla ilgili geçerlik komitesine bilgi verilmiştir. Geçerlik komitesinin görüşleri ve öneriler doğrultusunda değişiklik ve düzenlemeler yapılarak eylem planı oluşturulmuştur. Bu bağlamda etkinliklere dair eylem planları sunulmuştur (EK 5). Toplanan veriler ışığında analizler yapılarak bulgulara ulaşılmıştır. Sonuç, tartışma ve öneriler yazılarak çalışma bitirilmiştir.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Muş Korkut ilçesinde bir ilkokulda okuyan 7 kız ve 7 erkek olmak üzere toplam 14 öğrenci oluşturmaktadır. Bu sınıfın seçilme nedeni araştırmacının, araştırma yapılan sınıfın öğretmeni olması ve sınıfta yer alan öğrencilerin dinleme becerilerinde sorunlar yaşamalarıdır. Uygulama yapılan sınıfın öğrencilerine ilişkin bilgiler Tablo 3.4.'de sunulmuştur.

Tablo 3.4.

Katılımcılar Hakkında Bilgi

Öğrenci	Öğrenci hakkında bilgi
Ö1	Akademik başarı iyi olan bir öğrencidir. Ailesi öğrencinin eğitimiyle her zaman ilgilidir. Anne ilkokul, baba üniversite mezunudur. Çok kitap okuyan bir öğrencidir. Öğrencinin hayal gücü ve yazma becerileri güçlüdür. Sosyal ilişkileri ve liderlik yönü güçlüdür. Arkadaşlık kurmakta zorluk çekmez. Kitaplara karşı meraklı olup seviyesinin üstündeki kitapları okumakta zorluk çekmez. Öğrencinin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerisi sınıf seviyesine göre yüksektir.
Ö2	Akademik başarısı iyi olan bir öğrencidir. Anne ve babası ilkokul mezunudur. Babası esnaftır. Kitaplara karşı meraklıdır. Çok kitap okuyan bir öğrencidir. Hayal gücü yüksektir. İletişim konusunda yeteneklidir. Arkadaşlık ilişkilerinde sosyaldir. Öğrencinin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerisi sınıf seviyesine göre yüksek düzeydedir.
Ö3	Akademik başarısı iyi olan bir öğrencidir. Evde aile üyeleri tarafından derslerine yardımcı olunur. Evde zamanının büyük bir kısmını kitap okuyarak geçirir. Ayrıntıları fark etme konusunda iyidir. Anne ev hanımı olup, baba esnaftır. Öğrencinin derslerde algısı ve dikkati yüksek düzeydedir. Arkadaşlık ilişkilerinde sosyaldir. Akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri sınıf seviyesine göre yüksektir.
Ö4	Akademik başarısı iyi düzeyde olan öğrencidir. Anne ve baba ilkokul mezunudur. Kitaplara meraklıdır. Çok kitap okuyan bir öğrencidir. Resim yapmayı çok sever. Çizimlerinde titiz davranır. Arkadaşlık ilişkileri güçlüdür. Öğrencinin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerisi sınıf seviyesine göre yüksek düzeydedir.

Ö5	Akademik başarısı iyi düzeyde olan öğrencidir. Ailesi öğrencinin eğitimiyle her zaman ilgilidir. Ödevlerini yaparken ablasından yardım alır. Anne ilkokul, baba lise mezunudur. Algı ve dikkat konusunda orta düzeydedir. Arkadaşlık ilişkileri orta düzeydedir. Akıcı okuma ve okuduğunu anlamada ise sınıf seviyesine göre iyidir.
Ö6	Akademik başarısı orta düzey bir öğrencidir. Anne ve baba ilkokul mezunudur. Özellikle matematik dersine çok ilgilidir. Sosyal ilişkilerinde iyidir. Oyun kurmayı ve oyunlar oynamayı sever. Akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri orta düzeydedir.
Ö7	Akademik başarısı orta düzeyde olan bir öğrencidir. Öğrenci eğitimi konusunda aileden büyük destek alır. Anne ilkokul, baba üniversite mezunudur. Öğrenci akıcı okuma ve okuduğunu anlama konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Sosyal ilişkileri ve derslere katılımı iyidir. Öğrencinin okuduğunu anlama ve akıcı okuma becerileri sınıf seviyesine göre zayıftır.
Ö8	Akademik olarak zayıf düzeyde olan bir öğrencidir. İlk okuma yazma konusunda zorluklar yaşamıştır. Bu süreçte öğrencinin göstermiş olduğu azimle sayesinde bu zorlukların üstesinden gelinmiştir. Akıcı okuma ve anlama konusunda hala sıkıntıları mevcuttur. Sosyal ilişkilerinde zaman zaman sıkıntıları olmaktadır. Anne ve baba ilkokul mezunudur. Akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri sınıf seviyesine bakıldığında daha fazla desteklenmelidir.
Ö9	Akademik olarak iyi düzeyde olan bir öğrencidir. Öğrenci öğrenme güçlüğü tanısı bulunmaktadır. Ailesi öğrencinin eğitimiyle ilgilidir. Anne ve baba üniversite mezunudur. Derslerde dikkat ve algı konusunda problemler yaşamaktadır. Arkadaşlık ilişkilerinde iyi düzeydedir. Akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri sınıf seviyesine göre zayıftır.
Ö10	Akademik olarak zayıf düzeyde olan bir öğrencidir. Sosyal olarak sessiz ve içekapanık bir yapısı vardır. Sosyal ilişkileri iyi düzeydedir. Ailesi öğrencinin eğitimiyle ilgilidir. Okuma ve yazmaya 2. sınıfta geçmiştir. Babası üniversite, annesi ilkokul mezunudur. Öğrencinin eğitiminde babası büyük rol oynamaktadır. Öğrenci akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde sorunlar yaşamaktadır

Ö11	Akademik olarak iyi düzeyde olan bir öğrencidir. Sosyal ilişkileri kuvvetlidir. Babası çalışmakta olduğundan evde eğitimiyle annesi ilgilenmektedir. Baba lise, anne ise ilkokul mezunudur. Derslerde algı ve dikkat konusunda zayıftır. Akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri iyi düzeydedir.
Ö12	Akademik başarısı orta düzey bir öğrencidir. Çok kitap okuması okuma hızını artmasını sağlamıştır. Sosyal olarak sessiz bir yapısı vardır. Arkadaşlık ilişkileri iyidir. Matematik dersinde diğer derslere göre daha az başarı sağlamıştır. Anne ilkokul, baba lise mezunudur. Babası esnaflık yapmaktadır. Öğrenci akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde orta düzeydedir.
Ö13	Akademik başarısı orta düzey bir öğrencidir. Sosyal ilişkileri kuvvetlidir. Matematik dersine ilgisi fazladır. Derslerde konuları kavramakta güçlükler yaşamaktadır. Anne ilkokul, baba lise mezunudur. Öğrencinin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri sınıf seviyesi göre orta düzeydedir.
Ö14	Akademik olarak başarısı zayıf bir öğrencidir. Herhangi bir tanısı yoktur ancak sosyal ilişkilerde oldukça iyi olmakla birlikte okuma-anlama konusunda güçlükler yaşamaktadır. Okuma-anlama ve matematiksel becerileri desteklenmelidir. Kendini ifade etme konusunda yeterlidir. Anne ve baba ilkokul mezunudur. Öğrencinin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerileri sınıf seviyesine göre zayıftır.

Uygulamayı yapan araştırmacı, 3 yıllık deneyime sahip olup araştırmanın uygulandığı okulda görev yapmaktadır. Araştırmacı gözlemci rolünde olup çalışmanın yürütülmesi için çalışma boyunca öğrencilere rehberlik etmiştir.

3.3. Okul ve Sınıf Ortamı

Bu araştırma, Muş ili Korkut ilçesinin bir devlet okulunun 3-B sınıfında okuyan 14 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte çalışmanın başlatılabilmesi için Muş il milli eğitim müdürlüğüne başvurularak gerekli izinler alınmıştır (EK 1). Ayrıca uygulama yapılan sınıfın çalışmaya katılacak öğrencileri için velilere bu konuda bilgilendirme yazısı gönderilerek veli izni alınmıştır (EK 2).

Bu çalışma okul idaresi, öğretmen ve öğrenci işbirliği içinde çalışma amacına uygun olarak yürütülmüştür. Uygulama teknolojik imkânlarla sahip, İnternet ve akıllı tahtanın bulunduğu bir okulda gerçekleşmiştir. Okul Muş iline 29 km mesafede olup iki katlı

tek bloktan oluşmaktadır. 8 derslik ve 185 öğrencisi bulunan okulda yalnızca ilkokul öğrencileri eğitim görmektedir. Öğrencilerin bir kısmı taşınmalı eğitimle bir kısmı ise yürüyerek okula gelmektedir. Orta sosyo-ekonomik düzeyde ailelerin yaşadığı okulda tam gün öğretim verilmektedir. Sınıfta akıllı tahta, öğretmen dolabı, panolar, öğrenci ve öğretmen sıra ve masaları yer almaktadır. Sınıf içi uygulamalar sırasında cep telefonu kamerası kullanılmış olup öğrencilerin tamamını görecek şekilde dolap üzerine yerleştirilmiştir. Uygulamanın yapıldığı esnada öğrenciler klasik sıra düzeninde oturmuşlardır.

Resim 3.1. Öğrencilerin Sınıf Ortamındaki Görüntüleri

3.4. Dinleme Sürecindeki Metinler

Çalışmanın uygulama süreci 20 Aralık 2021- 14 Ocak 2022 tarihleri arasında toplam 4 hafta 30 ders saati boyunca sürmüştür. Bu süre zarfında estetik dinleme aşamaları ayrı ayrı uygulanmıştır. Öğrencilerin davranış ve tutumları incelenerek estetik dinleme türüne ilişkin zihinsel süreçler ortaya çıkarılmıştır.

Uygulama sürecinde halk edebiyatı türlerinden Dede Korkut Hikâyeleri, masallar, tekerlemeler, türküler, ninniler, fıkralar, bilmeceler ve maniler olmak üzere toplam sekiz tür kullanılmıştır. Dinleme etkinliklerinin uygulama aşamasında Dede Korkut Hikâyeleri, masallardan; “Kitap Okuyan Ayı” ve “Altın Balta”, tekerlemelerden; “Üşüdüm Üşüdüm” ve “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk”, fıkralardan; “Parayı Veren Düdüğü Çalar” ve “Eşek Evde Yok”, türkülerden; “Horozumu Kaçırdılar” ve “Hamsi Koydum Tavaya”, ninnilerden; “Elmalar” ve “Fış Fış Kayıkçı”, Bilmeceler 1 ve Bilmeceler 2 ve seçilen yedi tane mani olmak üzere toplam 20 dinleme metni dinletilmiştir. Metinlerin seçiminde öğrencilerin yaş düzeyine uygun ve ilgisini çekebilecek nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Özellikle bilmecelerin öğrencilerin cevaplayabileceği düzeyde olmasına özen gösterilmiştir. Bu bilmecelerde doğa, eşya, yiyecek, sağlık, vücudun bölümleri ve eğitim konularıyla ilgili sorular yer almaktadır. Dinleme metinlerinin seçiminde estetik dinleme türünün aşamalarına uygulanabilir olmasına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda, metinlerde öğrencilerin görselleştirebileceği nesnelerin bulundurulmasına ve günlük yaşamla ilişkili nesneler barındırmasına özen gösterilmiştir. İnternet araştırması sonucu öğrenci düzeyine uygun olan çeşitli manilere ulaşılmıştır.

3.5. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri ve gözlem kullanılmıştır. Bu bölümde bu araçlara ilişkin açıklamalar sunulmuştur.

3.5.1. Görüşme

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Ekiz, 2009). Açık uçlu sorular sormaya imkân veren bir tekniktir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları kişiye daha fazla esneklik sağlaması ve daha fazla veri elde etmek amacıyla kullanımı nedeniyle tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış gö-

rüşme sorularını oluşturmak için önce alan yazın araştırılmıştır. Hazırlanan yarı yapılan-
dırılmış görüşme sorularının geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla, 2 alan uzman-
larından görüş alınarak iç geçerliğin sağlanması amaçlanmıştır. Görüşme sorularına, uz-
man görüşleri sonucunda gerekli düzeltmeler yapılarak son hâli verilmiştir. Öğrencilere
13- 14 Ocak tarihleri arasında yarı yapılandırılmış görüşme soruları yöneltilmiştir. Öğ-
rencilerle yapılan görüşmeler onların birbirinden etkilenmemesi için teneffüslerde kütüp-
hane ortamında gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından yazılı ola-
rak kaydedilmiş ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu görüşmeler yardımıyla Türkçe
dersi dinleme etkinliklerinde neler yapıldığı, öğrencilerin dinlenen metinler hakkındaki
görüşleri ve bu metinlerin onlara neler hissettirdikleri, metinleri beğeni durumuna göre
sıralamaları ve yapılan dinleme etkinliklerini nasıl bulduklarını ifade etmeleri istenerek
estetik dinleme türünün öğrencilerin dinleme sürecine yansımaları ortaya çıkarılmaya ça-
lışılmıştır. Uygulama sonrasında öğrencilerle yapılan görüşmelerle ilgili açıklamalara
ilişkin Tablo 3.5. 'de sunulmuştur.

Tablo 3.5.

Görüşme Tarihi ve Süresi

Görüşmeler	Süre	Tarih
Ö1 (Yüz yüze)	15 dk. 25 s.	13 Ocak 2022
Ö2 (Yüz yüze)	14 dk. 14 s.	13 Ocak 2022
Ö3 (Yüz yüze)	17 dk. 30 s.	13 Ocak 2022
Ö4 (Yüz yüze)	10 dk. 25 s.	13 Ocak 2022
Ö5 (Yüz yüze)	8 dk. 50 s.	13 Ocak 2022
Ö6 (Yüz yüze)	10 dk. 45 s.	13 Ocak 2022
Ö7 (Yüz yüze)	9 dk. 43 s.	13 Ocak 2022
Ö8 (Yüz yüze)	8 dk. 15 s.	14 Ocak 2022
Ö9 (Yüz yüze)	9 dk. 36 s.	14 Ocak 2022
Ö10 (Yüz yüze)	10 dk. 26 s.	14 Ocak 2022
Ö11 (Yüz yüze)	9 dk. 44 s.	14 Ocak 2022
Ö12 (Yüz yüze)	13 dk. 19 s.	14 Ocak 2022
Ö13 (Yüz yüze)	11 dk. 34 s.	14 Ocak 2022
Ö14 (Yüz yüze)	9 dk. 32 s.	14 Ocak 2022

3.5.2. Öğrenci Günlükleri

Öğrencilerin dinleme sürecine ilişkin paylaşım, yorumlama yapma ve örnekler vermelerine imkân sağlamak için öğrenci günlüklerine başvurulmuştur. Öğrenci günlükleri; bireylerin deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini, bakış açılarını, tutum ve davranışlarını anlamada önemli veri kaynaklarıdır (Glesne, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Öğrenci günlüklerinin kullanılmasındaki amaç, öğrencilerin dinleme çalışmalarına ilişkin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilecekleri bir ortam sunmaktır. Ayrıca estetik dinlemenin sürece nasıl yansıdığına ilişkin derinlemesine araştırma yapabilmektir. Bu bağlamda öğrenciler çalışma sürecince derste yapılanları ve etkinliğe dair düşüncelerini her etkinliğin sonunda günlüklerine not etmişlerdir. Öğrenci günlükleri her dersin sonunda araştırmacı tarafından toplanarak kontrol edilmiştir.

3.5.3. Araştırmacı Günlüğü

Sınıf ortamında meydana gelen değişikliklerin izlenebilmesi için araştırmacı tarafından günlük tutulmuştur. Araştırmacı günlüğünü, araştırmacının sürece dair notları, gözlemlerini, analizlerini, öğrenciye dair yorum ve görüşlerini içeren verileri kapsayan bir defter olduğunu belirtmiştir (Johnson, 2005, s. 63). Bu bağlamda, araştırmacı sınıfta yapılan her uygulama sürecinden sonra duygu, düşünce ve yorumlarını günlüğüne yazmıştır. Bu kayıtlar uygulamanın yapıldığı gün bilgisayar üzerinde tutulmuştur. Ayrıca video kayıtlarından yardım alınarak günlükler zenginleştirilmiştir.

3.5.4. Gözlem

Araştırmada dinleme etkinlikleri sırasında öğrenciler hakkında ayrıntılı bilgi edinebilmek için gözlem tekniğinden yararlanılmıştır. Gözlem, bir durumun sistemli olarak belli bir amaç etrafında incelenmesi olarak ifade edilmiştir (Çuhadaroglu ve Yılmaz, 2007, s. 77-97). Gözlem tekniğinin kullanılmasındaki amaç, sınıf içinde yapılan çalışmalar sırasında öğrencilerin dinleme becerisiyle ilgili davranışlarını gözlemleyerek öğrencilerin gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmaktır. Araştırmacı uygulama süresince çalışmanın hem gözlemcisi ve hem de uygulayıcısı olarak görev almıştır. Ayrıca veri kaybını önlemek için video kayıtlarına başvurulmuştur. Öğrencilerin video kaydı esnasında kendilerini rahat hissetmeleri ve etkinliklerin olağan akışında devam edebilmesi için iki gün boyunca alıştırma yapılmıştır.

3.6. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bir durumun derinlemesine betimlenmesi için birden fazla veri toplama aracına ihtiyaç duyulmaktadır (McMillan, 2004). Bu bağlamda veriler hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, öğrenci günlükleri, araştırmacı günlüğü ve gözlem kullanılarak toplanmıştır. Doğrudan gözlenemeyen davranışlar, duygular veya insanların etraflarındaki dünyayı nasıl ifade ettiklerini öğrenmek için görüşme tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerden çalışma boyunca estetik dinleme metinlerine ilişkin duygu ve düşüncelerini yanıtlamaları için günlük tutmaları istenmiştir. Sınıfta yapılan dinleme etkinliklerinden sonra çalışma boyunca öğrencilerden sistematik olarak duygu ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Öğrencilerden ve araştırmacıdan edinilen tüm veriler dijital ortama aktararak dosyalanmış ve uygun hale getirilerek analiz edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaptıkları resimler fotoğraflanarak dijital ortamda sunulmuştur. Bu veriler araştırmanın amacı etrafında sınıflanarak öğrencilerin dinleme becerisine ilişkin durumları betimlenmiştir.

Araştırmada kullanılacak metin türlerinin belirlenmesinde sınıf öğretmenlerinin ve araştırma kapsamı dışında yer alan 3. sınıf öğrencilerinin görüşleri alınmıştır. Öğrenciler tarafından beğenilen ve haz uyandıran metinler tercih edilmiştir.

Çalışma elde edilen veriler ışığında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi yapılmasındaki amaç, elde edilen bulguları düzenleyerek yorumlamak ve anlam bütünlüğü içinde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler mantıklı ve anlaşılır bir biçimde organize edilerek bulgulara ulaşılmış ve yorumlanmıştır (Gündüz, 2014, s. 114-128). Bu bağlamda veriler okunup yorumlanarak kod, kategori ve temalara ulaşılmıştır. Bu sınıflandırma sonucunda öğrenci ve araştırmacı günlüklerinden doğrudan alıntılara yer verilerek veriler anlamlı hale getirilmiştir. Verilerin okuyucu tarafından anlaşılır olması için şekiller halinde sunulmuştur.

3.7. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Eylem araştırmalarında geçerlik ve güvenilirlik nicel araştırmalardan farklılık göstermektedir. Eylem araştırmalarında geçerliğin sağlanması yapılan gözlemler sonucunda ayrıntılı biçimde veri toplamak durumu söz konusu iken güvenilirliğin sağlanması için veri toplama ve analiz etme sürecinde inandırıcılığın yüksek olması gerekmektedir (Karadağ, 2010). Bu açıklamalardan hareketle bu araştırmada geçerlik ve güvenilirlik üzerine yapılan çalışmalara başlıklar halinde yer verilmiştir.

3.7.1. İnandırıcılık (iç geçerlik)

Araştırmacının inandırıcılığını artırmak için verilerin sorumlu kişilerce uygun zamanda toplanması, ortamın ve kişilerin ayrıntılı sunulması ve uzman incelemesi gerekmektedir (Merriam, 2013, s. 205-210). Araştırmacının 20 Aralık 2021- 14 Ocak 2022 tarihleri arasında toplam 4 hafta 30 ders saati boyunca araştırma sürecinde yer alması araştırmanın inandırıcılığını sağlamaktadır. Bu araştırmada araştırmacı-öğrenci, okul ve sınıf ortamına dair betimlemeler yapılmıştır. Öğrencilerin akademik başarılarına, sosyal ilişkilerine ve ailelerine dair bazı bilgiler verilerek tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca uygulamanın yapıldığı okula ve sınıf ortamına dair açıklamalarda bulunulmuştur. Sınıf ortamına ilişkin verilen bilgiler resimlerle desteklenmiştir.

Araştırmacı verileri; öğrenci günlükleri, araştırmacı günlüğü, gözlem ve video kayıtlarından elde etmiştir. Bu veriler toplanarak haftalık yapılan geçerlik komitesi toplantılarında gözden geçirilmiştir. Araştırma süresince uzman yardımıyla araştırmaya dair fikirler ve öneriler alınarak geribildirimler sağlanmıştır.

3.7.2. Aktarılabilirlik (Dış geçerlik)

Aktarılabilirlik çalışmanın geniş kitlelere genellenebilir olduğuna ilişkin ayrıntılı veriler toplama ve ayrıntılı rapor oluşturma süreci olarak ifade edilmektedir (Mills, 2003). Bu bağlamda aktarılabilirliği sağlamak için araştırma süreci ayrıntılı olarak betimlenerek verilerin analizi ve raporlama sürecinde nesnel bir yaklaşım sergilenmiştir.

Araştırmanın yapıldığı kurum, kurumun fiziki yapısı, konumu ve araştırma sürecinde yer alan kişiler yorum katılmadan ayrıntılı olarak yer verilmelidir (Lodico, Spaulding & Voegtle, 2006, s. 275). Okuyucunun uygulama yapılan okul ortamına dair canlandırma yapabilmesi için bu bilgilere ilişkin ayrıntılı anlatımlara yer verilerek tablolar ve görseller yardımıyla anlaşılabilirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

3.7.3 Tutarlık (iç güvenilirlik)

Tutarlılık araştırma verilerinin farklı araştırma verileri ile tutarlı olarak desteklenmesi anlamına gelmektedir (Mills, 2003). Bu araştırmada tutarlılığı sağlamak amacıyla araştırma süresince toplanan veriler geçerlik komitesi tarafından değerlendirilerek geçerlik komitesinin görüş ve önerileri doğrultusunda eylem planı oluşturulmuştur. Toplanan veriler birbiriyle tutarlı olacak biçimde sunulmuştur. Video kayıtları uygulama süresince uzman kişiler tarafından izlenerek kontrol edilmiştir.

Le Compte & Goetz, (1982; akt.Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 262) göre, araştırmanın doğrudan alıntılara yer verilerek betimlenmesi iç güvenirliğin artmasını sağladığını belirtmiştir. Bu süreçte bulguların sunumunda araştırmacı günlüğü, öğrenci günlük ve görüşlerinden elde edilen verilerden doğrudan alıntılara yer verilerek yorumlanmıştır.

3.7.4 Onaylanabilirlik

Onaylanabilirlik, araştırma sürecindeki verilerin tarafsız bir biçimde toplanması anlamına gelmektedir (Mills, 2003). Bu bağlamda kullanılan verilerle bulgu ve sonuçların tutarlılığı kontrol edilmiştir. Bu verilerden doğrudan alıntılama yapılarak bulgular desteklenmiştir. Araştırmada elde edilen veri kaynakları, veri toplama araçları ve verilerin analizi sürecinde komite üyelerinin görüş ve önerileri doğrultusunda hareket edilmiştir.

3.8. Araştırmada Etik

Eylem araştırmalarının kendine özgü yapısı onu diğer araştırmalardan farklı kılmaktadır. Bu yönüyle eylem araştırmasında araştırmacının etik sorumluluğa sahip olması önemlidir. Bu süreçte katılımcıların onayının alınması ve herhangi bir zarar görmemesi için araştırmacı bazı tedbirleri almakla yükümlüdür (Stringer, 2007, s. 54-55). Bu bağlamda bu araştırmada, etik kurallar çerçevesinde şunlar gerçekleştirilmiştir;

- İl milli eğitim müdürlüğünden gerekli izinler alınarak çalışmaya başlanmıştır. Araştırmanın yapılacağı okuldaki okul müdürü bilgilendirilmiştir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin velilerinden yazılı ve sözlü onayları alınmıştır. Araştırmanın amacı, konusu ve süreciyle ilgili bilgilendirme yazısı gönderilerek gönderilen form imzalatılarak toplanmıştır. Araştırmanın katılımcıları olan öğrencilere bilgilendirme yapılmıştır.
- Araştırma sürecine katılan öğrencilerin bilgileri gizli tutulmuştur. Kendi isimleri yerine kodlar kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan öğrenci fotoğraflarına dair öğrenci yüzleri görülmeyecek şekilde görüntülere yer verilmiştir.
- Süreç boyunca toplanan veriler ilgilileriyle paylaşılarak sürece dair açıklamalar yapılmıştır.
- Araştırma boyunca elde edilen tüm veriler sadece bu araştırma kapsamında kullanılmıştır.
- Araştırmacı, araştırma süresince etik kurallara uygun davranmış ve etik kurallar çerçevesinde hareket etmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen veriler anlamlı bir bütünlük içinde düzenlenerek bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmanın bulguları; estetik dinleme türünün öğrencilerin dinleme sürecine ilişkin bulgular ve edebi türlerin öğrencilerin dinleme sürecine ilişkin bulgular olmak üzere iki bölümde sunulmuştur.

Estetik dinleme türünün öğrencilerin dinleme sürecine ilişkin bulgular kısmında uygulama süreci anlatılarak öğrencilerin ve araştırmacının görüşlerine yer verilmiştir. Bu bölümde estetik dinleme türünün uygulama kısmı ayrıntılı biçimde belirlenen tema ve alt temalar doğrultusunda sunulmuştur.

Edebi türlerin öğrencilerin dinleme sürecine ilişkin bulgular kısmında ise edebi türlerin öğrencilere yansımaları sunulmuştur. Bu bölümde edebi türlerin öğrencilere hissettirdiği duygu ve düşünceler üzerinde durulmuştur. Kullanılan edebi türlerin öğrencilerde uyandırdığı izlenimler incelenmiştir. Bu duygu ve düşünceler şema haline getirilerek sunulmuştur. Ayrıca öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar ayrıntılı biçimde incelenip görüşme sürecine ilişkin bulgular kısmında sunulmuştur. Çalışma boyunca yürütülen araştırmacının gözlem faaliyetleri ise gözlem sürecine ilişkin bulgular kısmında açıklanmıştır.

4.1. Estetik Dinleme Türünün Öğrencilerin Dinleme Sürecine Yansımalarına İlişkin Bulgular

Araştırmada, dinleme metinleri yardımıyla estetik dinleme türü aşamaları uygulanmıştır. Bu bağlamda kullanılan dinleme etkinliklerinin açıklaması ve estetik dinleme aşamalarının uygulanış biçimi her edebi türde açıklanmıştır. Günlüklerden yola çıkılarak öğretmen ve öğrencilerin dinleme etkinliklerine ilişkin görüşleriyle ilgili doğrudan alınışlara başvurulmuştur. Halk edebiyatı türleri sınıfta uygulanan sıraya göre sunulmuştur.

Öğrenme ortamında, dinleme aşamasına geçmeden önce öğrenciler dinlemeye hazır bir konuma getirilmiştir. Sınıf ortamının sessiz olması sağlanmıştır. Öğrencilere, dinlenilecek metne karşı ilgi ve istek uyandırıcı sorular yöneltilmiştir. Onlara dinlenecek her metin türü hakkında açıklamalar yapılmıştır. Araştırmacı, estetik dinleme aşamaları boyunca öğrencilere rehberlik etmiştir. Öğrencilerin fiziksel ve zihinsel olarak kendilerini

derse hazır hissettikleri zamanda uygulamaya başlanmıştır. Derste kullanılacak araç ve gereçler araştırmacı tarafından uygulama öncesinde hazır hazır hale getirilmiştir.

Çalışmanın uygulama sürecine halk edebiyatı türlerinden Dede Korkut Hikâyesi dinleme metniyle başlanmıştır. Dede Korkut Hikâyesi, TRT çocukta yer alan hikâyelerden seçilmiştir. Dinleme metni uzun olduğundan ikiye bölünerek dinleme çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu hikâyede dostluk, arkadaşlık, yardımseverlik ve kahramanlık konuları işlenmektedir. Başka bir ifadeyle, bir halk ozanının yaşam tarzları ve kahramanlıkları anlatılmaktadır. Olağanüstü ve gerçek öğeler iç içe verilmiştir. Dinleme çalışması 3 ders saati sürmüştür.

Masal türünde “Kitap Okuyan Ayı” ve “Altın Balta” adlı masallar dinletilmiştir. Bu masallara (<https://www.youtube.com/watch?v=wa4VRFABGXU> ve <https://www.youtube.com/watch?v=nmyk8tCoFAo>) sitelerinden ulaşılmıştır. “Kitap Okuyan Ayı” masalında sorumluluk ve affedicilik konuları üzerinde durulurken, “Altın Balta” masalında ise doğruluk ve dürüstlüğün önemi üzerinde durulmaktadır. Uygulama toplam 4 ders saati sürmüştür.

Tekerleme türünde “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” ve “Üşüdüm Üşüdüm” adlı tekerlemeler kullanılarak dinleme çalışması yapılmıştır. Bu tekerlemelere (<https://www.youtube.com/watch?v=yQRh3Y4DI30> ve https://www.youtube.com/watch?v=va_vPFe-DFs) siteleri üzerinden ulaşılmıştır. Tekerlemelerle ilgili uygulama toplam 3 ders saati sürmüştür.

Türkü türünde “Horozumu Kaçırdılar” Ve “Hamsi Koydum Tavaya” adlı türküler dinletilmiştir. Çalışma için kullanılacak türkülere (https://www.youtube.com/watch?v=eoFmHwu_res&list=OLAK5uy_kkNynU6vcjDJeMg5BNwOWjloILdbC4CyY&index=1 ve <https://www.youtube.com/watch?v=k6LHAtMH-7Q>) sitelerinden ulaşılmıştır. Türkülerle ilgili etkinlik 4 ders saati sürmüştür.

Ninni türünde “Elmalar” ve “Fış Fış Kayıkçı” adlı ninniler dinletilmiştir. Bu ninnilere (<https://www.youtube.com/watch?v=e3EidtHAQLI> ve <https://www.youtube.com/watch?v=FrWA1IKbC6w>) sitelerinden ulaşılmıştır. Ninni seçiminde öğrencinin ilgisini çekebilecek duygusal ninniler tercih edilmiştir. Ninniler kullanılarak yapılan etkinlik 3 ders saati sürmüştür.

Fıkra türünde “Parayı Veren Düdüğü Çalar” ve “Eşek Evde Yok” fıkraları kullanılmıştır. Bu fıkralara (<https://www.youtube.com/watch?v=JP-8zvIVviI> ve <https://www.youtube.com/watch?v=EUtHq-9fLi0>) sitelerinden ulaşılmıştır. Fıkraların seçiminde öğrencilerin ilgisini çekmesine, güldürücü ve düşündürücü olmasına dikkat

edilmiştir. “Parayı Veren D         alar” fıkrasında insanın istediğini elde etmek için para harcaması gerektiği konusunda bahsedilirken “Eşek Evde Yok” fıkrasında yalancılığın bizi utanılacak bir duruma d      mesi konusunda bahsedilmektedir. Fıkralarla yapılan dinleme çalışması 3 ders saati s  rm      r.

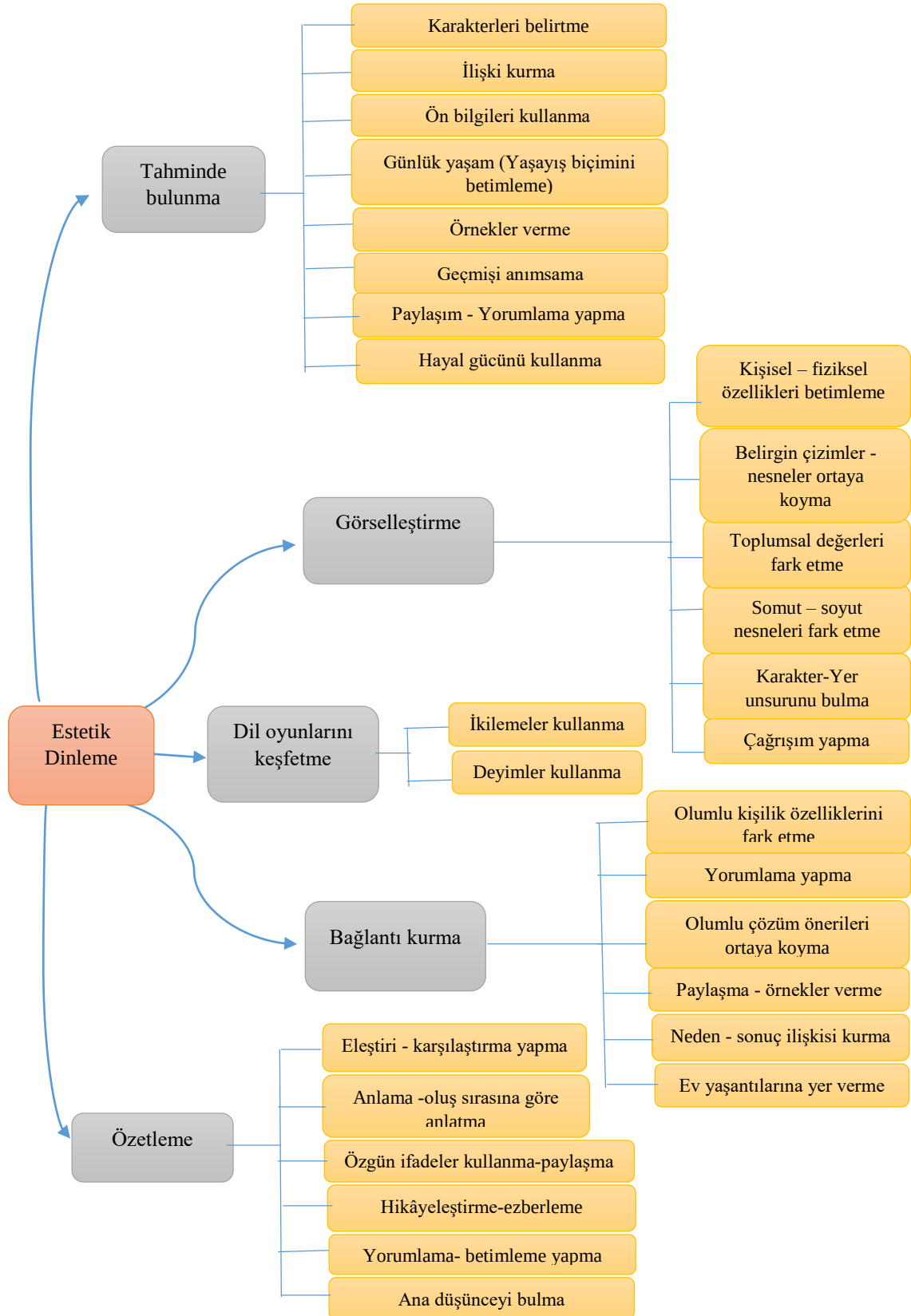
Halk edebiyatı türlerinden bilmeceler kullanılan etkinlikte, bilmeceler 1 ve bilmeceler 2 adlı iki tane dinleme metni dinletilmiştir. Bu bilmecelere (https://www.youtube.com/watch?v=HDgK7mFS_DM ve <https://www.youtube.com/watch?v=OOE1d39Zvrs>) sitelerinden ulaşılmıştır. Dinleme   alı  ması 3 ders saati s  rm      r.

Son etkinlikte halk edebiyatı türlerinden maniler kullanılmıştır. Maniler etkinliği araştırmacı tarafından seslendirilmiştir. Dinleme   alı  ması 3 ders saati s  rm      r.

Çalışma boyunca estetik dinleme aşamaları uygulanmıştır. Bu süre zarfında öğrencilerin davranı   ve tutumları incelenmiştir. Öğrencilerin halk edebiyatı türleriyle yapılan etkinlikte estetik dinleme türü aşamalarında dair geçirdikleri zihinsel süreçler ve etkinlikler uygulanırken nasıl bir yol izlendiği aşağıda açıklanmıştır. Öğrencilerin estetik dinleme aşamalarında geçirdikleri zihinsel süreçler çalışmanın verimliliğini ve anlamlılığını ortaya koymuştur. Estetik dinleme aşamalarının gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin yaşadıkları zihinsel süreçler beş temada toplanmıştır. Bu temalar; tahminde bulunma, görselleştirme, dil oyunlarını keşfetme, bağlantı kurma ve   zetlemedir. Öğrencilerin estetik dinleme aşamalarına ilişkin yaşadıkları zihinsel süreçler   ekil 4. 1.’ de sunulmuştur.

Şekil 4.1.

Estetik Dinleme Aşamalarına İlişkin Öğrencilerin Zihinsel Süreçleri

4.1.1. Tahmin aşaması

Tahminde bulunma temasında; karakteri betimleme, ilişki kurma, ön bilgileri kullanma, yaşayış biçimini betimleme, örnekler verme, geçmişi anımsama, paylaşım, hayal gücünü kullanma alt temalarına ulaşılmıştır.

4.1.1.1. Dede Korkut Hikâyesi

Öğrencilere Dede Korkut Hikâyesi dinletilmeden önce onlara tahmin çalışması yapmalarını sağlayacak bazı sorular yöneltilmiştir. Dinlenilecek metne dair kapak resmi gösterilerek tahminler yapmaları istenmiştir. Bu aşama sonucunda öğrenciler; resmi incelemiş ve karakterleri, karakterler arası ilişkileri ve onların yaşayış biçimlerini belirtmişlerdir. Dinleme metni önemli yerlerde duraklatılarak öğrencilere, olayların gelişimi ve sonrasında neler olabileceği hakkında sorular yöneltilmiştir.

Resim 4.1.1. Dede Korkut Hikâyesi Türünden Görüntü

Öğrenciler yukarıda gösterilen resimdeki karakterleri tahmin etmeye çalışmışlar ve karakterler arasında ilişki kurmuşlardır. Yaşlı ve sakallı olan kişinin Dede Korkut’u yani hikâyenin ana kahramanını kolayca tanımışlardır. Yanında duran askerlerinin onu korumak için orda bulunduklarını ifade etmişlerdir. Diğerlerinin ise obada yaşayan halk olduğunu söylemişlerdir. Resimde yer alan çadırların onların barınma ve beslenme yerleri olduğunu söyleyen öğrenci de olmuştur. Öğrencilerin resimde yer alan kişilerin yaşayış özellikleri hakkında tahminde bulundukları da görülmüştür. Bu konuda öğrenme ortamında çekilen videodan ve öğrenci günlüklerinden alınan öğrenci görüşleri şöyledir:

Ö1: “Dede Korkut var zaten yaşlı oradan anlaşılıyor. Askerleri filan var yanında hayvanlar var çocuklar var askerler var insanlar var galiba bir yere gidiyorlar askerleri de onu korusun diye yanında götürüyor” (2 dk. 54 s.).

Ö2: “Ortada Dede Korkut var beyaz sakalları var, yanlarında da onun koruyucular var birisi ona saldırmamasın diye. Yanlarında çocuklar ve hayvanlar var” (2 dk. 11 s.).

Ö3: “Ortadaki Dede Korkut onun yanındaki de akrabaları” (1 dk. 25 s.).

Ö4: “Bir oba vardı. Herkes oradaydı. Çadırlarda içine giriyorlar, orda yemek yiyorlar ve orda yatıyorlar” (3. satır).

Ö4: “En ortada Dede Korkut var yaşlı sopasıyla birlikte yanlarında da böyle hayvanlar var tilkiler var kaplanlar var horozlar var tavuklar var kuşlar var bir de akrabaları var çocuklar var” (1 dk. 36 s.).

Ö5: “Ortada Dede Korkut var sakallı, yanlarında çocuklar var bir de adamlar var at var” (1 dk. 58 s.).

Ö7: “Dede Korkut var şövalyeleri var yanında bir de komşuları ve horoz var” (2 dk. 40 s.).

Bu söylemlerden öğrencilerin resimdeki figürleri doğru yorumladıkları görülmektedir. Tahmin etme aşamasında öğrencilerin hikâyede yer alan kahramanları tahmin etme, kişiler arasında ilişkiler kurma ve halkın yaşayış biçimleri hakkında tahminde bulunma zihinsel süreçleri gözlemlenmiştir.

4.1.1.2. Masallar

Bu aşamada “Kitap Okuyan Ayı” masalı ve “Altın Balta” masalı dinletilmeden önce öğrencilere başlık hakkında sorular yöneltilmiştir. Başlığı dikkate alarak masalların içeriğinde neler anlatıldığı sorularak öğrenciler masal hakkında düşünmeye teşvik edilmiştir. Önce “Kitap Okuyan Ayı” masalında öğrencilere tahmin çalışması yaptırılarak onların görüşleri alınmıştır. Başlık tahmininden sonra masal dinletilmiştir. Öğrencilerin bu aşamada ön bilgilerden ve günlük okul yaşantılarından yararlandıkları görülmüştür. Bu masala dair tahminlerde bir hayvana, insana özgü nitelikler yükledikleri görülmüştür. Başlık tahmininde öğrencilerin okula gitme, kütüphane, meslek sahibi olma gibi okuma faaliyetlerini görüşlerine yansıttıkları görülmüştür. Ayrıca çok okuyan öğrenen birinin kıskanılması da görüşlerde yer almaktadır. Bu bilgilere bakılarak öğrencilerin günlük okul yaşantılarından ve ön bilgilerden örneklerle sıkça başvurdukları sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu konuda öğrenme ortamında çekilen videodan alınan öğrenci görüşleri şöyledir:

Ö1: “Bir tane ayı var kitap okumayı çok seviyor. Kitap okuyunca da okuduğunu anlıyor. Büyüyünce de eline bir meslek geçebilir” (1 dk. 2 s.).

Ö2: “Ayı kitap okumayı çok seviyor her gün bir tane kitap okumak istiyor” (1 dk. 38 s.).

Ö3: “Bir tane ayı okumayı bilmez. Ama babası onu okula gönderir. Onun okuma yapmasını ve meslek yapmasını öğretir” (36 s.).

Ö4: “Bir tane ayı var. Kitapları çok seviyor. Hep kütüphaneye gidiyor. Kitap alıyor ve okuyor. O yüzden Kitap Okuyan Ayı” (52 s.).

Ö5: “Ormanda ayı var. Arkadaşları var. Ayı okumayı çok seviyor. Ama arkadaşları da onu kıskanmıyor” (1 dk. 29 s.).

Ö7: “Bir tane ayı kitap okumayı çok seviyor her zaman okuyup bitirip öğretmenine veriyor” (1 dk. 15 s.).

“Kitap Okuyan Ayı” metni dinletilerek önemli noktalarında duraklatılmıştır. Öğrencilere “suçlu adam ayıya kitap okumayı öğretebilecek mi?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bir kısmı suçlu adamın ayıya kitap okumayı öğreteceğini söylemişlerdir. Bir kısmı ise öğretemeyeceğini söylemiştir. Öğrencilerden gelen yorumlar üzerine metnin diğer yarısı dinletilerek metin bitirilmiştir. Dinleme metninin sonunu öğrenen öğrenciler verdikleri cevapları yorumlamışlardır. Bu konuda öğrenme ortamındaki videodan alınan öğrenci cevapları şöyledir:

Ö2: “Eminim öğretebilecek” (3 dk. 21 s.).

Ö4: “Öğretebilecek. Çünkü adam suçlu olduğu için ayıya kitap okutamazsa padişah onu hapse atar” (3 dk. 27 s.).

Ö5: “Ben de öğretemez dedi” (3 dk. 48 s.).

Ö7: “Kesin öğretemez” (3 dk. 50 s.).

Ö13: “Ayıya herhalde kitap okumayı öğretecek” (3 dk. 39 s.).

Öğrencilere dinletilen diğer masal da “Altın Balta” masalıdır. Bu masalın da başlığı sorularak içerik hakkında tahmin çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrenciler “Altın Balta” masalının başlıktan tahmin aşamasında farklı düşünceler ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin, bu düşünceleri oluştururken günlük yaşantı ve hayal güçlerinden faydalandıkları görülmüştür. Kimi öğrenciler “Altın Balta” masalını daha gerçekçi ifadelerle yorumlarken kimi öğrenciler ise hayal güçlerini kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu konudaki öğrenci cevapları şöyledir:

Ö1: “Bir tane padişah varmış. Onun yanında altın balta varmış. Bir tane adama emir vermiş. O emri kimse yapamıyormuş. Adam padişahın verdiği işi yapınca altın baltayı da padişah ona hediye etmiş. Sonra adam da fakirmiş zengin olmuş” (2 dk. 12 s.).

Ö3: “Bir tane adam var. Altın baltayı almak için çalışıyor” (55 s.).

Ö4: “Bir tane adam varmış. Bir baltası varmış. Adam onu suya düşürmüş. Sonra suyun içinden bir dev çıkmış. Adam ağlıyormuş. Demiş sen niye ağlıyorsun. Ben baltamı suya düşürdüm. Sonra o dev suyun içine giriyor. Altın baltayı çıkarıyor” (3 dk. 32 s.).

Ö6: “Bir tane ağaç kesip para kazanıp o baltayı almış” (1 dk. 29 s.).

Ö7: “Bir tane adam var altın baltayla ağaç kırıyor” (36 s.).

Ö9: “Bir tane adam var altın baltayla arabasına binmiş ormana gitmiş orda bir tane ağaç görmüş sonra kırmış” (1 dk. 06 s.).

Ö13: “Bir adam varmış. Her gün gidip odun kesermiş. Odunları satarmış. Altın baltayı almak için para kazanırmış” (3 dk. 20 s.).

Öğrencilerin başlık hakkındaki yorumları incelendiğinde mücadeleci ve hedefine ulaşmak için çalışan bir adamı, bir işin karşılığı olarak verilen bir hediyeyi ve sudan çıkan

devin adama yardım etmesi gibi tasvirlerden oluştuğu görülmektedir. Bu masal öğrencilerde çalışan, mücadeleci ve güçlü bir adamı simgelemiştir. Öğrencilerin bu tahminlerinde gerçek hayattan, daha önce okudukları veya dinledikleri masallardan ve hayal dünyalarından esinlendikleri görülmektedir.

4.1.1.3. Tekerlemeler

Çalışmada “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” ve “Üşüdüm Üşüdüm” isimli tekerlemeler dinletilmeden önce tekerlemenin ne demek olduğu sorularak uygulamaya başlanmıştır. Araştırmacı günlüğünde, “Öğrencilerden hızlı hızlı söylenen ve ezbere okunan yazılar, kelimeler” (3. satır) cevabıyla karşılaşmıştır. Bir öğrenci de günlük yaşamdan küçük bir örnekle bunu açıklamıştır. Öğrencilerin bu tür hakkında bilgilerinin olduğu ve tekerleme geçmişlerinin olduğu söylenebilir. Bu konuda öğrencilerin görüşleri şunlardır:

Ö3: “Hızlı okunan bir tane yazı” (17 s.).

Ö4: “Yani tekerleme hızlı söyleme. Hızlı okuma. Böyle yavaş değil. Yani arabanın son gaza bastığı gibi” (44 s.).

Ö5: “Yani ezberliyorsun onu sonra söylüyorsun” (25 s.).

Bildikleri tekerlemelerin neler olduğu sorularak öğrencilerden bildikleri tekerlemeleri söylemeleri istenmiştir. Öğrenciler önceden bildikleri birkaç tekerlemeyi ezbere söylemişlerdir. Öğrencilerin bu konudaki söylemleri şöyledir:

Ö2: “Tekerleme derken aklımıza bir sürü tekerleme geliyor. Mesela benim bildiğim üç tane tekerleme var. İsmi tam unuttum. Karamela sepeti terazi lastik jimnastik. Biz size geldik bitlendik. Hamama gittik temizlendik. Dik dik dik. Son dersimiz matematik. Anne baba çorabımı dik” (1 dk. 25 s.).

Ö3: “Bu yağurdu sarımsaklasak da mı saklasak bu yağurdu sarımsaklamasak da mı saklasak” (1 dk. 43 s.).

Öğrencilere önce “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesi daha sonra “Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemeleri dinletilmiştir. Öğrencilerin tekerlemeleri ezbere söylemeleri istenmiştir. Öğrencilerin tekerlemeleri hatırlayamamaları üzerine bir kez daha dinletilmiştir. Araştırmacının gözlemlerine göre bu konuda, “Bazı öğrenciler utandığı için söylemek istememiştir” (6. satır) ifadesi yer almaktadır. Öğrencilerden birkaçı dinletilen tekerlemeyi daha önce duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler bu aşamada önceden bildikleri tekerlemeleri arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Bu aşamada öğrenciler ön bilgilerini kullanma, paylaşma ve örnekler verme davranışları göstermişlerdir.

4.1.1.4. Türküler

Bu aşamada öğrencilere türküler dinletilmeden önce bildikleri türkülerin neler olduğu sorusu sorulmuştur. Bunun üzerine öğrenciler türkülerini hatırladıklarını mırıldanmışlardır. Daha sonra türküler dinletilerek çalışmaya başlanmıştır. Öğrenciler bu türkülerini daha önce duyduklarını söylemişlerdir. “Hamsi Koydum Tavaya” türküsünün hangi bölgeye ait olabileceği sorulmuştur. Bu türküyü dinledikten sonra öğrenciler bu türkünün Karadeniz yöresine ait olduğunu söylemişlerdir. Öğrencilerin önceki bilgilerini kullandıkları görülmüştür. Araştırmacı günlüğünde, “Dinleme sonrası birkaç öğrenci türkülerini seslendirmiştir, bazı öğrenciler ise türküyü söylerken utanmışlardır” (5. satır) ifadeleri yer almıştır. Öğrencilerde türkü söyleme ve utanma davranışları da görülmüştür.

4.1.1.5. Ninniler

Bu aşamaya geçmeden önce öğrencilerin ninni türü hakkındaki düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Ninni ne demektir ve neden söylenir gibi sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin ninni türüne dair ön öğrenmeleri kontrol edilmiştir. Öğrencilerin birçoğu eski zamanlarda bebeklerin uyuması için söylenen güzel sözler olduğunu açıklamışlardır. Bu konuda öğrenme ortamındaki videodan alınan öğrenci söylemleri şunlardır:

Ö1: “Bebeklerin uyuması için söylenen söz” (17 s.).

Ö3: “Eski zamanlarda ve şimdiki zamanlarda kullanılan küçük bir yazı” (52 s.).

Ö8: “Bir bebek yatmazsa ona ninni söyleriz” (46 s.).

Ö11: “Bebekleri yatırmak için” (26 s.).

Ö13: “Eski zamanlarda bebekleri uyutmak için” (22 s.).

Öğrenci günlüklerinde ise şu ifadelere yer vermişlerdir:

Ö1: “Ninnilerin anlamı da zaten küçük bebeklerin uyuması için söylenen şarkıya benzer bir kısa sözlerdir” (11. satır).

Ö2: “Ninni şundan söylenir. Çocukları uyutmak içindir” (5. satır).

Ö5: “Ninni neden bebeklere söylenir? Bebekler bazen yatmazlar, anne sütü olmadan dayanamazlar” (6. satır).

Ö8: “Ninniler şu için söylenir, bebekleri uyutmak için söylenir” (3. satır).

Öğrenciler ninnilerin söyleniş amacından ve kimlere söyleneceği hakkında görüşlerini açıklamışlardır. Öğrenciler geçmiş zamanlardan ninni türüne dair bilgilerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Daha sonra bugün dinleyeceğimiz ninniye tahmin etmeleri istenmiştir. Araştırmacı günlüğünde, “Onlarda atem tutam ben seni ve dandini dandini dastana

ninnileri olabileceğini söylediler” (4. satır) ifadesi yer almaktadır. Öğrencilerin bu aşamada ön bilgilerini kullanma ve geçmişlerini hatırlama davranışları gösterdiği görülmüştür.

4.1.1.6. Fıkralar

Bu aşamaya öğrencilerin fıkra türü hakkındaki düşünceleri alınarak başlanmıştır. Öğrencilerin verdikleri görüşlerden okul ve evde fıkralarla sık karşılaştıkları görülmüştür. Fıkraların daha çok insanı güldüren özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu konuda Nasreddin Hoca fıkralarının olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu soru hakkındaki düşüncelerinden yola çıkılarak bu türe aşina oldukları sonucuna varılabilir. Öğrenciler bu aşamada ön bilgilerini ortaya koyma, paylaşım yapma ve örnekler verme davranışları göstermişlerdir. Bu konuda video kayıtlarından alınan öğrenci görüşleri şunlardır:

Ö1: “Nasreddin hocanın fıkraları da var. İnsanı güldüren, böyle neşelendiren üzgünken neşelendiren kısa filan sözler” (27 s.).

Ö2: “İnsanları güldürmek için yapılan bir şeydir” (20 s.).

Ö3: “Gülünç bir tane küçük bir yazı” (58 s.).

Ö4: “Yani böyle bir söz söylüyorsun komik bir şey. Sonra güldürüyor birisini. Nasreddin hocanın eşek evde mi diye bir fıkrası vardı” (38 s.).

Ö11: “Birini güldürmek için söylenen söz” (1 dk. 04 s.).

Öğrenciler fıkranın ne demek olduğunu geçmiş yaşantılarından hatırlamışlardır. Fıkra türünde bildikleri fıkralardan örnekler vermişlerdir. Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler insanları güldüren, neşelendiren komik olayların anlatıldığı metinler olduğunu ve Nasreddin hocanın bir fıkra anlatıcı olduğundan bahsettiler. Onun fıkralarından Göle Maya Çalmak, Parayı Veren Dödüğü Çalar, Eşek Evde Yok, Kazan Doğurdu fıkralarını bildiklerini söylediler” (1. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Daha sonra öğrencilere bugün hangi fıkranın dinlenileceği sorularak onların tahmin yapmaları istenmiştir. Bu konuda öğrenciler şu cevapları vermiştir:

Ö1: “Parayı Veren Dödüğü Çalar” (1 dk. 14 s.).

Ö3: “Kazan doğurdu” (1 dk. 26 s.).

Ö4: “Nasreddin Hoca eşek evde mi?” (1 dk. 31 s.).

Ö6: “Parayı Veren Dödüğü Çalar” (1 dk. 45 s.).

Ö9: “Nasreddin Hoca ve karısı” (1 dk. 41 s.).

Bazı öğrencilerin fıkranın içeriğine ilişkin tahminleri doğru çıkmıştır. Doğru tahmin yapmaları onları oldukça mutlu etmiştir. Daha sonra dinleme aşamasına geçilerek fıkralar dinletilmiştir.

4.1.1.7. Bilmeceler

Etkinliğe bugün neler dinleyeceğiz sorusu yöneltilerek giriş yapılmıştır. Araştırma günlüğünde, “öğrenciler tekrar masal gibi dinleme metinleri dinleyeceğimizi söyleyerek tahminde bulunmuşlardır.” ifadesi yer almaktadır. Bu aşamada öğrencilerin bilmece türü hakkında bilgileri üzerine sorular yöneltilmiştir. Bu bilgilerden öğrenciler bilmece hakkında bilgilerinin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bu aşamada ön bilgilerini kullanma ve yorumlama davranışları gösterdiği görülmüştür. Bu duruma ilişkin öğrenci günlüklerinden ve öğrenme ortamındaki videodan alınan ifadeler şunlardır:

Ö1: “Bilmecenin anlamı sonuna soru işareti gelen kelimelerdir” (3. satır).

Ö2: “Bilmece şudur, bilmeceler birilerine sorulur, soruları bilen kazanır” (2. satır).

Ö3: “Bilmece insana sorulan kısa bir yazıdır” (3. satır).

Ö4: “Bilmece ne demek? Bir kişiye soru sorup o kişi bilirse yani bilmiş olur” (1. satır).

Ö5: “Bilmece insanları çok güldürür” (3. satır).

Ö7: “Bir kişiye bir soru soruyorsun ve o cevabını veriyor” (30 sn.).

Ö12: “Bilmece nedir? Bence böyle insanlara sorulan bir şeydir” (4. satır).

Görüldüğü üzere öğrenciler bilmeceleri soru- cevaptan oluşan, sonuna soru işareti gelen kısa sorular olarak yorumlamışlardır. Ayrıca bir öğrenci de bilmecelerin güldürücü olduğundan bahsetmiştir. Bilmeceleri kazan-kaybet şeklinde yorumlayan öğrenci de olmuştur. Tahmin aşamasından sonra öğrencilere bilmeceler sorulmuştur. Daha sonra diğer aşamalar uygulanarak çalışmaya devam edilmiştir.

4.1.1.8. Maniler

Çalışmaya maninin ne demek olduğu sorusu yöneltilerek başlanmıştır. Öğrencilerin ifadelerinden mani türü hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Bu konu hakkında kısa bir açıklama yapılmıştır. Eski zamanlarda söylenen güzel ve uyumlu sözler içeren yazılar olduğu söylenmiştir. Daha sonra öğrencilere ramazanlarda Hacivat ve Karagöz’ ün söyledikleri manilerden örnekler verilmiştir. Verilen örneklerden sonra bazı öğrenciler maniye bilmeceye benzeterek türler arası ilişki kurdukları da görülmüştür. Bu konuda öğrenci günlüklerinde yer alan söylemler şöyledir:

Ö1: “Mani ramazanlarda söylenen şeylerdir. Benim fazla ya da hiç bilemediğim yok” (2. satır).

Ö2: “Mani şudur, mani güzel sözlerdir” (5. satır).

Ö3: “Mani ramazanda okunan bir yazıdır” (3. satır).

Ö4: “Benim hiç bildiğim mani yok. Mani yani güzel sözler” (2. satır).

Ö5: “Aslında mani bilmeceye benziyor. Ama maniye öğretmenim ilk söylerken ben bilmece zannettim. Mani aynı bilmeceye benziyor. Ama biraz farklı bilmecedendir” (1. satır).

Ö6: “Mani ne demek? Ramazanlarda söylenen güzel sözler” (3. satır).

Ö7: “Mani nedir? Akşamları insanları uyandırmak içindir” (6. satır).

Ö10: “Maninin anlamı ramazanda okunan bir yazıdır” (2. satır).

Ö12: “Mani bilmeceye benziyor” (5. satır).

4.1.2. Görselleştirme aşaması

Görselleştirme temasında; kişisel, fiziksel özellikleri betimleme, belirgin çizimler-nesneler ortaya koyma, toplumsal değerleri fark etme, somut-soyut nesneleri fark etme, karakter ve yer unsuru ortaya koyma, çağrışım yapma alt temalarına ulaşılmıştır.

4.1.2.1. Dede Korkut Hikâyesi

Tahmin aşamasından sonra Dede Korkut Hikâyesi dinletilerek ikinci aşama olan görselleştirme aşamasına geçilmiştir. Bu hikâye dinletildikten sonra öğrencilerden dinlenen metni görselleştirmeleri istenmiştir. Öğretmen tarafından zihinlerinde neler canlandırdıkları sorulmuştur. Öğrenciler, bu aşamada karakterlerin fiziksel ve kişisel özelliklerini fark etmişlerdir. Bu konuda öğrenme ortamında çekilen videodan ve öğrenci günlüklerinden alınan öğrenci söylemleri şöyledir:

Ö1: “Tepegöz’e zaten ismiyle de Tepegöz diyorlar. Bir tane gözü var. Tembel hiç çalışmıyor. Öyle birisi. Sonra böyle elinde bir kılıç bile tutamaz gibi. İnsana benzemeyen bir şey” (20 dk. 25 s.).

Ö2: “Tepegözü canlandırdığımda tek gözü var. Mavi, büyük elbiseleri var. Kendisi biraz genç biraz yaşlı. Yarı çalışkan yarı tembel. Yarı insan yarı hayvan gibi” (19 dk. 55 s.).

Ö2: “Ben en çok Tepegözü sevdim. Çünkü onda tek göz var. Tepegöz her o köye gittiğinde bir sorun çıkarıyormuş. Bir gün yine Tepegöz gelmiş yine bir sorun çıkmış. Sonra Bamsı Beyrek’i çağırmışlardı ve Bamsı Beyrek onu göndermişti” (3. satır).

Ö3: “Tepegöz yaşlı birisi ama yaşlı olduğuna göre yüzü genç gibi gözüken üstünde kılıç filan olmayan bir insan gibi” (19 dk. 40 s.).

Ö4: “Bir tane Tepegöz var, gözü kahverengi, et yiyor. Bir kadın ve Bamsı Beyrek diye bir adam var. Sonra Tepegöz geliyor. Bamsı Beyrek biz seni göndermiştik. Sen yine mi geldin diyor. Sen bizim başımızı belaya soktun diyor. Tepegöz korkutucuydu” (18 dk. 15 s.).

Ö8: “Bamsı Beyrek, Tepegözü göndermiş Tepegöz arkadaşlarıyla geldi sonra savaştılar” (1. satır).

Ö11: “Ordunun bir lideri vardı. Sonra büyük bir savaş başladı” (4. satır).

Ö14: “Tepegöz diye biri vardı. Çok tembeldi” (3. satır).

Öğrencilerin görselleştirme aşamasında hikâyenin başkahramanı olan Bamsı Beyrek ve Tepegöz üzerinde durdukları görülmüştür. Onların kişisel ve fiziksel özelliklerini betimledikleri görülmüştür. Bu ifadelerde Tepegöz karakterinin korkutuculuğu, rengi ve tek gözlü olma gibi fiziksel özelliklerinden, huzur bozma, tembellik yapma ve olay çıkarma gibi kişisel özelliklerinden bahsetmişlerdir. Bamsı Beyrek karakterinin ve Tepegöz

karakterinin farklı özellikler taşıması dikkatlerini çekmiştir. Bu konuda araştırmacı günlüğünde şu ifadelere yer verilmiştir:

Dede Korkut Hikâyesi 'nde yer alan Tepegöz karakterinin olağanüstü özellikler taşıması onu diğer karakterlerden ayırmıştır. Bu karakterin özellikleri zihinlerinde yer edinmiştir. Tek gözlü oluşu, tembelliği sevmesi, obanın huzurunu bozması ve sık sık olay çıkarması öğrencilerin görüşlerinde yer almıştır. Ayrıca kahramanlık ve savaş olaylarına da sıkça yer vermişlerdir. Bamsı Beyrek ise huzuru sağlayan, güvenli bir adam olarak görülmüştür (14. satır).

Özellikle karakterlerin kişisel ve fiziksel özellikleri zihinlerinde yer edinmiştir. Bu ifadelerden Dede Korkut Hikâyesi görselleştirme aşamasında öğrencilerin karakter özelliklerine dikkat çektikleri ve karakterleri rahatlıkla görselleştirdikleri sonucuna varılabilir.

4.1.2.2. Masallar

Öğrencilerden dinlenen masalları zihinlerinde canlandırmaları istenmiştir. Her iki masalda da zihinlerinde neleri resmettikleri sorulmuştur. “Kitap Okuyan Ayı” masalında araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler kaftan giyen, kavuk takan yaşlı bir padişah ve korumalarını, yoksul bir adamı, zayıf aç bir ayıyı, önünde kitap nesnesini ve ayının kitap sayfalarını çevirdiğini canlandırdıklarını dile getirdiler” (11. satır) ifadeleri yer almaktadır.

Öğrenciler zihinlerinde canlandırdıkları görselleri daha rahat ifade edebilmeleri için resim çizmeleri istenmiştir. Öğrencilerin çizdikleri resimler incelenmiştir. Çizdikleri resimlerle masallarda en çok dikkatini çeken nesneler ve olaylar ortaya çıkmıştır. “Kitap Okuyan Ayı” masalında resimlerde en fazla yer verilen nesneler; güneş, bulut, orman, ayı, kitap, masa, sandalye, ev, bir sepet armut, bir adam, padişah, padişahın tahtı ve askerleridir.

Öğrencilere masalın hangi bölümünü resmettikleri anlatılmıştır. Araştırmacı günlüğünde, “Çizdikleri resimleri incelediğimde öğrencilerin daha çok suçlu adamın padişahın huzuruna getirilip padişahın şartını belirttiği bölüm, suçlu adamın bir ormanda ayıya kitap okumayı öğretmesi için kitap aralarına armudu koyduğu sahneyi ve padişahın huzurunda ayının kitap sayfalarını çevirmesi bölümünü resmettiklerini görülmüştür” (15. satır) ifadeleri yer almaktadır. Öğrencilerin “Kitap Okuyan Ayı” masalına dair çizdikleri resimler Resim 4.1.2.’de sunulmuştur.

Resim 4.1.2. *Kitap Okuyan Ayı Masalı Öğrenci Resimleri*

Öğrencilere “Altın Balta” masalında zihinlerinde neler canlandırdıkları sorulmuştur. Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler Altın Balta masalında kırmızı çatılı bir ev, gri bir balta, kahverengi ağaçlar, altın bir balta; sakallı, yaşlı adam; fakir, üstü başı yırtık bir

adam ve bir ormanı canlandırdıklarını ifade ettiler” (47. satır) ifadesi yer almaktadır. Öğrencilerin “Altın Balta” masalına dair resimleri incelenmiştir. Bu resimlerde değirmen, ağaçlar, güneş, bulut, altın ve siyah renk baltalar, nehir, fakir ve yaşlı adam resimleri çizilmiştir. “Altın Balta” masalının resim çalışmaları Resim 4.1.3.’de sunulmuştur.

Resim 4.1.3. *Altın Balta Masalı Öğrenci Resimleri*

Öğrencilerden resimlerde neler çizdiklerini yorumlamaları istenmiştir. Her öğrenci en çok ilgisini çeken bölümü resmetmiştir. “Altın Balta” masalında araştırmacı günlüğünde şunlar yer almaktadır:

Resimler incelendiğinde öğrencilerin fakir adamın bir ormanda baltasını suya düşürmesi sonucu yaşlı bir amcanın sudan altın bir balta çıkararak fakir adama bu benim baltam değil diyerek dürüst davrandığı bölümü resmetmişlerdir. Ayrıca zengin adamında başına aynı olay geldiğinde altın baltayı kendisinin olduğunu söyleyerek yalan söylemesi öğrencilerin ilgilerini çeken bölümler olmuştur. Zengin adamın bencil ve yalancı olduğunu düşünmüşlerdir. Bir diğer resmettikleri bölüm ise fakir adamın zengin adamın evine gidip balta istediği bölümdür. Zengin adamın evinin büyük çizilmesi de ilgimi çekmiştir (49. satır).

Bu ifadelerden yardımseverlik, dürüstlük, yalan söylemek, bencillik gibi değerlerin görselleştirme aşamasında yer verildiği anlaşılmaktadır. Toplum tarafından kabul edilen iyi ve kötü değerleri resmettikleri görülmüştür.

Öğrenciler çizilen resimlerle zihinlerinde yer alan objeleri daha iyi ifade edebilmişlerdir. Bu sayede görselleştirdikleri sembollerin neler olduğu ortaya çıkmıştır. Resimler sonucunda öğrencilerin masallarda hangi bölümleri resmettikleri anlattırılmıştır. Her iki masalda da öğrencilerin somut nesneleri kolaylıkla resmedebildikleri görülmüştür. Öğrenciler bu aşamada toplumsal değerleri yansıtmaya ve somut nesnelere yer verme eğilimi göstermişlerdir.

Bu görseller, öğrencilerin dinlenen masallarda en çok neleri sevdikleri ve zihinlerinde yer eden nesnelerin neler olduğu konusunda araştırmacıya dönüt sağlamıştır. Tüm bu açıklamalardan öğrencilerin masalları anladıkları ve görselleştirebildikleri sonucuna varılabilir.

4.1.2.3. Tekerlemeler

Çalışmada “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” ve “Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemeleri dinletildikten sonra zihinlerinde neler canlandığı sorularak ikinci aşama olan görselleştirme aşamasına geçilmiştir. Öğrenciler bu aşamada somut ve soyut nesnelere yer verme, önemli gördükleri nesneleri büyük çizme ve çağrışım yapma davranışları göstermişlerdir. “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesine dair araştırmacı günlüğünde, “Bu tekerlemeyi dinledikten sonra öğrenciler zihinlerinde bir çocuk belirlediğini ve onun özelliklerini belirttiler. Okuldan gelen, çantalı bir çocuğun eve girip dolaba gidip ilacı şeker zannetmesi ve yatakta karnı ağrıyan bir çocuk olduğunu söylediler” (7. satır) ifadeleri yer almaktadır.

Öğrencilerin görselleştirdiklerini daha rahat ifade edebilmeleri için tekerlemelerle ilgili resim çalışması yaptırılmıştır. Resimler incelendiğinde daha çok mutfak, dolaplar, renkli ilaçlar, yatakta karnı ağrıyan hasta bir çocuk ve çocukların yüz ifadelerinin çizildiği görülmektedir. “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesine ait resimler Resim 4.1.4. ‘de sunulmuştur.

Resim 4.1.4. *Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk Tekerlemesi Öğrenci Resimleri*

“Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemesinde çizdikleri resimler incelendiğinde daha çok elma ağacı, cüce çocuk, kış günü, kar, kardan adam ve üşüyen çocuklar figürleri çizildiği görülmüştür. Bu tekerlemenin içinde “kardan adam ve kar” ifadelerine yer verilmediği halde üşüdüm kelimesi bazı öğrencilere bu kelimeleri çağrıştırdıkları görülmüştür. Soğuk

ve karlı bir kış günü olarak mevsimi anlatmışlardır. Ayrıca yine bu tekerlemede bir çocukla dalga geçilerek ona cüce denmesi yaptıkları çizimlere yansımıştır. “Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemesine ait resimler Resim 4.1.5.’de aşağıda sunulmuştur.

Resim 4.1.5. *Üşüdüm Üşüdüm Tekerlemesi Öğrenci Resimleri*

Resimlerde öğrenciler somut nesneleri kolaylıkla çizmişlerdir. Bazı soyut duyguları somutlaştırdıkları görülmüştür. Onlar için önemli olan nesneleri daha büyük çizerek belirginleştirmişlerdir. Bazı öğrencilerin ise kelimelerin çağrıştırdıkları çizimlerine yansımıştır. Yaptıkları resimler tekerlemelerde geçen ifadeleri doğru anladıklarını göstermektedir. Metnin içinde en çok dikkatlerini çeken nesneleri çizdikleri söylenebilir. Öğrencilerin tekerleme türünde dinleme metinlerini görselleştirme yapabildikleri sonucuna varılabilir.

4.1.2.4. Türküler

Öğrencilerden dinlenen türkülerde zihinlerinde neler canlandırdıkları ifade etmeleri istenmiştir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde horozun fiziksel özelliklerini tasvir ettikleri görülmüştür. Bu türküde horoz, hırsız, pilav, horozun suyu gibi kavramları canlandırdıkları görülmüştür. Öğrenciler bu aşamada fiziksel özellikleri betimleme, belirgin nesneleri söyleme ve somut nesneleri görselleştirme davranışları göstermişlerdir. “Horozumu Kaçırdılar” türküsüne ilişkin öğrenci günlüklerinden ve öğrenme ortamındaki video kayıtlarından alınan söylemler şöyledir:

Ö1: “Boynu uzun ama zayıf. Ayağının biri sakat ama koşmıyor. Altı biraz kırmızı üstü biraz siyah. Bir tane siyah giyinmiş bir hırsız geliyor. Horozu kaçırıyor. Kadın evden dışarı çıktığında horozu yok. Sonra bu şarkıyı uyduruyorlar” (7 dk. 40 s.).

Ö2: “Horozu kaçırın adamlar horozun suyundan pilav yapmışlardı” (3. satır).

Ö3: “Horoz simsiyah. Koşmıyor yani tombul. Bunu bir yerde görmüşler. Sonra kaçırmışlar” (5 dk. 51 s.).

Ö4: “Horozumu Kaçırdılar şöyle aklımda canlandırdım. Horoz yeşil ve kahve renkli tavuk” (6. satır).

Ö5: “Bir tane horoz varmış. Akşamleyin iki tane hırsız gelip onu kümesinden çıkarmışlar. Pilavın içine koyup yemişler” (7 dk. 8 s.).

Ö7: “Horoz çok şişko. Koşmıyor. Onu kaçırmışlar” (5 dk. 32 s.).

Ö13: “Bana göre horoz koşmıyor” (5 dk. 40 s.).

Araştırmacı günlüğünde, “Şişman, koşamayan, siyah bir horozdan bahsetmişlerdir. Kaçamadığı için hırsızların horozu kaçırıldığını düşünmektedirler. Kümeste duran sakat bir horozun kaçırılması olayını canlandırdıklarını ifade ettiler” (7. satır) ifadeleri yer almaktadır.

“Hamsi Koydum Tavaya” türküsünde ise balık, hamsi ve tava en çok canlanan figürler olmuştur. Bu türküye dair öğrenci günlüklerinden alınan bilgiler şunlardır:

Ö2: “Hamsiyi tavaya koydular, tavada oynuyor hamsi” (7. satır).

Ö11: “Hamsi yakaladılar, bir hamsiyi tavaya koydular. Hamsi tavanın içinde dans ediyordu. Sonra içinde hamsi olan tavayı yere bıraktılar ve arkalarına baktılar, sonra hamsi kaçtı ve suya daldı” (5. satır).

Ö13: “Hamsiyi tavada oynadığını ve hamsinin tavadan kaçtığını ve hamsinin yüzgeç sallamasını sevdim” (5. satır).

Öğrenciler türkülerde belirgin nesneleri zihinlerinde kolaylıkla canlandırırken ayrintıda kalan nesnelerden bahsetmemişlerdir. Özellikle somut ve belirgin nesneleri zihinlerinde kolaylıkla canlandırdıkları görülmüştür. Ayrıca, türkülerde geçen belirgin nesnelerin fiziksel özelliklerine söylemlerinde yer vermişlerdir. Bu doğrultuda, türkülerde geçen nesneleri doğru görselleştirdikleri sonucuna vardıkları söylenebilir.

4.1.2.5. Ninniler

Tahmin aşamasından sonra “Elmalar” ve “Fış Fış Kayıkçı” isimli ninniler dinletilmiştir. Elmalar ninnisi ezgisinden dolayı onların daha çok hoşuna gitmiştir. Bu yüzden bir defa daha dinletilmiştir. Elmalar ninnisini ilk defa duyduklarını, “Fış Fış Kayıkçı” ninnisini ise bildiklerini söylemişlerdir. Daha sonra görselleştirme aşamasına geçilmiştir. Zihinlerinde neler canlandırdıklarını ifade etmeleri istenmiştir. Öğrencilerde bu aşamada somut nesneleri ve belirgin nesneleri canlandırma davranışları gözlenmiştir. “Elmalar” ninnisi görselleştirme aşamasında öğrencilerin öğrenme ortamındaki video kayıtlarından ve öğrenci günlüklerinden alınan görüşleri şunlardır:

Ö1: “Şimdi bir tane bebek var uyumuyor. Sonra annesi ona ninni söylüyor. Sonra uyuyor” (5 dk. 33 s.).

Ö1: “Elmalar ninnisinde misafirler gelmiş gibi canlandı” (6. satır).

Ö2: “İçinde şunlar geçiyor; elmalar, misafir geçiyordu. Benim zihnimde şu canlandı. Bir tabağın içinde elmalar sonra misafirler canlandı” (3. satır).

Ö3: “Şimdi benim aklıma şöyle bir şey geldi. Orda misafirler içerideymiş. O da meyve getirirken elmaları soyuyormuş. Bu kadının bir tane çocuğu varmış, yatma zamanı gelince onu uyutmak için bu ninni söylemiş” (6 dk. 33 s.).

Ö4: “Bir tane anne, bir tane bebek, annesi bebeği sallayıp uyutuyor. Akşam misafir gelecek bebeğime doysunlar diyordu. Nazar gelmesin bebeğine diyordu” (2. satır).

Ö5: “Bir tane bebek var. Annesinin sesini çok seviyor. Hep annesinin ona ninni söylemesini istiyor. Kitap okumasını istiyor. Annesi de ona okuyunca o da uyuyakalıyor” (5 dk. 45 s.).

Ö5: “Ben zihnimde; bir akşam bebeği görmeye geldiler, bebek o kadar tatlıydı ki ona bakmaya doyamamışlar. Bebek o kadar tatlıymış ki tıpkı annesi gibi. Benim zihnimde aynen bunlar canlandı” (4. satır).

Ö8: “Benim zihnimde şunlar oluştu. Tabağın içinde elmalar vardı, misafirler vardı, beşik vardı, annesi vardı” (4. satır).

Ö9: “Ondan misafir varmış. Hiç bebek yatmazmış. Ninni sallamış ninni söylemiş. Sonra yatmış” (5. satır).

Ö12: “Elmalar ninnisinde zihnimde annesi yazmalı biri diye canlandırdım” (6. satır).

Bu konuda araştırmacı günlüğünde, “Elmalar, beşik, misafir, bebek ve anne figürlerini canlandırdıklarını belirttiler. Öğrenciler uyumayan, ağlayan bir bebeğe annesinin ona ninni söyleyerek uyutması, annesinin sesini çok seven bir bebek, beşiğinde uyuyan tatlı bir bebek gibi ifadeler canlandırdıklarını ifade etmişlerdir” (10. satır) ifadelerine yer verilmiştir.

“Fış Fış Kayıkçı” ninnisinde öğrencilerin görselleştirme aşamasına dair öğrenci günlüklerinden alınan bilgiler şunlardır:

Ö1: “Fış fış kayıkçı da bir yerde olan beşik ve içinde bir bebek olduğu canlandı” (7. satır).

Ö2: “Benim zihnimde şunlar canlandı. Bir tane gemi vardı. Sonra çocuk vardı. Sonra anne ve baba da vardı” (8. satır).

Ö8: “Bu ninnide zihnimde şunlar canlandı. Bir tane kayık sonra bebek ve anne-baba oluştu” (6. satır).

Ö12: “Fış fış kayıkçı orda zihnimde böyle büyük bir kayık gördüm” (4. satır).

Ö13: “Zihnimde şunlar canlandı. Böyle bir kayık var, içinde bir adam var, kayıkta yemeğini yiyor. Yanında da bir bebek var, o bebeğe her gün ninni söylüyor” (1. satır).

Bu konuyla ilgili araştırmacı günlüğünde şu bilgiler yer almaktadır: “Korkan bir bebeğin annesi yanına gidip ona ninni söyleyerek uyutması olayını akıllarına gelmiştir. Zihinlerinde kayık, anne-baba, bebek figürlerini canlandırdıklarını söylediler” (17. satır). Bu bağlamda öğrenciler ninnilerde geçen sözleri zihinlerinde canlandırarak anlatmışlardır. Ninni türünde öğrencilerin zihninde daha çok bebek, beşik, anne-baba figürleri canlandırdıkları görülmüştür. Öğrencilerin daha çok somut ifadeleri ve belirgin nesneleri görselleştirdikleri görülmüştür. Ayrıca ninnilerde yer alan ayrıntıda kalan nesnelere değinmemişlerdir. Öğrencilerin, dinledikleri ninniye zihinlerinde canlandırabildikleri ve ninninin söyleniş amacının söylemlerine yansıdığı görülmüştür.

4.1.2.6. Fıkralar

Öğrenciler “Parayı Veren Düdüğü Çalar” ve “Eşek Evde Yok” fıkralarını dikkatli bir şekilde dinlemişlerdir. Fıkralar dinletildikten sonra öğrencilerin görselleştirme yapımları istenmiştir. Onların ifadelerinden daha çok fıkralarda yer alan kahramanları ve mekânı görselleştirdikleri sonucuna varılabilir. Fıkradaki kahramanın fiziksel özelliklerine de yer vermişlerdir. Öğrencilerde bu aşamada yer unsuru, fiziksel özellikleri ve karakterleri görselleştirme davranışları görülmüştür. Bu konuda öğrenme ortamındaki video kayıtlarından ve öğrenci günlüklerinden alınan görüşler şunlardır:

Ö4: “Kafamda bunları canlandırdım. Şimdi Nasreddin hoca varmış, kepli kırmızı üstlü bir adammış. Hep çocuklardan kaçınıyormuş. Çocuklar ondan top, flüt, düdük istemişler” (2. satır).

Ö5: “Nasreddin hocanın komşusu yanına gelmiş demiş ki tarlada işim var hocam tarla için eşiğini alabilir miyim? Demiş” (3. satır).

Ö7: “Nasreddin hoca, çocuklar ve Pazar” (12 dk. 40 s.).

Ö11: “Nasreddin hoca, eşiği, bir de çocuklar” (12 dk. 45 s.).

Araştırmacı günlüğünde, “Bu fıkrada zihinlerinde düdük ve çeşitli oyuncaklar, Nasreddin hoca ve çocuklar canlanmıştır. “Eşek Evde Yok” fıkrasında ise Nasreddin hoca, komşusu, eşek ve Nasreddin hocanın evi zihinlerinde canlanmıştır” (7. satır) ifadeleri yer almaktadır. Öğrencilerin en belirgin nesneleri zihinlerinde canlandırdıkları ve

başkahramanın fiziksel özelliklerini tasvir ettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca fıkranın geçtiği mekân ve fıkralarda geçen karakterler de zihinlerinde yer edinmiştir.

4.1.2.7. Bilmeceler

Öğrenciler bilmeceleri dikkatli bir şekilde dinleyip cevapları bulmaya çalışmışlardır. Bu bilmecelerde zihinlerinde neleri canlandırdıkları sorulmuştur. Bu aşamada öğrencilerin daha çok somut nesnelere ağırlık verdikleri görülmektedir. Dinlenen metinde kız ve erkek birbirlerine sorular sormaktadır. Bazı öğrenciler bu metnin seslerinden yola çıkarak yorumda bulunmuşlardır. Bu duruma ilişkin öğrencilerin günlüklerinden alınan ifadeleri şunlardır:

Ö1: “Benim gözümde bir zeki kız bir erkek çocuğa bilmece soruyormuş” (5. satır).

Ö3: “Benim gözümde okulda iki arkadaş birbirlerine bilmece sormuş gibiydi” (4. satır).”

Öğrenciler zihinlerinde yer eden bilmeceleri günlüklerine not etmişlerdir. Bu bilmeceler incelendiğinde onların hangi nesneleri görselleştirdikleri ortaya çıkmaktadır. Cevaplarda yıldız, öğretmen, portakal, ağız, ayakkabı, yumurta, orman, para, mum, ilaç, saat, eldiven gibi nesneleri ifadelerinde yer vermişlerdir. Öğrencilerin bu nesneleri görselleştirdikleri düşünülebilir. Araştırmacı günlüğünde, “Bilmecelerin çoğunun cevabını doğru bulmaları bilmeceleri zihinlerinde doğru görselleştirebildiklerini gösterebilir” (13. satır) ifadeleri yer almaktadır. Görüşlere bakıldığında çoğu öğrencinin bilmece beğenilerinin ortak yönde olduğu söylenebilir. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şunlardır:

Ö1: “Benim dinlediğim bilmecelerden en çok sevdiğim akşam baktım var idi, sabah baktım yok idi. Cevabı yıldızdı. Ben bilmem o bilir kırmaz beni öğretir. Cevap öğretmen” (4. satır).

Ö2: “Bize ışık verir biraz sonra erir, mum. Sandık sallanır dalında turunculaşır, portakal” (3. satır).

Ö3: “Küçük bakkal dünyayı yutar, cevabı da ağız oldu” (2. satır).

Ö4: “Gez gez bıkmaz, iz bırakır akıllanmaz. Onu sevdim. Sorunun cevabı da ayakkabı. Evim kırılınca kırarsan yapamazsın aman, yumurta” (2. satır).

Ö5: “Gez gez iz bırakır akıllanmaz, ayakkabı. Evim kırılınca kırarsan aman, cevap yumurta” (4. satır).

Ö7: “Hayvanların yuvası doludur ağaç ve soruyu bize sordu. Biz de orman dedik cevabı. Elden ele dolaşır. Ve çocuk sorunun cevabını verir, para” (2. satır).

Ö8: “Bize ışık verir biraz sonra erir, mum. Sarıdır sallanır dalında turunculaşır, portakal. Ben bilmem o bilir kırmaz beni öğretir, öğretmen” (2. satır).

Ö9: “Mikropları kim öldürür. Cevap ilaç” (4. satır).

Ö11: “Bize ışık verir birazdan söner. Mikropları öldürür, ilaç. Ben bilmem o bilir, öğretmen. Gez gez bıkmaz, ayakkabı. Evimiz kırılğan kırarsan yapamazsın aman. Ne kanı ne canı var beş parmağı var, eldiven. Akşam baktım var, sabah baktım yok, yıldız” (3. satır).

Ö12: “Hayvanlar ağaçta yaşar nedir, orman. Sallanır dalında turunculaşır dalında, işte cevabı portakaldı” (3. satır).

Ö13: “Bize ışık verir, biraz sonra erir” (5. satır).

Ö14: “Ne kanı var ne canı beş parmağı var” (2. satır).

4.1.2.8. Maniler

Öğrencilere maniler araştırmacı tarafından okunmuştur. Öğrenciler bu manileri dinleyip zihinlerinde canlandırmaları istenmiştir. Daha sonra öğrencilere zihinlerinde neler canlandırdıkları sorusu yöneltilmiştir. Her bir maniye okuduktan sonra öğrenciler düşüncelerini belirtmişlerdir. Bu konuda öğrenme ortamındaki videodan ve öğrenci günlüklerinden alınan cevaplar şu şekildedir:

Sağa sola koşarlar,
Sevinirler coşarlar,
Oyunlara dalınca,
Kaplarından taşarlar.

Ö1: “Elinde davul tutan adamlar böyle manileri söylerken” (1 dk. 25 s.).

Ö3: “Bir yerden bir yere hızlıca koşan bir çocuklar” (1 dk. 18 s.).

Ö4: “Neşeliler” (1 dk. 22 s.).

Ö5: “Neşeli çocuklar geliyor aklıma” (1 dk. 32 s.).

Silgi aldım kokulu,
Çok severim okulu,
Çok okudum çok yazdım,
Kafam bilgi dolu.

Ö1: “Çalışkan bir çocuk, okulu seven, derslerinde başarılı olan” (4 dk. 6 s.).

Ö3: “Okulda ders işleyen birileri” (3 dk. 43 s.).

Ö4: “Bir tane çocuk var. Hep çalışkanmış. Kendisine mavi, kırmızı kokulu silgi almış. Okulu da seviyormuş. Çok çalışkanmış. Aklında da bilgi doluymuş” (3 dk. 50 s.).

Ö5: “Çalışkan bir çocuk” (3 dk. 45 s.).

Ö12: “Bilgili bir çocukmuş” (4 dk. 9 s.).

Ö13: “Çok okulu seven bir çocuk” (4 dk. 2 s.).

Davulumun ipi koptu,
Çocuklar neden korktu,

Şu sokaktan geçerken,

Burnuma börek koktu.

Ö1: “Adam böyle ramazanda sabah kalkmış davulu çalarken ipi kopmuş. Sonra çocukların hepsi bir anda korkmuş. Sonra adam yolda giderken burnuna böreğin kokusu gelmiş” (5 dk. 52 s.).

Ö3: “Akşamları ramazanda kalkmak için davulcular var ya onların ipi kopmuş. Çocuklar da korktuğundan sonra böyle giderken bir tane de börek yapmışlar. Camda açık o böreğin kokusu da adama gitmiş” (5 dk. 28 s.).

Ö11: “Adam davul çala çala ipi kopmuş” (5 dk. 24 s.).

Hoş gelmişsin misafir,

Oturacak yerim yok,

Sana kahve yapayım,

Cezvem delik şeker yok.

Ö1: “Bir tane misafir gelmiş, salona tam oturacaktı yerin hepsi doluymuş. Sonra demiş oturacak yerim yok. Sona kadın demiş kahve yapayım. Gitmiş bakmış cezvesinin altı delik. Sonra şeker de yokmuş evde. Gitmiş demiş ki cezvem altı delik evde şeker yok” (8 dk. 58 s.).

Ö3: “Bir misafir gelmiş, sonra oturacak yerleri yokmuş. İçerde baya bir kişi varmış. Sonra da ona kahve yapacakken cezvenin altının delik olduğunu görmüş ve ona bu seferde demiş şeker yok” (8 dk. 40 s.).

Ö4: “Bir tane misafir geliyormuş. Oturacak yerim yok diyormuş. Sonra da gidiyormuş kahve yapayım. Cezvesinin altı delikmiş bir de şeker yokmuş” (7 dk. 45 s.).

Ö5: “Bir tane kadın varmış. Ona iki üç tane de kadın misafirlğe gelmiş. Sonra oturacak yerleri yokmuş. Kahve yapıyormuş. Cezvenin altı delikmiş. Demiş ki kadın cezvem altı delik, şekerim yok demiş” (8 dk. 13 s.).

Ö9: “Bir tane misafir var. Oturacak yeri yokmuş. Bir sürü misafir varmış. Kadın gitmiş mutfağa cezvenin altı delikmiş. Sonra gitmiş misafirlerine demiş” (9 dk. 22 s.).

Akşam pilavı pişirdim,

Yine karnımı şişirdim,

Çok mani diyecektim ama

Defteri yolda düşürdüm.

Ö1: “Bir tane pilav yapmış. Epey epey çok yemiş karnı şişmiş davul gibi olmuş. Tam mani söyleyecektim ki defterinin yolda düşürmüş” (12 dk. 34 s.).

Ö2: “Bir tane çocuk pilav pişiriyormuş, annesi filan yokmuş. Sonra yemiş yemiş tabağının hepsini bitirmiş. Karnı şişmiş. Sonra mani diyecektim ki kitabını da yolda düşürmüş” (13 dk. 17 s.).

Ö3: “Akşam pilav pişirmiş. Yemiş karnı tekrar pişmiş. Sonra da giderken yolda kitabını düşürmüş. Ama mani söyleyememiş” (12 dk. 58 s.).

Ö4: “Bir tane çocuk mu adam mı kadın mı bilmiyorum. Akşam pilav pişirmiş. Sonra yemiş bitirmiş. Karnı doymuş. Sonra da mani söyleyecekmiş ama kitabımı yolda düşürdüğü için söyleyememiş” (13 dk. 47 s.).

Ö7: “Pilav pişirmiş. Yemiş karnı şişmiş. Defteri yolda düşmüş” (12 dk. 23 s.).

Saçları örgülüdür,
Evin gonca gülüdür,
Çocuk evin neşesi,
Şakıyan bülbülüdür.

Ö1: “Bir tane kız varmış böyle. Evin boncuğuymuş böyle çok seviliyormuş” (19 dk. 49 s.).

Ö2: “Bir tane kız varmış. Kız böyle çok akıllıymış. Her şeyi yaparmış. Kurabiye, kek, pasta ne dersin yaparmış. Annesinin gözdesiymiş” (20 dk. 27 s.).

Ö3: “Bir tane kız varmış. Çok sevimli. Evde en çok sevilen bir insanmış. Ve evin gonca gülüymüş. Yani çok seviliyormuş” (20 dk. 03 s.).

Ö7: “Bir tane kız varmış annesi onu çok severmiş. Evin gonca gülüymüş. Babası da onu çok sevmiş” (20 dk. 17 s.).

Yaza yaza yaz geldi,
Göllere kaz geldi,
Daha yazacaktım ama
Mürekkebim az geldi.

Ö2: “Benim gözümün önünde şunlar canlandı. Kazlar vardı sonra adam gördüm” (6. satır).

Ö5: “Yaza yaza yaz geldi, tam yazacaktım kalemimin mürekkebi bitti” (19 dk. 10 s.).

Ö14: “Kalemimin tükenmezi bitmiş” (4. satır).

Tüm bu ifadeler öğrencilerin okunan manilerde zihinlerinde neler canlandırıldığını göstermektedir. Bu manilerde neşeli çocuklar, kokulu silgiler, okul sevgisi, çalışkan öğrenci, börek, davul, misafir, kahve, cezve, şeker, pilav, kitap, armut, yanak, cep, iftar, mürekkep, kalem gibi figürler canlanmıştır. Öğrencilerin daha çok somut ifadeleri canlandırdıkları sonucuna varılabilir. Bu konuda araştırmacı günlüğünde şu ifadeler yer almaktadır:

Manileri okuduktan sonra zihinlerinde canlanan imgeleri kendi cümleleri ile ifade edebildiler. Manilerde özellikle okulla ilgili ifadeler öğrencilerin zihninde kolay yer edinmiştir. Okul sevgisi, kokulu silgi, neşeli çocuk, mürekkep, kalem gibi ifadeleri rahatlıkla görselleştirebildiler. Gelen misafirlere kahve ikram edilmesi

misafir, kahve, şeker, cezve ifadelerinin görselleştirmelerini kolaylaştırmıştır (14. satır).

Öğrenciler manilerin neler anlattıklarını ifade edebilmişlerdir. Mani türü görselleştirme aşaması öğrencilerin somut görselleri ifade ettiklerini ve bu aşamanın dinleme sürecine olumlu yansıdığı sonucunu gösterebilir.

4.1.3. Dil oyunları aşaması

Dil oyunlarını keşfetme temasında deyimler kullanma ve ikilemeler kullanma alt temalarına ulaşılmıştır.

4.1.3.1. Dede Korkut Hikâyesi

Dinlenen metinde dikkatlerini çeken cümleler öğrenci günlüklerine yansımıştır. Bu aşamada öğrencilerin dinleme metninde geçen bazı sözcük gruplarını buldukları görülmüştür. Hikâyenin kahramanı olan Bamsı Beyrek karakterinin savunulduğu son sözler kimi öğrencilerin ilgilerini çekmiştir. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şöyledir:

Ö11: “Bir çocuk dedi ki ona, karışma o bizim dostumuz” (8. satır).

Ö13: “Bir çocuk ona o bizim dostumuzdur dedi” (7. satır).

Öğrencilerin günlükleri ve videolarda dinleme metninde geçen dil oyunlarına pek fazla yer vermedikleri görülmüştür.

4.1.3.2. Masallar

Öğrencilere metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözler olup olmadığı sorulmuştur. “Kitap Okuyan Ayı” masalında öğrencilerin sözcük gruplarının dikkatlerini çektiği görülmüştür. “Kitap Okuyan Ayı” masalında öğrenme ortamında çekilen videodan ve öğrenci günlüklerinden alınan bilgiler şunlardır:

Ö1: “Padişah adama seni affedeceğim demişti ya o bölüm” (10 dk. 34 s.).

Ö2: “Kitap okuyan ayıdaki en çok sevdiğim söz şuydu; affedilmek. Bu çok güzel bir sözdü. Ben çok sevdim” (7. satır).

Ö3: “Benim dikkatimi çeken yer bir hayvana kitap okumayı öğretilmesi” (11 dk.).

Ö4: “Padişah adama seni affettim, artık seni hapse atmayacağım. O sözler güzeldi” (10 dk. 47 s.).

Ö5: “Bizim tonton ayıcık yemezmiş abur cubur” (16. satır).

Ö12: “Kitap Okuyan Ayı masalında sevdiğim söz de artık serbestsin sözünü çok sevdim” (5. satır).

Araştırmacı günlüğünde şu sözler yer almaktadır, “Öğrencilere Kitap Okuyan Ayı masalında dikkatlerini çeken yerlerin neler olduğunu sorduğumda affedilmek ve bir insanın özgür bırakılması olduğunu, ayının kitap okumasına şaşırdıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca masalda geçen bizim tonton ayıcık yemezmiş abur cubur sözü de dikkatlerini çektiklerini belirtmişlerdir” (21. satır).

“Kitap okuyan ayı” masalında, öğrenci ifadelerinde padişahın suçlu adamı affetmesi sonucu özgür kalması ve bir hayvanın kitap okumayı öğrenmesi onları şaşırtmıştır. Affedici olma ve şaşkınlık duygularını dile getirmişlerdir. Bu masalda affedicilik, şaşkınlık ve özgürlük ifadelerinin geçtiği sözcük gruplarına daha fazla yöneldikleri görülmektedir. Ayrıca sözcük gruplarından ikilemelere de yer vermişlerdir.

“Kitap Okuyan Ayı” masalında olduğu gibi “Altın Balta” masalında da öğrencilerin daha çok sözcük gruplarına dikkat çektikleri görülmüştür. “Altın Balta” masalında öğrenme ortamında çekilen videodan ve öğrenci günlüklerinden alınan bilgiler şunlardır:

Ö1: “Adam gitmişti ya yaşlı adama dürüst söyledi. Bu benim baltam değil demişti. Yaşlı adam da onun dürüst olduğunu anlamıştı” (14 dk. 45 s.).

Ö2: “Bu altın balta benden sana bir hediye” (15 dk. 08 s.).

Ö3: “Sen çok dürüst bir insansın ya da sen yalan söylüyorsun bu senin değil” (14 dk. 25 s.).

Ö4: “Yaşlı adam sen dürüst bir adamsın demesi” (14 dk. 19 s.).

Ö5: “O adamın baltası düşüyor ya yaşlı adam da ona yardım ediyor” (15 dk. 23 s.).

Ö12: “Altın baltanın içinde en sevdiğim söz altın baltayı sana hediye ediyorum. Bu söz bana çok güzel geldi” (3. satır).

Araştırmacı günlüğünde yer alan ifadeler şöyledir: “Metnin içinde dikkatlerini çeken sözlerin Altın Balta masalında daha çok dürüstlük ve yardımseverlik konusu olmuştur. Fakir adamın dürüstlüğü, zengin adamın yalancı olması ve yaşlı adamın yardımseverliği en çok dikkatlerini çeken olaylardır” (65. satır).

“Kitap Okuyan Ayı” masalında en çok affedicilik, şaşkınlık, özgürlük üzerinde durulan kavramlar olmuştur. Öğrencilerin “Altın Balta” masalında ise dürüstlük ve yardımseverlik değerleri en çok dikkatlerini çeken kavramlar olmuştur. Başka bir ifadeyle, öğrenciler bu masalda en çok bu bölümleri sevmişlerdir. Öğrencilerin masalarda daha çok değerler ve duyguların yer aldığı sözcük grupları üzerinde durdukları görülmüştür.

4.1.3.3. Tekerlemeler

Görselleştirme aşamasından sonra tekerlemelerde geçen en çok dikkatlerini çeken ve hoşlarına giden ifadelerin neler olduğu incelenmiştir. Öğrencilerin sözcük grupları arasından ikilemeler ve deyimler kullandıkları görülmüştür. “Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemesinde öğrenci günlüklerinde yer verilen ifadeler şunlardır:

Ö2: “Ben bu tekerlemede şunu sevdim: ablasının çocuğa çorba yapması çok güzeldi” (11. satır).

Ö5: “Aslında bir tane kıza cüce demişler. Çocuk ablasının yaşına gelmiş ve ablası hastaymış. Kardeşi ona sıcacık bir çorba yapmış. Ablası ile bir daha o çocuğa bir daha cüce dememişler” (6. satır).

Ö7: “Bir gün bir çocuk dışarı çıkmış. Arkadaşlarıyla gezerken ağaca çarpmış. Daldan elma düşmüş. Arkadaşı onun elmasını alıp kaçtı ve ona cüce demişler, ona gülmüşler” (5. satır).

Ö8: “Üşüdüm üşüdüm ben bu tekerlemede en çok ağaçtan elma düştüğü yeri sevdim” (1. satır).

Ö9: “Üşüdüm üşüdüm daldan elma düşürdüm. Elmamı yediler bana cüce dediler. Ablama seslendim ablam hasta oldu. Çorbası tasta artık sen bu oyundan çık” (4. satır).

Ö11: “Bir çocuk ağaçtan elma almış. Elma yere düştü. Arkadaşları elmasını almışlar ve o kıza cüce demişler” (8. satır).

Ö12: “Üşüdüm üşüdüm daldan elmamı düşürdüm. Elmamı yediler bana cüce dediler. Ablamın yanına gittim ablam hasta. Ablam hasta çorbası tasta alçık balçık sen bu oyundan çık” (5. satır).

Ö13: “En çok sevdiğim yer ağaçtan elma düşmesi ve ona cüce demesini sevdim” (6. satır).

Araştırmacı günlüğünde şu ifadelere yer vermiştir:

Özellikle cüce kelimesi ve onunla dalga geçilmesi en çok dikkatlerini çeken ifade olmuştur. Kendileriyle dalga geçildiğinde onların kötü hissedebileceği duygusu dikkatlerini çekmede etkili olmuştur. Tekerlemenin sonunda yer alan “yalçık balçık sen bu oyundan çık” sözcük grubunu sevmişlerdir. Günlük yaşamda oyunların sonunda sıkça yer alan bir ifadedir (25. satır).

Görüldüğü üzere bu tekerlemede öğrencilerin dalga geçmek deyimine yöneldikleri ve bazı ikilemeleri kullandıkları görülmüştür.

“Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesinde ise öğrencilerin dikkatlerini çeken ifadeler farklılık göstermiştir. Öğrencilerin bu konudaki öğrenci günlüklerinden alınan ifadeleri şöyledir:

Ö1: “Bir gün bir gün bir çocukta da ilacı şeker zannetmiş yemiş hepsini. Aile büyüklerimizin sözünü dinlemeliyiz. Çünkü hasta olur yataklarda kalırsız öyle. Bilmediğimiz şüphelendiğimiz şeyleri aile büyüklerimize sormamız gerekir” (5. satır).

Ö2: “Benim burada en çok sevdiğim yer suydur kızın eve gelip de kimseyi görememesi” (4. satır).

Ö4: “En güzel sözler çorbası tasta ve şeker sanmış ilacı. O sözler güzeldi” (4. satır).

Ö5: “Bu tekerlemede ilacı şeker zannetmiş” (2. satır).

Ö7: “Açmış kapıyı evde hiç kimse yokmuş. Çocuk telaşlanmış ve odaların kapısını açmış. Ve hiç kimse yokmuş. Gitmiş dolabı açmış bakmış ve ilacı sanmış şeker ve yemiş. Dolaplarda ilaç gör­düğümüzde büyüklerimize söyleriz” (3. satır).

Ö9: “Bir tanesi bir gün bir gün bir çocuk varmış. Eve gitmiş bir ilaç varmış. Onu şeker sanmış yemiş yemiş. Akşama karnı ağrımış yatağa uzanmış. Annesi ona kızmış. O da utanmış” (1. satır).

Ö11: “Evi aramış sonra dolabı açmış. İçinde ilaç görmüş. Onu sanmış o bir şeker” (3. satır).

Bu tekerlemede zannetmek, yalnızlık, telaşlanmak gibi kavramların öğrencilerin dikkatlerini çektiği söylenebilir. Aile büyüklerine sormak yani akıl danışmak ve onların sözünü dinlemek ise söz dinlemek deyimlerine yöneldiklerini göstermektedir. Ayrıca utanç duymak deyimini de ifade etmişlerdir. Bazı ikilemeleri kullanan öğrencilerin ol­duğu da görülmüştür. Tüm bu görüşler öğrencilerin sözcük gruplarından; kavramlara, de­yimlere ve ikilemelere başvurduklarını göstermektedir.

4.1.3.4. Türküler

Öğrencilerin türkülerde en çok dikkatlerini çeken ve hoşlarına giden bölümlerin neler olduğu incelenmiştir. Onların türkülerde geçen komik buldukları sözcük gruplarını beğendikleri görülmüştür. Bu konuda “Horozumu Kaçırıldılar” türküsünde öğrenci gün­lüklerinden alınan ifadeler şunlardır:

Ö1: “Horozumu Kaçırıldılar da tavuğun suyuna pilav yapmışlar. Hırsızlar çok komikti” (4. satır).

Ö6: “En çok sevdiğim söz suyuna da pilav pişirdiler bili bili gel onu sevdim” (5. satır).

Ö13: “Ben burayı sevdim horozumu damdan dama uçurduğunu sevdim” (3. satır).

“Hamsi Koydum Tavaya” türküsünde öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şun­lardır:

Ö1: “Ben bu sözü çok sevdim, hamsi koydum tavaya başladı oynamaya” (6. satır).

Ö2: “Hamsiyi tavaya koydular, tavada oynuyor hamsi” (7. satır).

Ö3: “En sevdiğim söz hamsi koydum tavaya başladı oynamaya sözünü çok sevdim” (3. satır).

Ö6: “En çok hoşuma giden söz hamsi koydum tavaya balık yoktu tavada başladım ağlamaya” (2. satır).

Ö7: “En sevdiğim sözü balığım kaçmış ve arkasına bakmadan gitmiş” (8. satır).

Ö10: “En sevdiğim söz baktım yok tavada sözünü çok beğendim” (1. satır).

Ö13: “Hamsiyi tavada oynadığını ve hamsinin tavadan kaçtığını ve hamsinin yüzgeç sallamasını sevdim” (5. satır).

Ö14: “En çok söz olarak balığın oynadığı kısmı çok sevdim” (3. satır).

Öğrenci ifadelerine bakıldığında horoz suyundan pilav yapılması, hamsinin ta­vada zıplaması, oynaması onların dünyalarında yer edinmiş, dikkatlerini çeken ifadeler olmuştur. Türküler içerisinde öğrenciler dikkatlerini çeken ifadelerin daha çok sözcük gruplarından oluştuğu görülmektedir.

4.1.3.5. Ninniler

Öğrencilerin ninnilerde dikkatlerini çeken ve hoşlarına giden ifadelerin neler olduğu incelenmiştir. Bu aşamada öğrencilerin sözcük gruplarına yöneldikleri görülmüştür. Ninnilerin içinde duydukları sözcük gruplarını günlüklerine eklemişlerdir. Bu konuda öğrenci günlüklerinde yer alan ifadeler şunlardır:

Ö3: “Bu ninni de en sevdiğim söz elmaları soyalım sözü” (3. satır).

Ö4: “Akşam misafir gelecek bebeğime doysunlar nazar gelmesin bebeğine diyordu” (3. satır).

Ö7: “Elmayı soydum, misafirler geldiğinde bebeğimi çok sevsinler” (3. satır).

Ö11: “Annesi demiş doysunlar bebeğime” (5. satır).

4.1.3.6. Fıkralar

Öğrencilerin fıkralarda geçen dikkatlerini çeken ve hoşlarına giden ifadeler incelenmiştir. Onlar fıkralarda geçen komik buldukları ifadeleri günlüklerine yazmışlardır. Fıkraların güldürücü özellikleri öğrencilerin dikkatlerini çeken bölümlere yönelmelerini sağlamıştır. Öğrencilerin bu aşamada sözcük gruplarından deyimlere yönelme davranışları gösterdikleri görülmüştür. “Eşek Evde Yok” fıkrasında bu konuda öğrenme ortamındaki videodan ve öğrenci günlüklerinden yola çıkılarak şu ifadelerin dikkatlerini çektikleri görülmüştür:

Ö1: “Ben en çok Eşek Evde Yok onu sevdim. Çünkü eşek evde yok dediğinde Nasreddin hoca, eşeğin sesi içerde ai ai ai diye ses geldi” (4. satır).

Ö2: “Bu fıkrada en çok sevdiğim bölüm eşeğin ai ai ai bölümüydü” (8. satır).

Ö3: “Nasreddin hocanın komşusu gelmiş kapıyı çalmış. Demiş ki bizim tarlada biraz işimiz var. Eşeği verir misin? Sonra Nasreddin hocanın çok gönlü yokmuş vermeye. Vermesinde çok gönlü olmadığı için demiş eşek evde yok demiş” (15 dk. 38 s.).

Ö4: “Eşek Evde Yok bölümünde de ai ai ai o hem güzel hem de komikti” (5. satır).

Ö5: “En hoşuma gittiği yer, eşeğin aaii aaii diye bağırması” (7. satır).

Ö8: “Benim burada en çok sevdiğim bölüm eşeğin ai ai ai demesi çok komikti. Bu fıkrada en çok sevdiğim söz buydu. İlahi Nasreddin hoca” (5. satır).

Ö12: “Eşek aii aii aiii diye bağırır. O yer gerçekten de güzeldi. Eşek Evde Yok metninde eşeğin sesi gelen bölümü çok komikti.” (4. satır).

Ö14: “O ai ai bölümü çok komikti” (2. satır).

Öğrencilerin en çok fıkranın son bölümünde yer alan Nasrettin Hoca’nın yalanı üzerine eşeğin ses çıkarması dikkatlerini çekmiştir. Bu fıkrada eşeğin bağırma sesi onların en çok hoşuna giden bölüm olmuştur. Bir öğrencinin ifadesinde ise gönlü razı olmak deyimini kullandığı görülmüştür.

“Parayı Veren D d      alar” fıkrasında ise öğrencilerin öğrenme ortamındaki video kayıtlarından ve   renci günlüklerinden yola çıkılarak Şu ifadelerin dikkatlerini çektikleri g r lm Ő t r:

 1: “Şimdi siz eğlenceyi görürsünüz demiŐ ti. Parayı Veren D d      alar’da Nasreddin hoca iyi yapmıŐ . O  ocuklara eee onun adı Nasreddin hoca” (6. satır).

 2: “Şimdi siz görürsünüz eğlenceyi” (11 dk. 36 s.).

 4: “Ben Şu bölümü sevdim. Parayı veren d d     çalar derlermiŐ . O bölümü sevdim” (4. satır).

 14: “Parayı Veren D d      alar da Nasreddin hoca iyi yapmıŐ ” (2. satır).

Öğrenciler, fıkrada geçen olayda Nasreddin Hoca’nın yaptığı davranıŐ ın haklı olduğunu d Ő nm Ő lerdir. “Parayı Veren D d      alar” fıkrasında Nasreddin Hoca’nın sadece parayı veren çocuğa d d    n  verdiği ve diğer çocuklara ders verdiği sahne ilgilerini  ekmiŐ tir. Bu bölümde öğrencilerin, hak vermek ve ders vermek deyimlerini ifade ettikleri g r lm Ő t r. Öğrencilerin, fıkralardaki komik sözcüklerin dikkatlerini çektiği g zlemlenmiŐ tir. Bununla birlikte öğrencilerin, bazı deyimleri kullandıkları bulgusuna ulaŐ ılmıŐ tır.

4.1.3.7. Bilmeceles

Öğrencilerin bilmecelerde geçen ilgilerini çeken ve hoŐ larına giden ifadelerin neler olduğu belirlenmek istenmiŐ tir. Öğrenciler kendilerince ilginç ve komik buldukları bilmeceleri günlüklerinde not etmiŐ lerdir. Öğrenci beğenileri farklılık göstermektedir. Bu aŐ amada öğrencilerin kendilerince hoŐ  buldukları bilmecelere yöneldikleri g r lm Ő t r. Bu konuda   renci günlüklerinden alınan ifadeler Şunlardır:

 1: “Benim dinlediğim bilmecelerden en çok sevdiğim akŐ am baktım var idi, sabah baktım yok idi. Cevabı yıldızdı” (4. satır).

 3: “Benim en sevdiğim bilmece, küçücük bakkal dünyayı yutar, cevabı da ağız oldu” (1. satır).

 4: “En sevdiğim bilmece, gez gez bıkmaz, iz bırakır akıllanmaz. Onu sevdim. Sorunun cevabı da ayakkabı. Evim kırılğan kırarsan yapamazsın aman, yumurta. O komikti” (2. satır).

 9: “Bilmeceler çok güzeldi. Mikropları kim öldürür. Cevap ilaç. Onu çok sevdim” (4. satır).

 12: “En sevdiğim bilmece bu oldu. Hayvanlar ağaçta yaŐ ar nedir, orman.  Ő te ben bu bilmeceyi çok sevdim” (3. satır).

 14: “Bugün ben bunu da sevdim, ne kanı var ne canı beŐ  parmağı var” (2. satır).

4.1.3.8. Maniler

Öğrencilerin en çok sevdikleri manileri günlüklerinde yer verdikleri g r lm Ő t r. Öğrencilerin g r Ő lerinde mani beğenilerinin aynı olması dikkat çekicidir. Öğrencilerin

sözcük gruplarından daha çok ikilemelere yer verdikleri görülmüştür. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan bilgiler şunlardır:

Ö3: “En sevdiğim bölüm yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, tam yazarken kaleminin mürekkebi bitti. Bölümünü çok sevdim” (2. satır).

Ö4: “En sevdiğim mani, yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, tam yazarken kaleminin mürekkebi bitti. Onu sevdim” (3. satır).

Ö6: “En çok sevdiğim mani yaza yaza yaz geldi, göllerden kaz geldi, yazacaktım ki kaleminin mürekkebi bitmişti. Başka bir maniyi daha seviyorum. Akşama pilav pişirdim karnımı doyurdum, tam mani diyecektim ki kitabımı yolda düşürdüm” (1. satır).

Ö13: “Yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, tam yazacakken kaleminin mürekkebi bitti. Akşam pilav pişirdim, yine şişirdim karnımı, tam mani diyecektim ki kitabımı yolda düşürdüm. Ben en çok bu manileri sevdim” (2. satır).

Ö14: “En çok bunu sevdim, yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, tam yazacaktım ki kaleminin tükenmezi bitti” (3. satır).

4.1.4. Bağlantı kurma aşaması

Bağlantı kurma temasında öğrencilerin yaşadıkları zihinsel süreçler; olumlu kişilik özelliklerini fark etme, yorumlama yapma, olumlu çözüm önerileri ortaya koyma, paylaşma- örnekler verme, neden sonuç ilişkisi kurma ve ev yaşantılarına yer vermedir.

4.1.4.1. Dede Korkut Hikâyesi

Bu aşamada öğrencilerin geçmiş yaşantısından ve günlük yaşamından hareketle dinlenen metnine dair ilişkiler kurması beklenmektedir. Öğrencilere dinlenen metnin günlük yaşamla bağlantısının olup olmadığı sorusu yöneltmiştir. Bu aşamada öğrencilerin dinlenen metinde geçen karakterlerin üzerinde durarak olumlu kişilik özelliklerine yöneldikleri gözlenmiştir. Bağlantı kurma aşamasında Dede Korkut Hikâyesi’nde geçen karakterin özelliklerinin günlük yaşama yansımaları görülmektedir. Bu konuda öğrenme ortamında çekilen videodan ve öğrencilerin günlüklerinden alınan ifadeler şöyledir:

Ö1: “Tembel çok tembelmiş böyle hiç çalışkan değilmiş” (25 dk. 52 s.) .

Ö2: “Tepegöz o köye her gittiğinde bir sorun çıkarıyormuş. Yarı çalışkan yarı tembel. Bir gün yine Tepegöz gelmiş yine bir sorun çıkmış. Sonra Bamsı Beyrek’i çağırmışlardı ve Bamsı Beyrek onu göndermişti” (7. satır).

Ö3: “Karışıklık yani Tepegöz gelince mahallenin hepsi karıştı. Günlük yaşamda da böyle şeyler oluyor” (22 dk. 18 s.).

Ö4: “Tembel Tepegöz hep geldiğinde bütün mahalleye bela getiriyor, sonra savaş ortaya çıkıyor” (22 dk. 30 s.).

Ö11: “Bamsı Beyrek bir kadınla konuşurken arkasından Tepegöz çıktı. Bamsı Beyrek dedi ki, sen ne zaman gelsen başımıza bir olay açılır. Sonra Tepegöz gider” (2. satır).

Ö14: “Tepegöz diye biri vardı. Çok tembeldi” (3. satır).

Bu ifadelerde günlük yaşamda da karışıklığın yaşanabileceğinden ve sorunların olduğundan bahsedilmiştir. Tepegöz karakteri sorun çıkarırken Bamsı Beyrek karakteri sorunları çözen kişi olmuştur. Uyumlu-uyumsuz karakterlere günlük yaşamda da rastlanabilmektedir. Metnin olağanüstü karakterinin tembellik kavramının bu kadar üzerinde durulması günlük yaşamda tembelliğin istenmeyen bir davranış olduğu yönünde olabilir.

Bireylerin ahlaki değerlere sahip olmaları onların sevimlerinde ve topluma kabullerinde etkili olmuştur. Araştırmacı günlüğünde, “Tembel-çalışkan ve sorun çıkarmayumlu olma günlük yaşamda sıkça karşılarına çıkan kavramlar olduğundan üzerinde durulmaktadır. Günlük yaşamda uyumlu ve çalışkan insanların sevilmesi, sorun çıkaran ve tembellik yapanların sevilmemesi öğrencilerin bu kavramlara yönelmelerini sağlamış olabilir” (23. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifadelerden öğrencilerin karakterleri yorumladıkları ve olumlu kişilik özellikleriyle günlük yaşam arasında bağlantı kurdukları söylenebilir. Bu bağlamda bağlantı kurma aşamasının dinlemeyi olumlu anlamda etkilediği sonucuna varılabilir.

4.1.4.2. Masallar

Öğrencilere günlük yaşamla bağlantı kurmaları için yönlendirici sorular sorulmuştur. “Kitap Okuyan Ayı” masalında bir ayıya kitap okumayı öğretebilir misiniz ve günlük yaşantınızda böyle bir durumla karşılaşırsanız ne yaparsınız soruları sorulmuştur. Bu konuda öğrenme ortamındaki video kayıtlarından alınan cevaplar şöyledir:

Ö1: “Bir sepet armutla bal getirirdim bir kova. Eğer okursan kitabı sana ikisini vereceğim derdim” (20 dk. 32 s.).

Ö2: “İlk önce ayıyı alırdım. Biraz yemek yedirirdim arkadaş olurdu. Ondan sonra ona kitap okumayı öğrettirdim. Konuşmayı öğrettirdim” (20 dk. 01 s.).

Ö5: “Ben yalvarırdım. Onunla arkadaş olurdu. Onunla birlikte çalışırdım” (20 dk. 25 s.).

Araştırmacı günlüğünde bu konuya ilişkin şu sözler yer almaktadır: “Öğrenciler çoğunlukla ayıya güzel davranarak, onunla arkadaş olarak, ona armut ve bal vererek kitap okumayı öğretebilecekleri söylemişlerdir” (26. satır).

Öğrenciler soruya çeşitli önerilerde bulunarak çözüm getirici cevaplar vermişlerdir. Birine bir şey yaptırmak için güzel bir biçimde yaklaşmayı tercih ettikleri görülmüş-

tür. Arkadaş olmak, onun sevdiği şeyleri yapmak, hediye sunmak, destek olmak getirdikleri çözüm önerileri arasındadır. Tüm bu öneriler, öğrencilerin çevrelerindeki insanlara davranışlarının da bir göstergesi olabilir.

“Altın Balta” masalında, masalın günlük yaşantıyla ilişkilendirilmesi adına öğrencilere yolda içi para dolu bir cüzdan görseniz siz ne yaparsınız sorusu sorulmuştur. Bu konuda videolardan alınan öğrenci görüşleri şöyledir:

Ö1: “İlk önce ben cüzdanı aldığımda koyarım çantama ve giderim. Babama gösteririm. İçinde kimlik varsa adamın numarasını filan buluruz. Babam götürür onu karakola. Polisler adamı bulur” (26 dk. 12 s.).

Ö3: “Kimliğinden onun kim olduğunu öğrenebilirim” (25 dk. 47 s.).

Ö8: “Karakola giderim. Sahibine veririm” (25 dk. 04 s.).

Ö11: “Direkt polise veririm” (26 dk. 40 s.).

Ö13: “Karakola giderim” (24 dk. 55 s.).

Araştırmacı günlüğünde şunlar yer almaktadır:

Masalın günlük yaşantıyla ilişkilendirilmesi adına öğrencilere yolda içi para dolu bir cüzdan görseniz siz ne yaparsınız sorusu sorulmuştur. Bunun üzerine öğrenciler cüzdanın içindeki kimliği bularak sahibinin kim olduğunu öğreniriz daha sonra da cüzdanı karakola götürürüz demişlerdir. Tıpkı Altın Balta masalındaki fakir adamın yaptığı gibi dürüst davranmayı seçmişlerdir. Öğrenciler günlük yaşamlarından bu konuyla ilgili örnekler anlattılar (66. satır).

Öğrenciler bağlantı kurma aşamasında aynı durumun kendi başlarına gelmesi sonucunda neler yapacakları konusunda beyin fırtınası yapmışlardır. “Kitap Okuyan Ayı” masalına ilişkin farklı düşünceleri yansıtmışlardır. “Altın Balta” masalında ise soruya yönettikleri düşünme biçimleri genellikle ortak yönde cevaplar olmuştur. Öğrenciler bu soruları kendi yaşantılarından da örnekler vererek açıklamışlardır. Bu aşamada öğrencilerin yansıttıkları düşüncelerin olumlu davranışları içerdiği sonucuna varılabilir. Öğrenciler, her iki masalda da olumlu çözüm önerileri ortaya koyma ve örnekler verme davranışlarını göstermişlerdir. Estetik dinleme süreci basamaklarından bağlantı kurma aşamasının dinlemeyi olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılabilir.

4.1.4.3. Tekerlemeler

Öğrencilerden kendi yaşantılarından örnekler vererek tekerlemelerle yaşamları arasında ilişki kurmaları istenmiştir. Öğrenciler bu konuda kendi başlarına gelen olayları anlatarak bunlara günlüklerinde yer vermişlerdir. Öğrenciler tekerlemelerle bağlantı kurarken anılarını paylaşma ve neden-sonuç ilişkisi kurma davranışları göstermişlerdir. “Bir

Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesine dair öğrenci günlüklerinden elde edilen bilgiler şu şekildedir:

Ö1: “Bilmediğimiz şüphelendiğimiz şeyleri aile büyüklerimize sormamız gerekir. Yoksa bilmediğimiz maddeler bize zarar verebilir. Bence bir daha o çocuk şekeri de ilaç sanmaması gerektiğini öğrenmesi gerek o çocuğun. Bu konuda aile büyüklerimizin sözünü dinlemeliyiz. Çünkü hasta olur yataklarda kalırız öyle” (7. satır).

Ö2: “Bu çocuk yanlışlıkla şeker yerine ilaç içmişti. Bende bir gün şeker yerine ilaç içmiştim” (3. satır).

Ö11: “Babası onu hastaneye götürmüş. İğne vurmuşlar ve iyileşmiş. Geri eve dönmüşler ve kız iyileşmiş” (6. satır).

Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler günlük yaşamda da başlarına böyle bir olay geldiğinden bahsettiler. Bilmedikleri bir ilacı yemeleri sonucu karınları ağrımış. Bu konuda başlarından geçen olayları anlatmışlardır. Böyle bir durumda aile büyüklerine başvurulması gerektiğini söyleyerek günlük yaşamla tekerlemeyi ilişkilendirebilmişlerdir” (14. satır) ifadeleri yer almaktadır.

“Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemesine dair öğrenci günlüklerinden elde edilen bilgiler şu şekildedir:

Ö1: “Çocuk tabi dışarıda atkı, bere, mont takmazsak öyle hasta oluruz. Bende bir gün dışarıda sadece üstümde bir kazak vardı” (3. satır).

Ö2: “Tabi öyle sıkı sıkı giyinmezse olan bu olur. Üşür üşür hasta olur” (10. satır).

Ö4: “Bir keresinde bende hasta oldum ve iyileştim. Ve okula gittim” (7. satır).

Ö6: “Bu tekerlemede dışarıya çıplak çıplak çıkmamalıyız. Yoksa hasta oluruz. Annemiz bize çorba yapar. Biz de iyileşiriz” (5. satır).

Ö8: “Eğer sıkı sıkı giyinmezsek hasta oluruz ve annemiz bize çorba ya da ıhlamur yapar” (3. satır).

Ö12: “İçindeki şeyler gerçek hayatta yaşanabilir” (9. satır).

Araştırmacı günlüğünde, “Günlük yaşamda da ince giyindiğimiz zaman üşütüp hastaneye gidebileceğimizi söylediler. Hasta olan insana çorba, ıhlamur içerek iyileştiğini belirterek tekerleme ile günlük yaşam arasında bağlantı kurmuşlardır” (29. satır) görüşleri yer almaktadır. Öğrenciler tekerlemelerde geçen olayların kendi başlarına da geldiğinden ya da gelebileceğinden bahsederek anılarını paylaşmıştır. Ayrıca neden- sonuç ilişkisi kurarak açıklamalarda bulunmuşlardır. Tüm bu açıklamalara bakıldığında öğrencilerin tekerlemeleri günlük yaşamlarıyla bağdaştırdıkları sonucuna varılabilir.

4.1.4.4. Türküler

Öğrencilerin günlük yaşamla bağlantı kurmaları adına dinlenen metinde nelerin günlük yaşamımızda karşılaşılabileceği sorulmuştur. Öğrenciler çevre ve ev yaşantılarından bahsetme davranışları göstermişlerdir. Bu konuda “Horozumu Kaçırdılar” türküsünde öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şunlardır:

Ö1: “Yani tavuğu pilav yaptılar diye eve gidince pilav yemek istedi canım” (7. satır).

Ö2: “Horozu kaçırın adamlar horozun suyundan pilav yapmışlardı. Pilav demişken canım pilav çekti. Pilav olsaydı da yeseydik” (3. satır).

Ö5: “Bir tane horoz varmış damdan dama uçurmuşlar. Suyuna da pilav pişirmişler” (4. satır).

Ö11: “Horozu çalan hırsızlar da horozun suyuyla pilav yapmışlar” (11. satır).

“Hamsi Koydum Tavaya” türküsünde öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şunlardır:

Ö7: “Bir çocuk varmış bir gün balık tutmaya gitmiş ve bir balık tutmuşlar. Tavaya koymuşlar. Tam yağı koyarken bakmış tavada balık yokmuş. Ve balık arkasına bakmadan gitmiş” (2. satır).

Ö9: “Bir gün tavada balık pişiyor, havaya attı, tavaya baktı yok. Arkadaşı sordu. Hamsiyi yediler” (3. satır).

Ö11: “Bir aile hamsi toplamaya gitmişler, hamsi yakaladılar, bir hamsiyi tavaya koydular. Hamsi tavanın içinde dans ediyordu. Sonra hamsi olan tavayı yere bıraktılar, hamsi kaçtı, suya daldı. Gitti gitti en sonunda arkadaşlarını gördü. Hamsi de aralarına katıldı, artık arkadaşlarıyla gezdiler” (4. satır).

Horoz suyuna pilav yapılması ve hamsinin tavada pişirilmesi günlük yaşamla ilişkilendirdikleri olaylar olmuştur. Türküde geçen horozun suyuna pilav yapılması olayını evlerinde annelerinin de pilav yaptığından bahsederek günlük yaşamla bağdaştırıldığı görülmüştür. Bazı öğrencilerin anlattığı olaylarda ise hayvanlara insana özgü özellikler yükleyerek hikâyeleştirdikleri görülmüştür. Öğrenciler bu aşamada hem ev hem de çevre yaşantılarıyla ilişki kurmuşlardır. Bu aşamada öğrencilerin türkülerle günlük yaşam arasında bağlantı kurdukları sonucuna ulaşılabilir.

4.1.4.5. Ninniler

Öğrenciler ninnileri bebekleri uyutmak için söylendiğini geçmiş yaşantılarından bilmektedirler. Onların ninni hakkında bilgilerinin olması günlük yaşamla bağlantı kurmalarını kolaylaştırmıştır. Büyüklerinden ninniler dinleyerek büyüdüklerini belirtmişlerdir. Araştırma günlüğünde “Kendilerinin ve küçük kardeşlerinin ninniler dinleyerek büyüdüklerini belirterek kendi yaşamlarından örnekler verdiler.” ifadesi yer almaktadır. Öğrenciler bu aşamada yaşantılarını paylaşma davranışı göstermişlerdir. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan bilgiler şunlardır:

Ö1: “Küçükken annem de bana ninniler söylerdi. Bende o ninnilerde uyudum. Benim de bir kardeşim var. Ona da telefonda ninni açarız. Ama çok güzel ve tatlı uyur. Benim canım kardeşim. Bazen bende kardeşime söylerim ve uyur” (8. satır).

Ö2: “Eskiden annem bana ninni söylerdi. Sesi de çok güzeldi” (5. satır).

Ö3: “Bu ninni gibi annem benim yatmam için bir ninni söylerdi. Ben size bir tanesinin size başını bahsedeyim. Uyuşunda büyüsün ninni tıpış tıpış yürüsün ninni ninnisini çok beğeniyordum” (5. satır).

Ö4: “Ben bebekken bez takıyordum, annem bana şu ninniye söylerdi. Dandini dandini dastana danalar girsin bostana e e e e e e e bunu söylerdi” (4. satır).

Ö5: “Annem bana ninniler söylerdi. En çok aslında atem tutum ben seni, ben onun hem sesini hem de ninnisini severdim. Bende aynen böyle ninni dinleyerek süt içerek tabi bebekler ya mama ya da süt içerek beslenirler” (4. satır).

Ö6: “Eskiden bizim annelerimiz de bize ninni söylerdi. Ninniye bize uyumamız için söylerdi. Annemin söylediği ninnisinin adı eşi var sesi var yemesin lahanayı onun ninnisini söylerdi” (2. satır).

Ö7: “Bizde bebekken annemiz bize ninni söylerdi ve bizi sallardı” (7. satır).

Ö8: “Annem bana eskiden uyusun da büyüsün ninnisini söylerdi” (2. satır).

Ö9: “Annem bana ninni söyledi. Akşama baban gelir onu söyledi” (3. satır).

Ö12: “Annem de bana ninni dinletirdi. İsmi bilmem ama azıcık hatırlayabilirim. Uyuşunda büyüsün ninni tıpış tıpış büyüsün ninni tıpış tıpış yürüsün” (7. satır).

Ö13: “Bir gün ben de o bebek gibiydim. Bana da ninni söylediler. Ben ninemin söylediği ninnilerle büyüdüm” (3. satır).

Öğrenci görüşlerine bakıldığında öğrencilerin büyüklerinden ninniler dinledikleri ve halen küçük kardeşlerine ninnilerin söylendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca kendilerine küçükken yapılan davranışları da ifadelerine eklemişlerdir. Öğrenciler geçmiş yaşantılarını paylaştıkları ve geçmişe özlem duydukları görülmüştür. Öğrenciler ninni türünde kendi yaşamlarıyla ilişki kurabilmişlerdir. Geçmişte duydukları ninnileri arkadaşlarıyla paylaşımında bulunmuşlardır.

4.1.4.6. Fıkralar

Öğrencilerden dinlenen fıkraları günlük yaşamla ilişkilendirmeleri istenmiştir. Bunun üzerine öğrenciler eskiden fıkralarla bolca karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle küçüklüklerinde aile bireylerinden sıkça fıkra duyduklarından söz etmişlerdir. Öğrencilerin bu aşamada ders çıkarma, geçmişe anımsama ve yorumlama davranışları gösterdikleri görülmüştür. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan öğrenci görüşleri şöyledir:

Ö1: “Şimdi Parayı Veren Düdüğü Çalar’da parayı vererseniz eşyanızı alabilirsiniz” (2. satır).

Ö2: “Peki ya eskiden anneniz size söyler miydi? Benim annem bana küçükken Nasreddin hocanın fıkralarını anlatırdı” (5. satır).

Ö3: “Nasreddin hocanın fıkralarını bende biliyorum. Mesela Nasreddin hocanın gölü mayaladığı fıkrayı da biliyorum. Ve o fikranın konusunu da biliyorum asla bir şeyden pes edilmemesini anlatıyor” (7. satır).

Ö4: “Parayı Veren Dödüğü Çalar’da parayı verirken istediğini alırsın ama vermezsen alamazsın istediğini ve üzölürsün” (8. satır).

Ö8: “Bu fıkroda Nasreddin hocanın çocuklara bir ders vermesiydi. Bence çok güzel bir ders veriyor” (3. satır).

Ö13: “Eşek Evde Yok fıkrasında, sen yalan söylersen arkadaşların seninle küser, seninle konuşmaz. Doğruyu söylersen arkadaşların senle barışır” (3. satır).

Ö14: “Bence biz de artık yalan söylemememiz lazım” (3. satır).

Yukarıdaki ifadelerde arkadaş ilişkilerinde başlarına gelebilecek bir sorunun çözümünü ele almışlardır. Fıkralardan çıkarılan dersleri söylemişler ve günlük yaşamda nasıl davranılması gerektiği üzerine yorumlarda bulunmuşlardır. Günlük yaşantımızda bir şeye sahip olmak istiyorsak parasını vermemiz gerektiğini belirterek fıkraları günlük yaşamla bağdaştırmışlardır.

Araştırmacı günlüğünde, “Nasreddin hocanın eşeğini vermemek için yalan söylemesinin onu utanılacak bir duruma düşürmesi üzerinde durmuşlardır. Günlük yaşantımızda böyle bir durumla karşılaştığımızda doğruyu söylememizin önemli olduğunu savundular” (19. satır) ifadeleri yer almaktadır. Öğrencilerin Nasreddin hocanın içine düştüğü durumu kendi yaşantılarına yansıtıkları görölmüştür. Fıkralarla yapılan dinleme etkinliğinin bu aşamasında öğrencilerin günlük yaşamla ilişkilendirmelerinin olumlu yönde olduğu sonucuna varılabilir.

4.1.4.7. Bilmeceler

Öğrencilerden bilmecelerle günlük yaşam arasında bağlantı kurmaları istenmiştir. Bunun için öğrenci günlüklerine ve öğrencilerin ifadelerine başvurulmuştur. Öğrenciler bu aşamada geçmişini anımsama ve aile yaşantılarını söyleme davranışı göstermişlerdir. Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler bilmeceleri cevaplarırken günlük yaşamda karşılaştıkları nesneleri dikkate aldıkları görölmüştür. Başka bir ifadeyle verdikleri cevaplar günlük yaşamlarından izler taşımaktadır” (15. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Bu bağlamda günlük yaşamla bilmeceleri ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilir. Öğrenciler daha önce ailelerinden bilmeceler dinlediklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda öğrencilerin ifadeleri şunlardır:

Ö3: “Biz de her gün birbirimize bilmece sorarız ve çok eğleniriz” (5. satır).

Ö5: “Aslında annem küçükken bana anlatırdı ama şu an annemin dediklerini unuttum” (7. satır).

Ö6: “En çok hoşuma giden bilmece yemyeşil tanecik o bilmeceyi sevdim. Çünkü küçükken bir tane arkadaşım bana bu bilmeceyi sormuştu” (1. satır).

4.1.4.8. Maniler

Öğrencilerin manilerde geçen bazı ifadelerde günlük yaşamla ilişkilendirdiği görülmüştür. Bir öğrenci manilerin ramazanda söylendiğini ailesinden öğrendiğini söylemiştir. Bu aşamada öğrencilerin ev yaşantılarından bahsetme davranışı görülmüştür. Bu konuda öğrencilerin günlüklerinden alınan ifadeler şunlardır:

Ö4: “Bir tane manide pilavdan bahsediyordu. Canım pilav çekti. Artık anneme söylerim annem bana pişirsin. Ben de yerim” (4. satır).

Ö5: “Annem bana aslında ne demek onu anlattı. Mani ramazanlarda güzel sözler demek. Aslında bana ablam da söylerdi” (6. satır).

4.1.5. Özetleme aşaması

Özetleme temasında; eleştiri-karşılaştırma yapma, oluş sırasına göre anlatım, özgün ifadeler kullanma, hikâyeleştirme- ezberleme, yorumlama ve ana düşünceyi bulma alt temaları oluşturulmuştur.

4.1.5.1. Dede Korkut Hikâyesi

Bu aşamada öğrencilerden dinlenen metni anlayıp anlamadıklarını ortaya koyması beklenmektedir. Öğrencilerden metni anlatmaları istenmiş ve metinde geçen hikâyenin unsurlarına değinilmiştir. Kahramanlar, olaylar ve yer-zaman unsurları öğrencilere sorulmuştur. Bu süreçte öğrencilerin anlama, anlatma ve özgün ifadeler kullandıkları görülmüştür. Öğrenci ifadelerinden öğrencilerin dinlenen metindeki olayları sırasıyla ifade edebildikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin anlatımlarında hikâyenin kahramanlarına da sıkça yer verildiği görülmüştür. Bu konuya ilişkin öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şöyledir:

Ö3: “Tepegöz gidip olay çıkardı. Bamsı Beyrek Tepegöz’ü götürmeye çalıştı. Bamsı Beyrek’in karısının abisi gelip kardeşini almaya çalıştı ama Bamsı Beyrek’in mızrak öğrettiği çocuklar Bamsı Beyrek’i korumak için mızrakları abisinin önüne attılar. Abisinin elinden bir şey gelmediği için geri döndüler” (3. satır).

Ö4: “Bir oba vardı. Herkes oradaydı. Hayvanlar vardı sonra bir tane orman çocuğu sonra Dede Korkut da vardı. Hikâyenin içinde savaş böyle, eğlenceliydi” (3. satır).

Ö8: “Bamsı Beyrek, Tepegöz’ü göndermiş Tepegöz arkadaşlarıyla geldi sonra savaştılar. Sonra ayrıldılar. Balkız Bamsı Beyrek’in yanına gitti. Balkız’ın abisi gördüğünde çok sinirlenmiş. Ve Bamsı Beyrek’i öldürmeye gitmiş. O zaman Bamsı Beyrek çocuklara mızrak atmayı öğretiyordu” (1. satır).

Ö11: Bamsı Beyrek bir kadınla konuşurken arkasından Tepegöz çıktı. Bamsı Beyrek dedi ki, sen ne zaman gelsen başımıza bir olay açılır. Tepegöz gider, geri geldiğinde arkasından büyük bir ordu getirdi. Ordunun bir lideri vardı. Sonra büyük bir savaş başladı. Çocuklar gidip ormana alıştırma yaptılar sonra bir adam geldi. Çocukların hepsi adama mızrak attılar. Adam attan düştü. Bamsı Beyrek’i gördü. Bamsı Beyrek’ e dedi ki senin koruyucuların bu bücürler mi? Çocuklar dedi ki bize bücür deme. O adam Bamsı Beyrek’e karşı çıktı. Bir çocuk dedi ki ona, karışma o bizim dostumuz (2. satır).

Ö13: “Bamsı Beyrek Balkızla birlikte kaçıyorlardı. Balkız’ın abisinden kaçıyorlardı. Balkız’ın abisine Bamsı Beyrek’in koruyucuları mızraklarını attılar. Önüne saplandı. Balkız’ın abisini at yere attı. Abisi Bamsı Beyrek’e seni ezeceğim dedi. Koruyucularına da ezeceğim dedi. Bir çocuk ona o bizim dostumuzdur dedi” (4. satır).

Dinleme metninde geçen kahramanlar sorulduğunda öğrenci günlüklerinden ve öğrenme ortamındaki videodan alınan görüşler şöyledir:

Ö1: “Dede Korkut Hikâyesi’ndeki kahramanları söyleyeyim. Bamsı Beyrek, Dede Korkut, Balkız, Tepegöz, orman çocuğu. Bunlar dinlediğimiz hikâyenin kahramanları” (2. satır).

Ö2: “İçinde kahramanlar vardı. Kahramanlar Tepegöz, Bamsı Beyrek diye birisi vardı. Bir de Dede Korkut diye birisi vardı” (6. satır).

Ö2: “Çocuklar ve orman çocuğu var. Hayvanlar ve atlar var, bir tane kadın ve onun abisi var” (23 dk. 46 s.).

Ö3: “Dede Korkut, çocuklar, Tepegöz, Bamsı Beyrek, Tepegözün liderleri, orman çocuğu, bir tane kadın vardı onun abisi ve Balkız var” (24 dk. 8 s.).

Ö4: “Tepegözün liderleri, Dede Korkut, çocuklar, kadın, Bamsı Beyrek, orman çocuğu var. Kızlar ve erkek çocuklar var” (23 dk. 23 s.).

Araştırmacı günlüğünde, “Dinlenen metne dair yer ve zaman sorulduğunda öğrenciler hep bir ağızdan metnin eski bir köy ve bir obada geçtiğinden ve zamanın çok eski bir zaman olduğundan bahsetmişlerdir” (11. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Öğrencilerin metni kendi cümleleriyle ifade etmeleri metni anladıklarını göstermektedir. Ayrıca yer-zaman ve karakterler gibi hikâye unsurlarına da doğru cevap vermişlerdir. Bu bağlamda dinlenen metnin öğrenciler üzerinde olumlu izlenim bıraktığı ve metni anladıkları sonucuna ulaşılabilir.

4.1.5.2. Masallar

Özetleme aşamasında öğrencilerden dinledikleri metni özetlemeleri ve masalların unsurları açıklamaları istenmiştir. Yer, zaman, kahramanlar ve olay örgüsü sorulmuştur.

Öğrencilerin bu aşamada özgün ifadeler kullandıkları ve oluş sırasına göre olayları ifade edebildikleri görülmüştür.

Öğrenciler “Kitap Okuyan Ayı” masalında yer unsurunun bir ormanda geçtiğini, zamanın çok eski bir zaman olduğunu ve kahramanların ise padişah, askerler, suçlu adam ve bir ayı olduğunu söylemişlerdir. Her bir öğrenci, özetlerini günlüklerinde detaylı olarak ifade etmişlerdir. Bu konuda öğrencilerin günlüklerinden edinilen bilgiler şu şekildedir:

Ö1: Size iki masaldaki kahramanları söyleyeyim. Birinci masalda padişah, yoksul adam ve ayı vardı. Kitap okuyan ayıda da kitap okuyamamıştı ama padişah ayının kitap okuduğuna inanmıştı. Padişahın gözleri resmen yaşarmış. Ayı da zannetmişti ki kitabın içinde armut var sayfaları çevire çevire armut var zannetti. Yazık valla ayıya. Ama fakir adam zindana atılmaktan kurtulmuştu (8. satır).

Ö2: İçindeki karakterler şunlardı; padişah, muhafızlar, adam ve ayı. Bir tane fakir adam padişahın üzerine bir suç işlemişti. Padişah onu zindana atacaktı ama ilk öncelikle ona bir şart koştu. Şöyle dedi; sen bana kitap okuyan bir hayvan getirirsin ya da seni zindana atarım demiş. Tabi adama çok yazık ama tabi ki de böyle biri işe karıştı. Ama kendisi affedildi (2. satır).

Ö3: Size Kitap Okuyan Ayı masalını söyleyeceğim. Şimdi bir adam bir de padişah vardı. Bu adam padişahın huzurunda bir hata yapmış. Padişah, ya bir hayvana kitap okumayı öğreteceksin ya da burayı terk et dedi. Ve adam kabul etti. Ormanda bir ayı buldu. Onu evine götürdü. Kitabın arasına armut koymuş adam. Ayının önüne koydu. Ayı armutları koyup yiyordu. Ve yarın olunca padişahın yanına gitmişler. Padişah, emrimi yerine getirdin mi dedi. Padişah ayının önüne bir kitap getirdi. Ve ayı armutları aramaya çalıştı. Padişah çok şaşırılmıştı. Adam cezalandırmaktan kurtuldu. Ve bitti (1. satır).

Ö5: Kitap okuyan ayı da ormanda ayı yaşarmış. O ayı kitap okumayı pek severmiş. Bir gün padişah adamı yanına çağırır. Ve demiş ki bir ayıya kitap okumayı öğreteceksin. Öğretemezsen ormanı terk edersin demiş. Sonra padişah ayıya demiş ki hemen bana kitap oku demiş. Ayı sayfaları çevire çevire armut aramış. Padişah bu ne yapıyor demiş. Muhafızlar bilemiyorum demiş. Padişahın bir gün sonra muhafızlar ayıyı bir sepet dolu armut verip ayıyı ormana göndermiş. Üç tane elma ayının yanına düşmüş. Ayı o kadar acıkmış hem elmaları acıklı acıklı armutları yedi (9. satır).

Ö11: Bir varmış bir yokmuş eski zamanlarda bir padişah varmış. Bir gün adamlarından biri suç işlemiş. Padişah demiş ki ya sen bana ya da bir hayvana okuma öğreteceksin. Sonra o adam ormanda bir ayı buldu ve evine koydu. Ona okumayı öğretti. Padişahın yanına götürdü eline bir kitap verdi. Ayı sanıyordu ki sayfaların içinde armut var. Ve ayı tüm sayfaları aradı. Padişah şaşırdı. Bu ne yapıyor. Adam dedi ki okuma yapıyor (13. satır).

Ö12: “Kitap okuyan ayının kahramanlarını söylüyorum. Padişah, ayı, adam, askerler ve şimdi de zamanlarını söyleyeceğim. Şimdi de Kitap Okuyan Ayı masalının zamanı eski bir zaman” (8. satır).

Ö13: Bir adam bir ayıya kitap okumayı öğretti. Adam kitabın arasına armut koydu. Ayı sayfaları çevire çevire aramış. Padişah ayıya kitap okumayı öğreteceksin dedi. Padişah öğretmezsen seni zindana atacağım dedi. Adam korkudan ayıya okumayı öğretirim diyor. Padişah ayıya bir kitap getirdi. Ayı kitabın sayfalarını çevirdi çevirdi. Armutları bulmaya çalıştı. Padişah bu ne yapıyor dedi. Adam kitap okuyor dedi (1. satır).

Öğrencilerin “Kitap Okuyan Ayı” masalını kendi cümleleriyle ifade ettikleri görülmüştür. Öğrenciler ifadelerinin arasında duygu ve düşüncelerini de belirtmişlerdir. Farklı karakterlere acıma duygusu hissetmişlerdir. Masalın sonunun güzel bitmesinden memnun oldukları ifadelerine yansımıştır.

Öğrenciler “Altın Balta” masalında kahramanları; fakir adam, zengin adam (komşu) ve yaşlı adam, eşya olarak da altın bir balta olduğunu dile getirmişlerdir. Olayın bir köyde geçtiğini zamanının eski bir zaman olduğunu belirtmişlerdir. Yalan söylesek tehlikeye girebileceğimizi, başımıza kötü bir şeylerin gelebileceğini ve yalan söylemenin güzel bir davranış olmadığını ifadelerinde yer vermişlerdir. Dürüstlüğün önemi üzerinde durarak masalın ana düşüncesini belirtmişlerdir. Araştırmacı günlüğünde, “Masalın sonunun güzel bitmesi öğrencileri sevindirmiştir. Her zaman güzel davranışlı insanların kazanması bu değerleri pekiştirmelerine yardımcı olacaktır” (78. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Öğrencilerin masalla ilgili özetleri ve günlüklerinden alınan görüşleri şu şekildedir:

Ö1: İkinci masalda zengin komşu, fakir adam, yaşlı adam vardı. Fakir adam doğruyu söylemişti. Yaşlı adam altın baltayı gösterince bu senin mi deyince adam doğruyu söylemiş hayır demişti. Dürüst olmuştu. Bence herkes doğruyu söylemeli. Bir de adamın dürüst olması çok iyi bir şey. Ama o kötü adam çok yalan söylemiş. Bu hiç güzel bir davranış değil (9. satır).

Ö2: “Onun içindeki kahramanlar şunlardı; dede, adam, komşu” (10. satır).

Ö3: “Diğer masalımız Altın Balta masalı. Bu masal da dürüstlüğün önemini anlatıyor” (9.satır).

Ö4: “Şimdi hikâyeden ne anladık. Dürüst bir insan olmak hiç yalan söylememek” (5. satır).

Ö5: Bir fakir adam ile yaşlı adam nehir yanındaymış. Fakir adam odun kesiyormuş. Bir tane dal kestiğinde baltası nehre düşmüş. Yaşlı adam demiş ki ne oldu? Fakir adam baltam nehre düştü. Yaşlı adam sudan bir tane gri balta çıkarmış. Yaşlı adam demiş ki bu mu baltan. Fakir adam: hayır benim baltam altın ve parlak demiş. Yaşlı adam siyah bir balta daha çıkarmış. Adam hayır bu da değil demiş. En sonunda yaşlı adam altın baltayı çıkarmış. Adam demiş ki evet işte bu. Yaşlı adam bir daha kaybetme demiş. Fakir adam artık fakir değil zengin olmuş. Masalın sonuna geldik (2. satır).

Ö7: Bir gün bir adam varmış. Bu adam ağaç kesip para kazanırmış. Ama bir gün adamın baltası kırılmış. Komşusundan bir balta istemiş. Ve komşusu ona demiş ki bizim baltamız yok ama baltası varmış. Komşusu onları hiç sevmezmiş ama onlar komşularını çok seviyormuş (4. satır).

Ö11: Bir gün fakir bir adam ormana ağaç toplamaya giderken komşusundan balta istedi ve zengin komşusu ona baltayı verdi. Fakir adam ormana gitti. Tam bir ağacı keserken balta elinden kayıp düştü. Yaşlı bir adam geldi ve elini suya koydu. Önce altın bir balta çıktı. Fakir adam dedi ki o benim değil sonra gümüş çıktı. Adam benim değil dedi. Sonra pis bir tane çıktı. Dedi ki o benim baltam. Sonra yaşlı adam dedi ki sen çok dürüst birisin. Sonra fakir adama altın baltayı hediye etti. Altın Balta çok şanslıymış. Sonra fakir adam komşusunun baltasını geri götürdü. Ve komşusu elindeki altın baltayı görür görmez koştu ve kendi baltasını direk suya attı. Yaşlı adam geldi ve elini suya soktu. Altın baltayı çıkardı. Adam dedi ki evet o benim baltam. Hayır, senin baltan o kirli olan demiş. Yaşlı adam zengin adamı evine kovdu. Fakir adam artık zengin oldu ve önüne gelen tüm fakirlere yardım etti (2. satır).

Ö12: “Altın Balta’nın karakterlerini söylüyorum. Bir adam, dede, komşular, suda altın balta ve şakır şakır su. Altın Balta’nın zamanı eski bir zaman” (6. satır).

Metnin özetleme aşamasında öğrenciler düşüncelerini rahatlıkla dile getirmişlerdir. Yer, zaman, kahramanlar ve ana düşüncayı söylemeleri metni anladıklarını göstermektedir. Öğrencilerin masallarda kendi cümlelerine yer verdikleri ve oluş sırasına göre anlattıkları ifadelerinden anlaşılmaktadır. Açıklamalardan hareketle öğrencilerden gelen olumlu tepkiler üzerine öğrencilerin masal türünde dinleme çalışmalarının etkili ve verimli geçtiği söylenebilir.

4.1.5.3. Tekerlemeler

Bu aşamada öğrencilerden dinlenen tekerlemelerde neler anlatıldığı sorusu yöneltilmiştir. Öğrenciler tekerlemeleri özetleyerek tekerlemelerin ana düşüncelerini kendilerince ortaya çıkarmışlardır. Tekerlemelerden dersler çıkararak nasıl davranılması gerektiği üzerine görüşler belirtmişlerdir. Tekerlemelerde metnin ana düşüncesini söyleme, gereklilikler üzerine yorumda bulunma ve özgün ifadeler kullanma davranışları göstermişlerdir. “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesinde öğrenci günlüklerinden alınan görüşler şunlardır:

Ö1: “Bu konuda anlatılan konu aile büyüklerimizin sözünü dinlemeliyiz. Çünkü hasta olur yataklarda kalırsın öyle. Bunun konusu da bilmediğimiz şüphelendiğimiz şeyleri aile büyüklerimize sormamız gerekir. Yoksa bilmediğimiz maddeler bize zarar verebilir” (4. satır).

Ö2: “Bu tekerlemenin konusu şuydu; çocuğun yanlışlıkla ilaç içmesi idi” (4. satır).

Ö3: “Bu tekerlemenin anlattığı şey bilmediğimiz şeyleri yemememizi anlatıyor” (3. satır).

Ö4: “Metnin konusu ilaçları şeker sanmam” (2. satır).

Ö5: “Bu tekerlemede ilacı şeker zannetmiş. Onu yiyince sancısı başlamış” (2. satır).

Ö6: “Bir gün bir gün bir çocuğun tekerlemesinde bilmediğimiz ilaçları yememeliyiz” (2. satır).

Ö7: “Bir çocuk varmış, okuldan gelmiş eve. Açmış kapıyı evde hiç kimse yokmuş. Çocuk telaşlanmış ve odaların kapısını açmış. Ve hiç kimse yokmuş. Gitmiş dolabı açmış bakmış ve ilacı sanmış şeker ve yemiş. Dolaplarda ilaç gördüğümüzde büyüklerimize söyleriz” (2. satır).

Ö9: “Bir tanesi bir gün bir gün bir çocuk varmış. Eve gitmiş bir ilaç varmış. Onu şeker sanmış yemiş yemiş. Akşama karnı ağrımış yatağa uzanmış. Annesi ona kızmış” (1. satır).

Ö11: Bir gün bir çocuğun annesi babası evden çıkmış ve işe gitmiş. Kız okuldan gelmiş annesi ve babası evde yokmuş. Kız odasına gitmiş ve çantasını bırakmış. Evi aramış sonra dolabı açmış. İçinde ilaç görmüş. Onu sanmış o bir şeker. Ve yemiş yemiş o ilacı bitirmiş. Akşam olmuş, yatağına koşmuş. Yatağında kıvrılmış. Babası ilacının olmadığını görmüş. Kızı demiş ben yedim (2. satır).

Ö12: “Bir gün bir gün bir çocuk eve gelmiş. Kimseyi görmemiş. Açmış dolabı şeker gibi ilacı yemiş. Akşam olmuş hasta olmuş” (3. satır).

“Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesinde yanlış ilaç kullanmanın kötü sonuçlara yol açacağını vurgulayarak tekerlemenin konusunu açıklamışlardır. Bilmediğimiz ve her gördüğümüz renkli ilaçları kullanmamamız gerektiğini söylemişlerdir. Öğrenciler dinledikleri tekerlemenin ne anlattığını kendi ifadeleriyle özetleyebilmişlerdir.

Öğrenciler ifadelerinde, “Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemesinde ince ve mevsimine uygun giyinmemenin sonucunda hasta olup yatağa düşebileceğimizi anlatmışlardır. Hasta olduğumuz zaman çorba içtiğimizi de ekleyerek yorumda bulunmuşlardır. Tekerlemenin konusuna kış mevsiminde ince giyinip üşüyen bir çocuk olduğunu söylemişlerdir. “Üşüdüm Üşüdüm” tekerlemesinde öğrenci günlüklerinden alınan görüşler şunlardır:

Ö2: “Bu tekerlemenin konusu ise şu çocuğun üşümüş olması” (9. satır).

Ö4: “Dışarıda kar yağmışken çıplak çıkmamak önemli bir şeydir. Çünkü bu şeyler bize bir şeyler öğretir. Mesela dışarıya çıplak çıkma gibi” (3. satır).

Ö6: “Bu tekerlemede dışarıya çıplak çıplak çıkmamalıyız” (5. satır).

Ö7: Bir gün bir çocuk dışarı çıkmış. Arkadaşlarıyla gezerken ağaca çarpmış. Daldan elma düşmüş. Arkadaşı onun elmasını alıp kaçtı ve ona cüce demişler, ona gülmüşler. O da ablasının yanına gitmiş. Ablası yatakta hastaymış. Ablasının çorbası tasta ve ablası yataktan kalkıp kardeşinin yanına gitmiş. Kışın dışarıya çıktığımızda sıkı sıkı giyinmeliyiz (5. satır).

Ö8: “Sıkı sıkı giyilmesini anladım. İçindeki konu buydu. Çocuğun sıkı sıkı giyinmemesi” (3. satır).

Ö11: Bir gün birkaç arkadaş dışarıda oyun oynuyorlarmış. Bir çocuk ağaçtan elma almış. Elma yere düştü. Arkadaşları elmasını almışlar ve o kıza cüce demişler. Kız koşmuş ablasına seslenmiş. Ablası hastaymış. Ablasına kız çorba hazırlamış. Çorbayı bir tase koymuş ve ablasına vermiş. Ablası çorbayı içmiş ve ablası artık iyileşmiş (8. satır).

Ö14: “İki tekerlemede de yanlış bir şey yapmışlar. İki çocuk da yanlışını anlamışlar. Bana göre bence eğer dışarı çıkarsak ince giyinirsek hasta oluruz. Bir de asla bilmediğimiz ilaçları içmemeliyiz” (2. satır).

Bu açıklamalardan hareketle öğrenciler tekerlemelerin vermek istediği mesajları düşünceleriyle ortaya koymuşlardır. Tekerlemelerde ne anlatılmak istendiğini kendi cümleleriyle ifade etmişlerdir. Yanlış davranmanın kötü sonuçları da beraberinde getireceğine vurgu yapmışlardır. Doğru davranışların neler olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler bu aşamada tekerlemeler üzerine olumlu eleştiriler yapmışlardır. Bu görüşler özetleme aşamasının etkili ve güzel geçtiğini göstermektedir.

4.1.5.4. Türküler

Özetleme aşamasında öğrencilere dinlenen metinlerden neler anladıkları sorulmuştur. Bazı öğrenciler türkülerde geçen olayları kendi ifadeleriyle anlatmıştır. Bazıları ise türkülerde ana düşünceyi bularak kendilerine dersler çıkarmışlardır. Öğrencilerin bu aşamada türkülerdeki olayları oluş sırasına göre anlatma, ana düşüncelerini söyleme ve dersler çıkarma davranışları gösterdiği görülmüştür. “Horozumu Kaçırdılar” türküsünde öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şu şekildedir:

Ö4: “Horozumu Kaçırdılar türküsünde hırsızlara yaklaşmamak önemli” (3. satır).

Ö5: “Bir tane horoz varmış damdan dama uçurmuşlar. Suyuna da pilav pişirmişler. Çiftçisi bir sabah kalkıp avluya bakmış. Horoz yok aramış, taramış, bağırarak. Çilli horoz ortaya çıkmamış” (4. satır).

Ö7: “Bir gün çocuk kahvaltısını yapar yapmaz dışarıya çıkmış. Sağa sola bakmış ve horozu yokmuş, sağa sola bağırarak her yere bakmış, her yere bakmış ve hiç kimse yokmuş. Sabah olmuş yine aramış. Anlamış ki horozunu kaçırmışlar” (5. satır).

Ö11: “Bir gün akşam koşamayan bir horoz varmış. Horoz her zaman kümeste kalırmış. Bir gün iki tane hırsız gelmiş koşamayan horozu kaçırmışlar. Sonra sabah olmuş, horozun sahibi onu aramış, çağırmış ama horoz gelmemiş. Horozu çalan hırsızlarda horozun suyuyla pilav yapmışlar” (8. satır).

“Hamsi Koydum Tavaya” türküsünde öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler şunlardır:

Ö4: “Hamsi Koydum Tavaya türküsünde bir yere bir şey koyduğumuzda iyi sahip çıkmalıyız. Mesela arkadaşımız bize bir söz verdi. Bir oyuncak sözü, sen onu kaybedersen arkadaşın üzülür. Bir daha sana söz vermez ve seninle konuşmaz. Sen de üzülürsün” (3. satır).

Ö7: “Bir çocuk varmış bir gün balık tutmaya gitmiş ve bir balık tutmuşlar. Tavaya koymuşlar. Tam yağı koyarken bakmış tavada balık yokmuş. Ve balık arkasına bakmadan gitmiş ve arkasına bakmamış” (2. satır).

Ö9: “Anlatıyorum size bir gün tavada balık pişiyor, havaya attı, tavaya baktı yok. Arkadaşı sordu. Hamsiyi yediler olaylar bu kadar” (3. satır).

Ö11: Bir aile hamsi toplamaya gitmişler, hamsi yakaladılar, bir hamsiyi tavaya koydular. Hamsi tavanın içinde dans ediyordu. Sonra içinde hamsi olan tavayı yere bıraktılar ve aralarına baktılar, sonra hamsi kaçtı ve suya daldı. Gitti gitti en sonunda arkadaşlarını gördü. Hamsi de aralarına katıldı ve artık arkadaşlarıyla gezdiler (4. satır).

Öğrenciler her iki türküde geçen olayları zihinlerinde canlandırıp kendi cümleleri ile ifade edebilmişlerdir. Anlatımlarda öğrencilerin kendi yorumlarını da kattıkları görülmüştür. Türküler öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekerek eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamıştır. Her iki türkünün de öğrencilerin dinlemelerini olumlu anlamda etkilediği sonucuna ulaşılabilir.

4.1.5.5. Ninniler

Öğrencilerin ninnilerden neler anladıkları incelenmiştir. Genel olarak dinlenen ninnilerde geçen ifadelerle aşağıda yer vermişlerdir. Öğrencilerin ninnilerde geçen ifadeleri olay örgüsüne çevirdikleri görülmüştür. Hikâye edici bir anlatımı tercih etmişlerdir. Öğrencilerin bu aşamada hikâyeleştirme ve betimlemeye yer verme davranışları gösterdikleri görülmüştür. Bu konuda öğrenme ortamındaki videolardan ve öğrenci günlüklerinden alınan bilgiler şunlardır:

Ö4: “Bir tane bebek varmış. Uyanıkmiş. Annesi varmış, kahverengi saçları bebeğine benziyor. Akşam misafir geliyormuş. Misafirlere elma soymuş. Elmayı soysunlar filan demiş. Soymuş elmaları. Misafirler benim bebeğime doysunlar demiş” (14 dk. 49 s.).

Ö5: Bir tane bir bebek var şimdi. Güneş ona bakıyor. Bir tane güneş var. Bebeğe bakıp gülüyor. Onu ısıtıyor. Annesi de ona ninni söylüyor. Onu yatağına götürüyor. Akşam misafirler geliyormuş. Bebek uyanıyormuş. Herkes gelip bebeğe bakıyormuş. Bebeği çok sevmişler. Doya doya bakmışlar. Sonra kahve içmişler gitmişler (13 dk. 49 s.).

Ö7: Bir gün bir bebek varmış, bu bebeğe annesi ninni söylüyormuş. Elmayı soydum, misafirler geldiğinde bebeğimi çok sevsinler. Kadın bebeğini hamağa götürmüş. Ona ninni söylüyormuş. Bebek uykuya dalmış. Öbür ninninin adı Fış Fış Kayıkçı’dır. Bir gün bir bebek varmış, bu bebek yatamamış ve annesi onun emziğini takmış, emziğini atmış ve annesi yine takmış, yine atmış ve annesi ona ninni söylemiş ve oda uyumuş (2. satır).

Ö11: “Bir gün bir ailenin evine misafir gelecekmiş. Bir bebek varmış. Akşam misafir geleceği için elma kesmişler. Annesi demiş doysunlar bebeğime. Akşam misafir gelmiş ve oturmuşlar ve kestikleri elmaları yemişler” (4. satır).

Öğrenci ifadelerinden ninnilerde geçen kelimeleri hikâyeleştirerek anlattıkları söylenebilir. Zihinlerinde en fazla yer eden nesneleri olay örgüsüne dâhil etmişlerdir. Bazı öğrencilerin ninnilerde yer alan olaylara eklemeler yaptıkları, ayrıca ninnilerde yer alan sözcük gruplarına da yer verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin ninnilerde yer alan

karakterleri ve olayların özelliklerini dile getirerek betimlemeye başvurdukları söylenebilir. Öğrenciler bu aşamada hem kendi cümlelerine hem de ninnilerden duydukları ifadelere yer vermişlerdir. Özetleme aşamasında verdikleri ifadeler ninni türünün öğrencilerin dinleme sürecine olumlu yansıdığı sonucunu gösterebilir.

4.1.5.6. Fıkralar

Bu aşamada öğrencilerden fıkralarda geçen olayları anlatmaları ve fıkraların ana düşüncesini söylemeleri istenmiştir. Öğrenciler fıkraları özetleyerek fıkranın konusunu dile getirmişlerdir. Öğrenciler bu aşamada olayları oluş sırasına göre anlatma ve ana düşünceyi belirtme davranışları gösterdikleri görülmüştür. “Parayı Veren Düdüğü Çalar” fıkrasında bir şeye sahip olmak istiyorsak parasını vermemiz gerektiği yorumunda bulunarak metnin ana düşüncesini dile getirmişlerdir. Araştırmacı günlüğünde, “Fıkranın ana düşüncesini bedelini ödediğimiz şeye sahip oluruz biçiminde ifade ettiler. Öğrenciler Nasrettin hoca, eşek ve çocukları fıkra da geçen kişiler olduğunu söylediler” (14. satır) ifadesi yer almaktadır. Bu fıkrasının konusuyla ilgili öğrenci günlüklerinden alınan şu sözlerle dile getirmişlerdir;

Ö1: “Şimdi Parayı Veren Düdüğü Çalar’da parayı verirseniz eşyanızı alabilirsiniz” (2. satır).

Ö2: “Bu fıkranın konusu şuydu; Nasreddin hocanın çocuklara bir ders vermesi” (3. satır).

Ö3: “Diğer fıkra ise Parayı Veren Düdüğü Çalar fıkrası. Bunun konusu parayı verirsen malzemeni alırsın” (6. satır).

Ö4: “Parayı Veren Düdüğü Çalar’ın konusu da parayı verirsen istediğini alırsın ama vermezsen alamazsın istediğini ve üzülürsün” (8. satır).

Ö8: “Bu fıkranın konusu buydu, Nasreddin hocanın çocuklara bir ders vermesiydi. Bence çok güzel bir ders veriyor” (2. satır).

Ö10: “Diğer fıkra Parayı Veren Düdüğü Çalar fıkrası konusu ise parayı veren istediği oyuncak alır. Ve ben bunlardan bunu anladım” (2. satır).

Ö13: “Parayı verirsen istediğini alırsın. Parayı vermezsen istediğini alamazsın, üzülürsün” (2. satır).

Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler Eşek Evde Yok fıkrasının ana düşüncesinde dürüstlüğün önemi üzerinde durmuşlar. Eğer bir şeyi vermek istemiyorsak bunu açık açık söylemeliyiz sonucuna varmışlardır. Ayrıca fıkra da geçen kişilerin Nasreddin hoca, komşusu ve eşek olduğunu belirtmişlerdir” (24. satır) ifadelerine yer verilmiştir. “Eşek Evde Yok” fıkrasının konusunu öğrenci günlüklerinden alınan şu sözlerle belirtmişlerdir;

Ö1: “Eşek evde yokta da eğer bir şeyi vermek istemezsen doğruyu söylemeniz lazım” (3. satır).

Ö2: “Bu fıkranın konusu Nasreddin hocanın yalan söylemesi” (7. satır).

Ö3: “Eşek Evde Yok fıkrasının konusu bu, yalan söylemememiz gerektiği” (5. satır).

Ö4: “Nasreddin hoca bir keresinde yalan söyledi. Nasreddin hoca diyor eşek evde yok, adam diyor var. Çünkü eşek evin içerisinde ai ai derken Nasreddin hoca diyor yok. Yalan bu ama asla yalan söylemeyeceğiz” (5. satır).

Ö6: “Eşek Evde Yok onun fıkrasındaki kahramanlar adam, komşusu ve eşek. İçinde neler geçiyor? Nasreddin hoca’nın söylediği yalan geçiyor” (4. satır).

Ö8: “Bu fıkranın adı eşek evde yok. Bu fıkranın konusu, asla ve asla yalan söylememek. (4. satır)

Ö10: “Eşek Evde Yok fıkrasının konusu yalan söylememek” (2. satır).

Ö12: “İçinde çocuklar hatasını anlamış mı? Tabi ki anlamıştı. Nasreddin hoca komşusuna yalan söylememesi gerekti” (5. satır).

“Parayı Veren Dödüğü Çalar” fıkrasının özetlemelerine dair öğrenci günlüklerinde yer alan ifadeler şunlardır:

Ö5: “Bir gün Nasreddin hoca bir çocuk grubuna rastlamış. Çocukların her biri hoca nereye gidiyorsa demiş. Hoca demiş ki pazara gidiyorum demiş. Çocuklar heyecanlanmış ve hocadan bir şey istemişler. Nasreddin hoca parayı veren çocuğa dödüğünü almış” (10. satır).

Ö7: Bir gün Nasreddin hoca pazara gitmiş. Nasreddin hoca çocuklara görünmek istemiş ve gitmiş. Çocuklar demiş ki Nasreddin hoca bize döduk al. Nasreddin hoca demiş ki bir döduk aldım. Nasreddin hoca dödüğü alıp çocuğa vermiş. Nasreddin hoca parayı veren dödüğü çalar demiş (2. satır).

Ö9: “Eşekle Nasreddin hoca bir gün pazara gidiyor. Çocuklar Nasreddin hocaya gelmiş. Nasreddin hocaya söylemiş bana top alır mısın? Gelmiş diğeri bana döduk alır mısın demiş ona parayı vermiş. Sonra gelmiş Nasreddin hoca pazara gidip ona döduk almış” (5. satır).

Ö11: Günlerden bir gün Nasreddin hoca pazara giderken önüne birkaç çocuk çıktı. Nasreddin hoca içinden dedi ki bunlara gözükmeden gideyim. Ama çocuklar hocayı gördü. Hepsi Nasreddin hocadan bir şeyler istedi. Biri top biri döduk biri oyuncak at istedi. Nasreddin hoca dedi ki parayı verin de alayım. Bir çocuk dedi sen al biz parayı veririz dedi. Nasreddin hoca tam konuşacaktı bir çocuk Nasreddin hocaya para verdi. Bu benim dödüğümün parası dedi. Nasreddin hoca gitti pazarın her yerini gezdi. Akşam geldi. Onun yolunu gözetledi çocuklar. Nasreddin hoca’nın geldiğini gördüler. Ve bağırarak Nasreddin hoca geldi, oyuncaklarımız geldi. Nasreddin hoca onlara doğru geldi. Tüm çocuklar etrafını kapattı. Dediler nerde oyuncaklarımız Nasreddin hoca cebinden dödüğü çıkardı. Parayı veren çocuğa verdi. Dedi ki parayı veren dödüğü çalar. Eğer bizde parayı verirsek oyuncak alabiliriz (2. satır).

“Eşek Evde Yok” fıkrasının özetlemelerine dair öğrenci günlüklerinde yer alan ifadeler şunlardır:

Ö5: Bir gün Nasreddin hoca’nın komşusu yanına gelmiş demiş ki tarlada işim var hocam tarla için eşiğini alabilir miyim? Demiş. Hoca eşiğim evde yok diye yalan söylemiş. Hoca’nın yalanı ortaya çıkmış. Eşek aii aii diye bağırarak. Sonra Nasreddin hoca’nın komşusu hani eşek evde yoktu demiş. Sonra adam oradan gitmiş. Nasreddin hoca’nın komşusu çok sinirlenmiş. Hocam hani evde eşek yoktu demiş. Hoca’nın komşusu sinirlenip orayı terk etmiş. Nasreddin hoca yaptığı işten memnun değilmiş (3. satır).

Ö7: “Nasreddin hocanın komşusu onun eşeğini almaya gelmiş. Nasrettin hoca eşeğini vermek istememiş. Nasreddin hoca sen bana mı inanırsın eşeğe mi? Evin içinden eşeğin sesi çıkmış ve komşusu gitmiş. Bu da sonu. Konusu kimsenin yalan söylememesidir” (6. satır).

Ö9: “Bir gün Nasreddin hocanın kapısını komşusu çaldı. Eşeğini alabilir miyim? Demiş. Eşeği mi inanıyorsun bana mı inanıyorsun demiş. Sonra eşeğin sesi gelmiş ai ai diye” (2. satır).

Ö11: Bir gün Nasreddin hocanın komşusunun işleri varmış. Nasreddin hocanın eşeğini istemeye gitmiş. Kapıyı çaldı. Nasreddin hoca Kapıyı açar. Komşusu eşeğini ister. Nasreddin hoca vermek istemez ve der ki eşek evde yok. Eşek anırır komşusu der ki evde yoksa sesi evden geliyor yok böyle bir şey yav. Nasreddin hoca der ki sen bana mı inanıyorsun eşeğe mi inanıyorsun. Nasreddin hoca yalan söylüyor, doğruyu söylemesi gerekiyor (12. satır).

Öğrencilerin özetlemeleri incelendiğinde fıkralardaki olayları doğru sıraladıklarını ve anladıklarını göstermektedir. Fıkraları anlatmalarını zihinde görselleştirme yapılabildiklerini göstermektedir. Anlatım aşamasında öğrenciler fıkraları kendi cümleleriyle ifade etmişlerdir. Fıkraların ana düşüncesini ve karakterlerini doğru açıklamışlardır. Fıkralarla yapılan etkinlikte estetik dinleme aşamalarının öğrencilerin dinleme sürecine olumlu yansıdığı sonucuna ulaşılabilir.

4.1.5.7. Bilmece

Öğrencilere bilmeceler sorulmuş ve cevabı dinletilerek kendi sonuçlarıyla karşılaştırma yapmaları sağlanmıştır. Çoğu öğrenci bilmecelere doğru yanıt verirken bazı öğrencilerin bilmecelere verdikleri cevaplar doğru cevaba en yakın tahminler olmuştur. Öğrencilerden gelen olumlu tepkiler üzerine bilmecelere devam edilmiştir. Kendi kendilerine eleştiri yaparak düşünmüşlerdir. Kimi öğrenci birden fazla cevap söyleyerek cevabından emin olamamıştır. Öğrencilerin bu aşamada karşılaştırma, eleştiri ve paylaşma davranışları gösterdiği görülmüştür. Bu süreçte öğrencilerin zihinlerinde kalan bilmeceler öğrenci günlüklerinden alınmıştır:

Ö1: “Ben bilmem o bilir kırmaz beni öğretir. Cevap öğretmen” (6. satır).

Ö2: “Size bir bilmece soracağım. Bize ışık verir biraz sonra erir, mum. Sandık sallanır dalında turunculaşır, portakal” (3. satır).

Ö5: “Sana bir tane örnek, gez gez iz bırakır akıllanmaz, ayakkabı. Bir tane daha soracağım. Evim kırılğan kırarsan aman, cevap yumurta” (3. satır).

Ö7: “Hayvanların yuvası doludur ağaç ve soruyu bize sordu. Biz de orman dedik cevabı doğruymuş. Ona demiş ki elden ele dolaşır. Ve çocuk sorunun cevabını verir, para” (2. satır).

Ö8: “Bize ışık verir biraz sonra erir, mum. Sarıdır sallanır dalında turunculaşır, portakal. Ben bilmem o bilir kırmaz beni öğretir, öğretmen” (2. satır).

Ö11: Böyle söyledi, bize ışık verir birazdan söner. Mikropları öldürür, ilaç. Ben bilmem o bilir, öğretmen. Ayakları su içer herkes üstünden geçer. Gez gez bıkmaz, ayakkabı. Evimiz kırılğan kırarsan yapamazsın aman. Çıt çıt çalışır, çalar saat. Elden ele dolaşır bütün dünyayı dolaşır, para. Ne kanı ne camı var beş parmağı var, eldiven. Akşam baktım var, sabah baktım yok, yıldız (3. satır).

Ö12: “Bir tanesini de kimse bilemedi cevabı portakaldı. Bende bilemedim ama fazla zor değildi. Bilmecayı söyleyeyim. Sallanır dalında turunculaşır dalında, işte cevabı portakaldı” (8. satır).

Ö13: “Bize ışık verir, biraz sonra erir” (5. satır).

Bilmeceler bittikten sonra öğrenciler ailelerinden öğrendikleri ve okul ortamında öğrendikleri bilmeceleri dersin sonunda arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Öğrencilerin sınıf içinde birbirilerine sordukları bilmeceler şunlardır:

Ö2: “Benim bildiğim bir bilmece var. Amerika’da doğan bir bebek vardı, bu bebeğin dişi hangi renktir? Bebeğin dişi yoktur ki” (5. satır).

Ö4: “Ben bu bilmeceleri biliyorum. Su içtim sütlendim, çimen yedim etlendim, aç kapıyı Fatma, dört ayaklı ben geldim. Cevabı inek, çünkü dört ayaklı. Ama bir bilmece düşünüyorum bir şey daha. Bilmece bildirmece el üstünde kaydırmaca” (4. satır).

Ö5: “Sevgili günlük bir tane kolay soracağım. Bilmece bildirmece dil üstünde kaydırmaca, cevap dondurma. Böyle, aslında bir tane daha biliyorum. Amerika’da yeni doğan bir bebeğin dişi hangi renktir? Cevap, bebeğin dişi yoktur” (6. satır).

Ö6: “Benim de bildiğim bir bilmece biliyorum. İçi dışı aynı, cevap zeytin” (3. satır).

Ö7: “Öbür bilmece bir adam bir adamı arayıp ne demiş. Nasılsın iyi misin demiş. Bir adam kitap okurken neden ölmüş? Cevabı, çünkü satır başına gelmiş” (6. satır).

Ö9: “Eve geldim bin tane pazardan aldım bir tane. Onu sevdim” (3. satır).

Ö11: “Bir sağda bir solda iki ev var. Keloğlan berbere nasıl gider, cevabı saçını kesemez ki, zaten saçı yok ki. Bildiğim bilmeceler bunlar” (7. satır).

Ö12: “Bilmece bildirmece dil üstünde kaydırmaca, cevap dondurma. Bu bilmece çok kolaydı. Herkes çok çabuk bildi” (5. satır).

Ö13: “Ben bir bilmece sordum. Keloğlan sağ tarafta berber sol tarafta. Keloğlan nasıl berbere gidecek? Bilmece bildirmece el üstünde kaydırmaca, dondurma” (3. satır).

Bilmece paylaşımı bittikten sonra öğrenciler duygu ve düşüncelerini günlüklerine not etmişlerdir. Bu aşamada öğrenciler karşılaştırma, eleştiri ve paylaşım yapma gibi zihinsel becerilerini kullanmışlardır. Bilmece türünde estetik dinleme aşamalarının, öğrencilerin dinleme sürecine olumlu yansımaları olduğu sonucuna ulaşılabilir.

4.1.5.8. Maniler

Maniler, araştırmacı tarafından tüm öğrencilerin duyabileceği şekilde seslendirilmiştir. Öğrencilerden bu manileri ezbere tekrar etmeleri istenmiştir. Manilerde anlamayı kolaylaştırmak için birden fazla okunmuştur. En çok akıllarında kalan manileri daha rahat

söyleyebilmişlerdir. Öğrenciler bu aşamada ezbere söyleme ve somut ifadelerle yönelme davranışları gösterdiği görülmüştür. Öğrenciler bu manilere günlüklerinde yer vermişlerdir. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan maniler şunlardır:

Ö1: “En çok sevdiğim mani dalda armut asılsın nasılsın arkadaşım o yanaklarından sevdiceğin ısırsın” (3. satır).

Ö2: “Benim bildiğim bir mani var. Ramazan geliyor herkes oruç tutuyor. Bir de öğretmenimizin dediği akşam pilav pişirecektim yine şişirdim karnımı, mani diyecektim ki yolda düşürdüm kitabımı. Yaza yaza yaz geldi göllere kaz geldi, tam yazacaktım ki kalemimin mürekkebi bitti” (1. satır).

Ö5: “Yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, tam yazacakken kalemimin mürekkebi bitti. Akşam pilav pişirdim, yine şişirdim karnımı, mani diyecektim ki yolda düşürdüm kitabımı” (3. satır).

Ö7: Yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, kalemimin boyası bitti. Bir tane daha yazacağım. Silgi aldım kokulu, seviyorum okulu, aklımda bilgi dolu. Bir tane daha yazacağım. Misafir geldi oturacak yer yok, sana kahve yapayım, cezvenin altı delik evde şeker yok. Dala elma asılsın arkadaşım, sevdiceğin yanaklarından ısırsın. Akşam pilav pişirdim yine karnımı şişirdim, tam mani diyecektim ki kitabım yolda düşmüş (2. satır).

Ö8: “Akşama pilav pişirdim, yine şişirdim göbeğimi, mani diyecektim ki yolda düşürmüşüm kitabımı. Yaza yaza yaz geldi göllere kaz geldi, tam yazacaktım ki kalemimin mürekkebi bitti” (2. satır).

Ö9: “Armut dalda asılsın, sıcacık olsun en sevdiğim arkadaşım. Yaza yaza yaz geldi, gözlerime kaz geldi, tam yazacaktım kaleminin mürekkebi bitti. Sonra diğerini söylüyorum. Nasılsın misafir, oturacak yerim yok, ben gideyim kahve yapayım, cezvem altı delik evde şeker yok” (1. satır).

Ö11: Yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, daha yazacaktım ama mürekkebim az geldi. Dala armut asılsın nasılsın arkadaşım, senin o yanaklarından sevdiceğin ısırsın. Nasılsın misafir oturacak yerim yok, sana kahve hazırlıyım tam diyecektim ama cezvenin altı delindi evde şeker yok. Kokulu silgi aldım koklaması çok güzel, okulu çok seviyorum. Benim en sevdiğim dala armut asılsın (1. satır).

Ö12: “Yaza yaza yaz geldi, göllere kaz geldi, tam yazarken kalemimin mürekkebi bitti. İşte çok güzel bir mani değil mi? ” (2. satır).

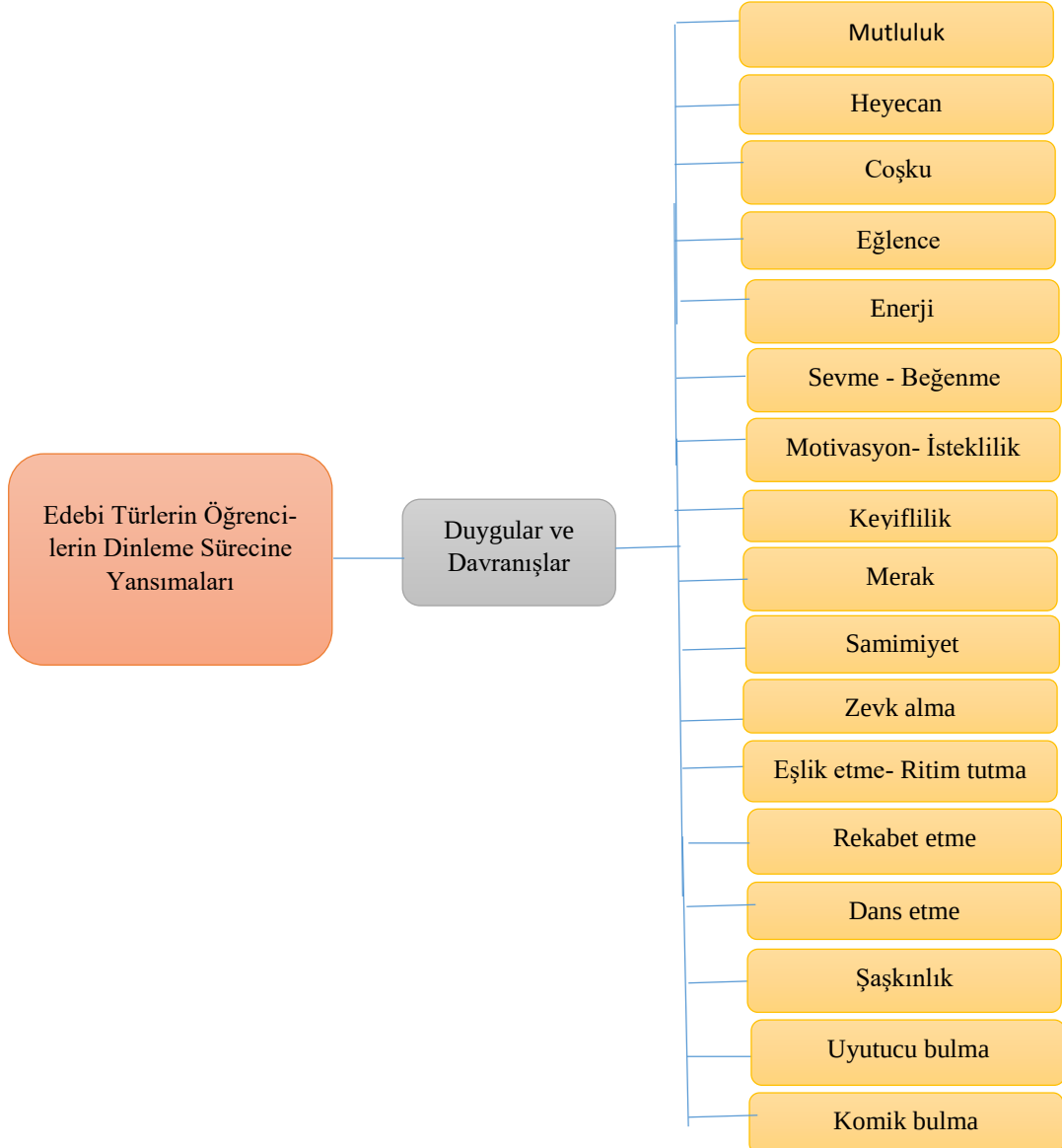
Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler bazıları okuduğum manileri tekrar ederek ifade edebildiler. Bazıları ise akıllarında kalan kelimelerle maniler oluşturmaya çalıştılar. Zihinlerinde yer eden manileri kolaylıkla ezbere söyleyebilmişlerdir. Somut ifadelerin yer aldığı maniler rahatlıkla ezberlemişlerdir. Soyut ifadeler de ise söylemekte zorlandılar” (8. satır) ifadesi yer almaktadır. Öğrencilerin ifadeleri manileri ezberleyebildikleri kadar günlüklerine de yansıdığını göstermektedir. Mani türünde dinleme çalışmasının öğrencilerin dinleme sürecine olumlu anlamda yansıdığı sonucuna ulaşılabilir.

4.2. Edebi Türlerin Öğrencilerin Dinleme Sürecine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin edebi türlere ilişkin görüşlerini ayrıntılı olarak anlatmak amacıyla öğrenci günlüklerine yer verilmiştir. Öğrencilerin edebi türlere karşı verdikleri tepkileri, duyguları ve düşünceleri incelenmiştir. Her bir edebi türde araştırmacının bu konu hakkındaki duygu ve düşüncelerine de yer verilmiştir. Araştırmacının gözlem sonuçları ve öğrencilerle yapılan görüşmeler ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır. Öğrencilerin edebi türlere karşı gösterdikleri duygu ve davranışlar Şekil 4.2.'de, bu duygu ve davranışların halk edebiyatı türlerine göre dağılımı ise Şekil 4.3.'de sunulmuştur.

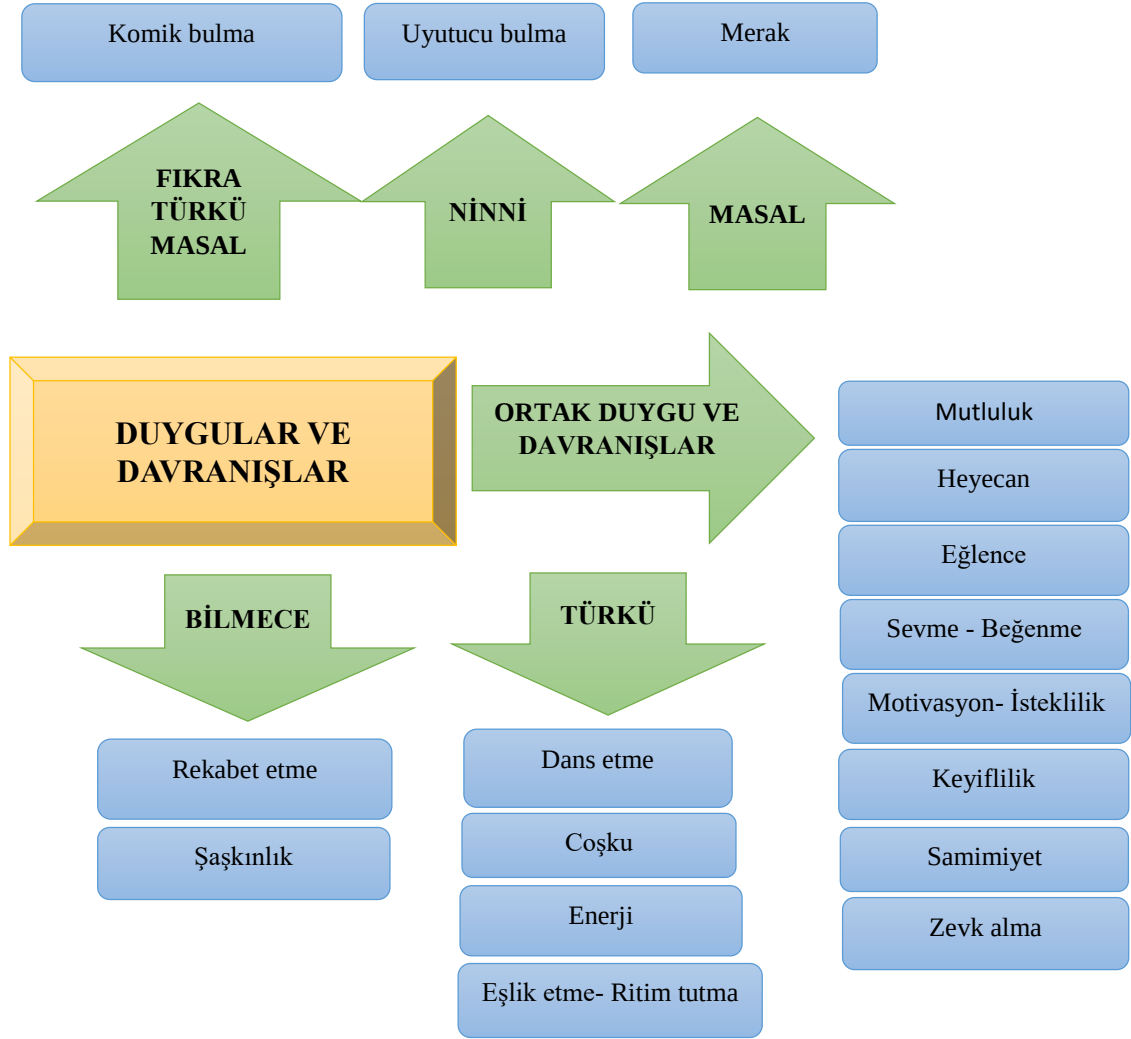
Şekil 4.2.

Edebi Türlerin Öğrencilerin Dinleme Sürecine Yansımaları

Şekil 4.3.

Duygu ve Davranışların Halk Edebiyatı Türlerine Göre Dağılımı

4.2.1. Dede Korkut Hikâyesi

Öğrencilerin edebi türlere başlarken çok heyecanlı oldukları yazdıkları ifadelerden anlaşılmaktadır. Çalışmalar Türkçe derslerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler bu dersi çok eğlenceli bulduklarını belirtmişlerdir. Dede Korkut Hikâyesi'yle ilgili yapılan etkinliği sevdiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca dinlenen hikâyeyi de çok sevdiklerini söylemişlerdir. Dinlenen hikâyede mutluluk, heyecan, eğlenme ve sevme tepkileri göstermişlerdir. Öğrencilerin Dede Korkut hikâyeleri hakkındaki görüşleri şunlardır:

Ö1: "Türkçe dersi bugün çok eğlenceli oldu. Ben bu etkinliği çok sevdim. Dede Korkut Hikâyesi de çok güzeldi. Sabah öğretmenim geldiğinde çok heyecanlıydık" (4. satır).

Ö2: "Ben hikâyeyi çok sevdim" (5. satır).

Ö3: “Türkçe dersi çok güzel geçti” (7. satır).

Ö4: “Türkçe işledik harika geçti” (1. satır).

Ö5: “Dede Korkut Hikâyesi gerçekten harika bir hikâyeymiş. Bugün herkes çok mutluydu. Günlük yazmak o kadar güzeldi ki keşke bütün dersimiz günlük yazma olsa” (4. satır).

Ö6: “Bugün çok güzel bir hikâye dinledik. Çok güzeldi. Her hafta yapacağız. Eğlendik. Ve sevinдик” (1. satır).

Ö9: “Dede Korkut Hikâyesi’ni çok sevdim. Hep izliyorum. Öğretmenimiz bize hikâye dinletti ve bu hikâyeyi çok sevdim. Dede Korkut çok güzeldi. En sevdiğim film TRT çocuktur” (2. satır).

Ö12: “Sonra öğretmenimiz bize şöyle söyledi, şimdi sizlere günlüklerinizi vereceğim dedi. Öğretmenimiz söylediğinde resmen göklere uçtuk. Dinlediğim hikâyeyi çok sevdim” (4. satır).

Ö14: “Ve bu ders çok güzeldi, hikâyeler dinledik ve ben çok sevdim. Bugün Türkçe dersi çok güzel geçti. Öbür günlerde bize başka şeyler dinletecek ve onlarla ilgili günlük yazacağız. Çok eğlenceli olacak. Onunla ilgili bir günlük yazdık ve çok güzeldi” (3. satır).

Öğrenciler günlüklerinden Dede Korkut hikâyelerini beğendiklerini ve sevdiklerini söylemişlerdir. Öğrenci günlüklerinde dersin güzel geçtiğinden ve günlük yazmaktan keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler Dede Korkut hikâyelerini daha önce de izlediklerini söylemiştir. Öğrenciler bir sonraki yapacağımız dinleme metni için de heyecan duyduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmacı günlüğünde, “Dede Korkut hikâyeleri öğrencilere gerçek ve olağanüstü özelliklerin bir arada bulunabileceğini göstererek farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Birlik olunursa daha güçlü olunabileceği inancını aşlamıştır. İyilik ve kötülük kavramları üzerinde düşünmelerini sağlamıştır” (30. satır) ifadeleri yer almıştır. Buna göre öğrencilerin bu hikâyeyi sevmelerinde Dede Korkut hikâyelerinin kendine has yapısı etkili olmuştur. Ayrıca macera, kahramanlık ve cesaret gibi unsurlar da hoşlarına gitmiştir. Bu açıdan Dede Korkut Hikâyesi kullanılarak yapılan bu dinleme çalışmasının öğrencilerin dinleme sürecine olumlu yansıdığı sonucuna varılabilir.

4.2.2. Masal

Öğrenciler masal türüne dair duygu ve düşüncelerini aşağıda dile getirmişlerdir. Dinlenen masallardan en çok hangilerini sevdiklerini ve neden o masalı tercih ettiklerini de belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler iki masala dair beğenilerini dile getirirken bazıları ise daha çok sevdiği masalı belirtmişlerdir.

Masallarda öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çeken bölümlerin farklılık gösterdiği görülmüştür. Kimi öğrenciler masalları komik bulurken kimisi ise sahnelerin düşündürücü yanları onları etkileyen özellikler olmuştur. Öğrencilerin bazılarına göre masal karakterlerinin iyi rol almaları ve olay örgüsü onların dikkatini çeken öğeler olmuştur. Bir

öğrencinin de masalın içinde yaşamak isteği hayal gücünü etkilediğini göstermektedir. Öğrenciler masalları merak içinde ve can kulağıyla dinlediklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler masallarda eğlenme, komik bulma, merak, mutluluk, istekli olma, sevme ve beğenme tepkileri göstermişlerdir. Öğrencilerin dinlenen masallar hakkındaki görüşleri şunlardır:

Ö1: Çok güzeldi. Ben en çok iki masaldan Kitap Okuyan Ayı'yı sevdim. Nedeni çok komik ve güzeldi. Altın Balta da güzeldi onu da sevdim tabi. Altın Balta'da çok komik bir şey söylemişti. Adamın kalçasına vurup yollamış. Orası çok komikti. Türkçe dersi çok ama çok eğlenceli geçti. Ben bu dersi çok sevdim (1. satır).

Ö2: “Kitap Okuyan Ayı çok güzeldi. İçindeki karakterler çok iyi rol almışlardı. Çok güzel bir masal çok güzel olaydı. Altın Balta da çok güzel. Çok güzel bir masaldı çok sevdim. Bende o masalın içinde olmak istiyorum” (1. satır).

Ö3: “Masalımız Altın Balta masalı. Bu masalı çok beğendim. Merakla dinledim. Çok sevdim masalı” (10. satır).

Ö4: “En çok Altın Baltayı sevdim. Çünkü bende kitabı var. Öyle güzel birbirlerine ne de çok benziyor. İki hikâyede çok güzeldi. Ayının sayfada armut araması komikti” (2. satır).

Ö6: “En çok ama en çok Altın Balta'nın masalını çok sevdim” (7. satır).

Ö8: “Türkçe dersi bugün çok güzel geçti. Ben en çok Altın Balta'yı sevdim” (1. satır).

Ö9: “Arkadaşlarımın hepsi Kitap Okuyan Ayı'yı sevdiler. En çok güzel Altın Balta'yı sevdim” (3. satır).

Ö10: “Ben en çok Kitap Okuyan Ayı'yı sevdim. Türkçe dersi çok güzel geçti” (1. satır).

Ö12: “Benim en sevdiğim masal Altın Balta oldu. Ama Kitap Okuyan Ayı da çok güzeldi. Çok sevdiğim iki masaldı” (2. satır).

Ö14: “Ben en çok Altın Balta'yı sevdim. Ben Türkçe dersini çok sevdim. Çok güzeldi. İki metini de çok sevdim. İki masalı da can kulağıyla dinledik. Türkçe dersi çok güzel geçti” (1. satır).

Öğrencilerin masal beğenilerinde masalların ana düşüncesi etkili olmuştur. Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler dinletilen bu iki masaldan Altın Balta masalını daha çok sevdiklerini belirttiler. Bunun nedenini sorduğumda metnin ana düşüncesi olan dürüstlük-yardımseverlik ifadelerine yer verdiler. Hiçbir zaman yalan söylememek her zaman doğruları söylemek ve insanlara karşı yardımsever olmak gerektiği belirttiler” (36. satır) ifadeleri yer almaktadır. Bu bağlamda dinlenen masallarda ahlaki değerlerin önemli olduğu sonucuna varılabilir.

Öğrenciler masallar dinletilerek yapılan bu dersin çok eğlenceli geçtiğini ve sevdiklerini söylemişlerdir. Dinleme metinlerinde geçen komik sahnelerin ve masallardaki olayların öğrencilerin dikkatini çektiği görülmüştür.

4.2.3. Tekerleme

Öğrenciler tekerlemelerden zevk aldıklarını ve hoşlarına gittiğini günlüklerinden alınan görüşlerinde dile getirmişlerdir. Dersi güzel ve eğlenceli bulmuşlardır. Bazı öğrenciler her iki tekerlemeyi de beğenirken bazıları en çok sevdiği tekerlemeyi yazmayı tercih etmişlerdir. Öğrenciler tekerleme türünde sevmeye, beğenmeye, zevk alma, eğlenme ve keyif alma tepkileri göstermişlerdir. Öğrenciler, dinlenen tekerlemeler konusundaki beğenilerini ve düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

Ö1: “Üşüdüm Üşüdüm tekerlemesini çok sevdim. Ben Üşüdüm Üşüdüm tekerlemesinden zevk aldığım için onu çok sevdim. Bence bugün Türkçe dersi çok güzel geçti” (1. satır).

Ö2: “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk diye bir tekerleme vardı. Bu tekerleme çok güzeldi. Bu tekerlemenin adı ise şu: Üşüdüm Üşüdüm. Bu tekerleme de çok güzeldi. Her iki tekerleme de çok güzeldi” (2. satır).

Ö3: “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk tekerlemesini çok beğendim. Ve bu tekerlemeyi sevinç içinde dinledim. Çok eğlendik. Galiba bu sene çok eğlendiğim ders bu ders oldu. Sonraki tekerleme ise Üşüdüm Üşüdüm tekerlemesi. Bu tekerlemeyi diğer tekerlemelerden daha çok sevdim” (1. satır).

Ö4: “En güzel Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk ona bayıldım. Türkçe dersinde her gün bir masal ve tekerleme gibi şeyler çok güzeller” (1. satır).

Ö5: “İki tane tekerleme dinledik. Çok güzeldi. İlki Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk. Benim de hoşuma gitti bu tekerleme çok zevk aldım aslında. Bu güzel bir tekerleme çok beğendim” (1. satır).

Ö6: “İki tane tekerleme dinledik. Birisini çok sevdim. O tekerlemenin adı Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk varmış. Onun tekerlemesini çok sevdim” (1. satır).

Ö10: “Bugün tekerleme dinledik ve ikisini de çok beğendim. Ve güzellikle dinledim” (1. satır).

Ö12: “Bence bana göre en güzel olan Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk varmış. İşte ben bu tekerlemeyi sevdim” (8. satır).

Ö14: “Ben en çok Bir Gün Bir Gün Bir Çocuğu sevdim. Bu ders yani Türkçe dersi çok güzel geçti” (1. satır).

Araştırmacı günlüğünde, “Öğrencilerin derse istekli oldukları, ilgi ve dikkatlerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin tekerlemeleri sevmelerinde söyleşişinin güzel olması ve müzik unsuru etkili olmuştur” (33. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Bu açıdan öğrenci ifadelerinden ve araştırmacının görüşlerinden yola çıkılarak öğrencilerin tekerleme türünden zevk aldıkları sonucuna varılabilir.

4.2.4. Türkü

Öğrenciler dinlenen iki türküden her ikisini de çok beğendiklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin türkü türüne dair yaptıkları en fazla yorum dersin eğlenceli ve güzel geçtiğini söylemeleridir. Türkülerin sözlerini komik ve eğlenceli bulmuşlardır. Öğrenciler dans etme, masada ritim tutma, eşlik etme gibi coşkulu, enerjik ve neşeli davranışlar

göstermişlerdir. Ayrıca eğlenme, mutluluk, komik bulma, keyiflilik, zevk alma, sevmeye ve beğenme tepkileri göstermişlerdir. Öğrenci günlüklerinde türkülerle ilgili öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö1: “Çok eğlenceli geçti. Herkes oynamaya başladı. Ben en çok Horozumu Kaçırdılar’ı onu çok sevdim. Çok eğlenceliydi. Türkçe dersimiz hep eğlenceli geçiyordu. Ben çok eğlendim tahtaya çıkıp oynamaya başlayacaktım resmen. Bazı kişiler başladı oynamaya” (1. satır).

Ö2: “Horozumu Kaçırdılar çok ve çok güzeldi. Öğretmenimiz bize bu türküyü açınca biz dans veya ritim tuttuk. Ben çok sevdim bu türküyü. Şimdi de diğer türkülerden bahsetmek istiyorum. Bu türkünün adı ise Hamsi Koydum Tavaya. Bu türkü de çok hoştu” (1. satır).

Ö3: “Hamsi Koydum Tavaya türküsünü çok beğendim. Bu türkü o kadar güzel ki size anlatamam. Bir diğer türkü ise Horozumu Kaçırdılar. Bunu da çok beğendim. Ve ikisini de sevinç içinde dinledim” (1. satır).

Ö4: “En güzel çillide horozum, damdan dama uçurdular güzeldi. Çok komik, bütün türküler çok güzeldi. Hamsi Koydum Tavaya biraz güzeldi” (2. satır).

Ö5: “Hem de en sevdiğim türküyü. Adı çilli horozum. Çok seviyorum. Çok zevклиydi. Çok komikti ayrıca. Ayrıca benim en sevdiğim. Türküyü aslında severim ama bazılarını sevmem. Mesela ben Horozumu Kaçırdılar, onu çok severim. Hatta evde hep dinlerim” (1. satır).

Ö6: “En çok ikisini de sevdim. Güldük, eğlendik” (2. satır).

Ö8: “Benim en çok sevdiğim türkü Horozumu Kaçırdılar. Ben şimdi diğer türkülerden bahsetmek istiyorum. O türkünün ismi ise şu Hamsi Koydum Tavaya. Bence bu türkü de çok güzeldi. Ben çok sevdim” (1. satır).

Ö9: “Horozumu Kaçırdılar ben onu çok sevdim” (4. satır).

Ö10: “Hamsi Koydum Tavaya türküsünü çok beğendim. Ve diğer türküler Horozumu Kaçırdılar. Bu türküyü çok beğendim ve çok güzel sözleri vardı” (1. satır).

Ö11: “İki türkünün arasında en güzeli bence Horozumu Kaçırdılar” (12. satır).

Ö12: En sevdiğim çilli horozum en sevdiğim türkü oldu. Diğerleri ise hamsi koydum onu da açtığımızda hemen herkes oynamaya başladılar. Bende hemen yanımdaki arkadaşım Ö5, hemen arkadaki arkadaşım Ö4 ve ben de oynadım. Hemen beni de aralarına aldılar. Hep birlikte oynadık ve çok sevindik. Çok güzeldi, bazı kişiler oynamadı. Çok sevindik. Herkes eğlendi (1. satır).

Ö14: “Ben en çok Horozumu Kaçırdılar türküsünü sevdim. Benim çok oynamam geldi. Çok güzel geçti. Hamsi Koydum Tavaya da onu da çok sevdim” (1. satır).

Öğrencilerin türküler dinlemekten keyif aldıkları söylemlerinde görülmektedir. Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler türkülerini çok sevmişler ve danslarıyla türkülerle eşlik etmişlerdir. Her iki türkülerde öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekerek eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamıştır” (13. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Türkülerin öğrencilerin dinleme sürecinde çok daha olumlu sonuçlar verdiği sonucuna ulaşılabilir. Türküler öğrencilerin hoşlanmalarının yanında gülüp eğlenmelerini de sağlamıştır.

4.2.5. Ninni

Öğrenciler Türkçe dersinde dinletilen iki ninniden “Elmalar” ninnisini diğer ninniye göre daha fazla beğenmişlerdir. Öğrencilerin bu seçimleri nedeni “Elmalar” ninnisinin uyukularını getirmede daha başarılı olduğunu düşünmeleridir. Bu ninnideki kadının sesinin daha duygusal gelmesi bunu düşünmelerinde etkili olmuştur. “Elmalar” ninnisinin önceden bildiklerini söylemeleri ve annelerini hatırlatmaları da bu ninniye daha çok sevmelerini sağlamıştır. Türkçe dersinin çok güzel geçtiğini ve her iki ninniye dair beğenilerini dile getirip ninnileri hoş bulmuşlardır. Bu türde öğrencilerde beğenme, sevmeye, mutluluk ve uyutucu bulma tepkileri görülmüştür. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan görüşler aşağıda yer almaktadır:

Ö1: Çok güzel geçti. Ben en çok Elmalar ninnisini sevdim. Dinlerken herkesin uykusu geldi. Yalan söylemeyim benim de uykum geldi. Türkçe dersi çok güzeldi. Elmalar ninnisi daha bana güzel geldi. Fış Fış Kayıkçı çok çabuk geçti bir de fazla uykuyu getiremiyordu. Öğretmenimiz bize iki kere Elmalar ninnisini açtı. Çünkü o daha güzeldi, ben onu sevdim. O an uyusaydım kamyonun sesi gelse beni uyandıramazdı (1. satır).

Ö2: Ben en çok Elmalar ninnisini sevdim. Bence Elmalar ninnisi çok ve çok güzeldi. Çünkü bu ninni şarkı gibi söylüyordu kadın. Şimdi de bir diğer ninniden bahsetmek isterim. Bu ninninin adı şu Fış Fış Kayıkçı. Bu ninni de çok güzeldi. Bence bu ninni de hoştu (2. satır).

Ö3: “Çok güzeldi. Elmalar ninnisini çok beğendim. Ve diğer ninni ise Fış Fış Kayıkçı. Bu ninniye diğer ninniden daha az sevdim” (1. satır).

Ö4: “Ben iki ninniye de sevdim” (5. satır).

Ö5: “Çok güzel iki tane ninni dinledik” (1. satır).

Ö6: “En çok Elmaların ninnisini sevdim. Çünkü küçükken annem bana bazen o ninniye söylerdi. O yüzden onu seviyorum” (5. satır).

Ö8: “Ben en çok Elmalar ninnisini sevdim” (2. satır).

Ö9: “Ben ninniye sevdim. Elmalıyı çok sevdim” (2. satır).

Ö10: “Bu ninniye neden sevdim. İnsanın uyumasını etkiliyor ve diğer ninni de bundan daha uyutucuydu” (2. satır).

Ö11: “En çok beğendiğim ninni Elmalar ninnisiydi. Çünkü o daha çok hoşuma gitti” (6. satır).

Ö12: “İlk başta herkes uyudu ama benim hiç uykum gelmedi ama en sevdiğim ninni Elmalar oldu” (2. satır).

Ö13: “En çok Fış Fış Kayıkçı’yı sevdim. Çünkü daha çok hoşuma gitti” (4. satır).

Ö14: “Ben en çok Elmalar ninnisini sevdim. Türkçe dersi çok güzel geçti. Ben ninni çalarken uykum geldi” (1. satır).

Tüm bu görüşlerden yola çıkılarak öğrencilerin ninni türünün en çok uyutucu yönünün dikkatlerini çektiği söylenebilir. Araştırmacı günlüğünde, “Elmalar ninnisi öğrenciler tarafından çok sevildi. Elmalar ninnisi ezgisinden dolayı onların daha çok hoşuna

gitmiştir. Bu ninninin duygusal bir yapıda ve güzel bir ezgisinin olması bu ninniye sevmelerini sağlamıştır” (6. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Öğrencilerin her iki ninniye de beğenmelerine karşın “Elmalar” ninnisini daha fazla sevdiklerini görülmektedir. Ninni türünde yapılan dinleme çalışmasının öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekmede başarılı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2.6. Fıkra

Öğrencilerin fıkra türündeki görüşleri fıkraları komik buldukları yönünde olmuştur. Fıkraları beğendiklerini ve sevdiklerini dile getirmişlerdir. Bazı öğrenciler her iki fıkrayı da beğenmiştir. Bazıları ise fıkralar arasından en çok beğendiklerini yazmışlardır. Öğrenciler fıkra türünde eğlenme, komik bulma, beğenme ve sevinç tepkileri göstermişlerdir. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan öğrenci görüşleri şunlardır:

Ö1: “İki tane fıkra dinledik. Çok komikti” (1. satır).

Ö2: “İkisi de çok güzeldi. Ben çok sevdim. En güzeli Parayı Veren Düdüğü Çalar” (2. satır).

Ö3: “Benim en sevdiğim fıkra Eşek Evde Yok fıkrası. Diğer fıkra ise Parayı Veren Düdüğü Çalar. Bu fıkrayı diğer fıkradan fazla sevmedim ve bunu da sevdim” (1. satır).

Ö4: “Ben en çok Parayı Veren Düdüğü Çalar’ı sevdim” (1. satır).

Ö5: “Ben eşek evde yoku çok beğendim. Komikti. Ben iki fıkrayı da sevdim. Birazcık daha çok Parayı Veren Düdüğü Çalar’ı sevdim” (2. satır).

Ö6: “En çok sevdiğim fıkra Parayı Veren Düdüğü Çalar” (2. satır).

Ö8: “Benim en çok sevdiğim fıkra buydu, Parayı Veren Düdüğü Çalar” (1. satır).

Ö9: “En sevdiğim fıkra Eşek Evde Yok onu çok sevdim” (8. satır).

Ö10: “Ve iki fıkrayı da çok beğendim. Sevinç içinde dinledim” (1. satır).

Ö12: Türkçe dersinde iki fıkra dinledik. Biri eşek evde yok, ikincisi Parayı Veren Düdüğü Çalar çok güzeldi. Herkes çok sevdi. En çok sevdiğim benim fıkra Parayı Veren Düdüğü Çalar’dı. En güzel bana o geldi ama diğeri de çok güzeldi eşek evde yok. Parayı Veren Düdüğü Çalar en komikti. Çok güzeldi çok. Türkçe bugün öğleden sonra çok güzel geçti (1. satır).

Ö13: “Parayı Veren Düdüğü Çalar fıkrasını sevdim” (1. satır).

Ö14: “Ben en çok Eşek Evde Yok onu sevdim. Çok komik geçmişti” (1. satır).

Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler genel anlamda fıkraları eğlenceli, komik ve düşündürücü bulmuşlardır. Fıkraların komik ve düşündürücü sahneleri onları sevmelerinde etkili olmuştur. Öğrencilerin fıkra türüne aşına olmaları bu türe ilgi göstermelerini kolaylaştırmıştır” (28. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Fıkra türüyle yapılan dinleme çalışması öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekmede başarılı olmuş, onları güldürürken düşünmelerini de sağlamıştır.

4.2.7. Bilmece

Öğrencilere Bilmeceler 1 ve Bilmeceler 2 olmak üzere cevapları farklı zorlukta olan bilmeceler sorulmuştur. Öğrenciler Bilmeceler 1 ‘de yer alan bilmeceleri daha kolay bulurken Bilmeceler 2 ‘de yer alan bilmecelerin daha zor olduğunu söylemişlerdir. Kimi öğrenciler Bilmeceler 1’i severken kimi öğrenciler ise Bilmeceler 2 ‘yi zor olduğu için sevdiklerini söylemişlerdir. Araştırmacı günlüğünde, “ Bu zorluk öğrenciler arası tatlı bir rekabet duygusu oluşmasını sağlamıştır” (19. satır) ifadeleri yer almaktadır. Bilmece türünde öğrencilerin tüm sorulara samimiyetle cevap vermişlerdir. Onlar bilmece türünde beğenme, sevinç, rekabet ve şaşırma gibi tepkiler göstermişlerdir. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler aşağıda verilmiştir:

Ö1: “Çok güzeldi. Ben en çok ikinci bilmeceyi sevdim. İkinci bilmece zor olduğu için onu sevdim. Bu ders çok güzel geçti” (1. satır).

Ö2: “Benim en çok sevdiğim bilmece şuydu, 2. Bilmeceydi. Ben bilmeceleri çok severim” (1. satır).

Ö3: “Bu iki bilmeceyi de çok sevdim. Çok iyi dinledim” (3. satır).

Ö4: “Ben birincisini sevdim çok kolay. İkincisi çok zordu ben bile zor bildim” (3. satır).

Ö5: “Çok iyi ve çok komikti. Eğlenceliydi. Bir tanesi kolay diğeri ise zordu. Ama yine de güzeldi. Aslında bilmeceleri çok severim” (1. satır).

Ö6: “Birinci bilmece daha güzeldi” (1. satır).

Ö8: “Benim en çok sevdiğim bilmece şuydu: 1. Bilmeceydi” (1. satır).

Ö9: “Bilmece çok güzeldi. Bilmeceleri çok severim” (1. satır).

Ö10: “Benim en sevdiğim bilmece birincisi oldu” (2. satır).

Ö12: “Biri daha kolaydı diğeri daha zordu. Ama diğerinden hiç çok şey bulamadım. Ama birincisinde çok şey buldum. Biraz zorlandıklarım vardı” (1. satır).

Ö13: “Bu iki bilmece çok hoşuma gitti” (1. satır).

Ö14: “Ben en çok birinci bilmeceyi sevdim. Çok güzel geçmişti. Bugün bu ders çok güzeldi” (1. satır).

Öğrenciler bilmece türünü genel anlamda sevdiklerini söylemişlerdir. Onlar dersi eğlenceli ve güzel bulmuşlardır. Araştırmacı günlüğünde, “Öğrenciler bilmeceleri cevaplamak isterken hem heyecan hem de istek duymuşlardır. Bilmeceler boyunca farklı duygular içinde yaşamışlardır. Doğru bildikleri bilmecelerde sevinmişlerdir. Onlar bazı bilmecelerin cevaplarını duyunca şaşırılmışlar. Bazılarında ise cevabın ne kadar kolay olduğunu görünce üzölmüşlerdir” (4. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifadeye göre öğrencilerin şaşırma, üzölme ve heyecan gibi tepkiler verdikleri görölmüştür. Öğrencilerin bu türe gösterdikleri ilgi ve istek onların bilmeceleri sevdikleri ve güzel vakit geçirdikleri sonucuna götürebilir.

4.2.8. Mani

Manilerin ezbere söylenmeye çalışılması öğrencileri sevindirmiş ve derse ilgi duymalarını sağlamıştır. Araştırmacı günlüğünde, “Manilerin kısa oluşları ve söylenişlerinin güzelliği öğrencilerin bu türü sevmelerinde etkili olmuştur. Öğretmen tarafından manilerin seslendirilmesi onların düşüncelerini olumlu anlamda etkilemiştir” (17. satır) ifadelerine yer verilmiştir. Öğrenciler manilerin çok güzel olduğu, derste eğlendikleri ve Türkçe dersinin çok güzel geçtiği yorumlarında bulunmuşlardır. Öğrenciler mani türünde sevmeye, beğenmeye, eğlenmeye ve güzel bulmaya gibi görüşler belirtmişlerdir. Bu konuda öğrenci günlüklerinden alınan ifadeler aşağıda yer verilmiştir:

Ö1: “Bence maniler çok güzel bir şeydir. Ben aslında bütün manileri sevdim. Bir de öğretmenimiz bize çok güzel okudu. Çok güzel geçti” (1. satır).

Ö2: “Maniler çok güzeldi. Ben manileri çok severim” (5. satır).

Ö3: “Çok eğlendik. Ama benim bildiğim manilerde var ama galiba bu benim en eğlendiğim Türkçe dersi ve bu manileri çok beğendim” (1. satır).

Ö4: “Hepsi birbirinden güzeldi. Aslında çok güzeller” (1. satır).

Ö5: “Aslında çok seviyorum maniyi. Çok güzeldi” (6. satır).

Ö7: “Bu yazdığım manileri çok sevdim” (7. satır).

Ö8: “Çok güzeldiler. Bütün maniler çok güzeldi. Manileri ben çok seviyorum” (1. satır).

Ö10: “Çok eğlendik, ezbere okumaya çalıştık” (1. satır).

Ö12: “Öğretmenimiz bize kâğıttan okudu. Çok güzeldi. Ama gerçekten de çok güzel hem de hepsi çok kısaydı. Ama gerçekten çok güzeldi. Öğretmenimiz çok güzel okudu. Bu ders çok eğlenceli geçti. Ben bu dersi çok sevmiştim. Maniler çok güzeldi” (1. satır).

Ö14: “Manileri bize öğretmenimiz okudu. Çok güzeldi. Bu ders çok güzeldi ben çok sevdim” (1. satır).

Öğrencilerin manileri sevmelerinde bazı öğrencilere göre araştırmacı tarafından seslendirilmesi etkili olurken bazı öğrencilere göre ise manilerin kısa oluşları etkili olmuştur. Öğrencilerin ifadelerinde mani türünün, onların dünyalarında olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda öğrenci ifadelerinden mani türünü sevdikleri ve öğrenciler üzerinde olumlu bir izlenim bıraktığı bulgusuna ulaşılabilir.

4.2.9. Gözlem sürecine ilişkin bulgular

Araştırmacı tarafından çalışma boyunca öğrencilerin etkinlikler sırasındaki tutum ve davranışlarını, etkinliklerin onların dinleme becerisine yansımalarını incelemek için gözlem çalışması yapılmıştır. Gözlem sürecine ilişkin bulgular, videolardan yararlanarak anlamlı bir bütünlük içinde düzenlenmiştir. Bu bölümde araştırmacının gözlem boyunca aldığı notlar sunulmuştur.

- Öğrencilerin dinleme sürecinde yararlanılan edebi türlere ilişkin ön bilgilerinin olması derse kolayca adapte olabilmelerini kolaylaştırarak onların derste eğlenceli ve güzel vakit geçirmelerini sağlamıştır. Bu bağlamda türlere dair geçmiş yaşantılar edinilmesi öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini sürdürmelerine yardımcı olmuştur.
- Dede Korkut hikâyeleri ve mani türlerinde öğrencilerin çok az bilgilerinin olması nedeniyle genel bir bilgilendirme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu durum öğrencilerin yapılan etkinliğe daha fazla ilgi ve merak duymalarını sağlamıştır.
- Dede Korkut Hikâyesi'nin uzun olması dinleme metninin bazı bölümlerinin görselleştirmelerini zorlaştırmıştır. Diğer türlerin kısa olması dinlenen metinden kopmadan ilgilerini sürdürmelerini sağlamıştır. Hikâyenin ilerleyen bölümlerinde dinlerken sıkılmalar görülmüştür. Zihinde görselleştirme aşamalarında bazı öğrenciler zorluk yaşamış olsa bile genel anlamda görselleştirdikleri gözlemlenmiştir. Dede Korkut Hikâyesi içindeki olağanüstü karakterler öğrencileri heyecandırmıştır. Sınıfın çoğunluğunun hikâyeyi beğendiği ve çalışmaya katılımlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir.
- Öğrencilerin dinleme metinleri arasında en çok türkü türünü büyük bir zevkle dinledikleri görülmüştür. Öğrenciler her iki türküde de sınıfta eğlenmiş, dans edip türküyü mırıldanmışlardır. Öğrencilerin daha enerjik ve daha mutlu oldukları gözlemlenmiştir. Bu durum çocukların türküleri sevdiklerini ve eğlendiklerini göstermektedir. Dinletilen türkülerin daha önceden duymaları hatırlayıp müziğe eşlik etmelerini kolaylaştırmıştır. Türkü türünde öğrencilerin katılımları dinlenen diğer türlere göre daha yüksek olmuştur. Öğrencilerin türkü türünde neşeli davranışlar sergilemeleri bu türe olan sevgilerini göstermektedir.
- Çoğu öğrenci ninnileri dinlerken dersin akışına kapılmıştır. Sıralarına yatmışlar, gözlerini kapatıp ninniye bu şekilde dinlemişlerdir. Ninnilerin ezgisel yapısı onları bu davranışa yönlendirmiştir. Onlarda güzel duygular uyandırmış ve onları etkilemiştir.
- Özellikle bilmece türünde öğrenciler cevapları bulmak için tatlı bir rekabet ortamı oluşturmuştur. Cevapları düşünürken çok enerjik ve heyecanlı oldukları görülmüştür. Verdikleri cevaplar günlük yaşamlarından izler taşımaktadır. Doğru cevabı bulduklarında sevinç içindedirler. Öğrencilerin sınıf içindeki davranışları ve bu türe verdikleri olumlu tepkiler onların bilmeceleri sevdiklerini göstermektedir.

- Öğrenciler manileri seslendirirken somut ifadelerin yer aldığı manileri rahatlıkla ezbere söyleyebilmişlerdir. Soyut ifadeler de ise hatırlamakta zorlanmışlardır. Manilerde özellikle okulla ilgili ifadeler öğrencilerin zihninde kolayca yer edinmiştir. Ayrıca günlük yaşamdan olaylar içeren kelimeleri rahatlıkla zihinde tutabilmişlerdir. Manilerin öğretmen tarafından seslendirilmesi onların hoşuna gitmiştir. Manileri söylemek için duydukları istek öğrencilerin mani türünü sevdiklerini göstermektedir.
- Öğrenciler fıkra türünde her iki fıkrayı da komik ve eğlenceli bulmuşlardır, fıkraların vermek istediği mesaj üzerinde oldukça fazla durmuşlardır.
- Öğrenciler tahmin aşamasında birbirinden farklı yorumlarda bulunarak tüm sorulara içtenlikle ve samimiyetle cevap vermişlerdir. Doğru tahmine yaklaşan çocuklar yaptıkları tahminlerden mutlu oldukları görülmüştür.
- Öğrenciler, görselleştirme aşamasında metinlerde geçen nesneleri kolaylıkla ifade edebilmişlerdir. Ayrıca resim çalışmasıyla bu aşama desteklenmek istenmiştir. Çizdikleri resimlerde en çok dikkatini çeken nesneler ve olaylar ortaya çıkmıştır. Çizilen resimlerle zihinlerindeki daha iyi ifade edebilmişlerdir. Görselleştirdikleri sembollerin neler olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm bunlar öğrencilerin dinlenen metinlerde en çok neleri sevdikleri ve zihinlerinde yer eden nesnelerin neler olduğu konusunda fikir sağlamıştır.
- Metinlerin içinde dikkatlerini çeken sözlerin daha çok sözcük gruplarının yer aldığı ifadeler olduğu görülmüştür. Ayrıca duygu ve değerlerin yer aldığı kavramlara, deyimlere ve ikilemelere de vurgu yapmışlardır.
- Metinler seçilirken günlük yaşamdan olaylar içeriyor olmasına dikkat edilmiştir. Öğrenciler bağlantı kurma aşamasında metinlerle günlük yaşamlarını ilişkilendirebilmişlerdir. Kendi yaşamlarından örneklerle durumları açıklamışlardır.
- Öğrenciler özetleme çalışmalarında hem kendi cümlelerini kullanmış hem de metinde geçen ifadelere de yer vermişlerdir. Özetleme aşamasında yer-zaman-kahramanlar-olay örgüsü- konu- ana düşünce gibi ögelere sıkça yer verilmiştir. Öğrenciler, bu ögelere kolaylıkla cevap verebilmişlerdir.

Genel anlamda öğrencilerin derse katılımlarının güzel olduğu, dinleme öncesi ve dinleme sırasında öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca, öğrenciler günlük yazmaktan büyük bir keyif almışlardır. Duygu ve düşüncelerini

yazmak birçok öğrencinin hoşuna gitmiştir. Öğrencilerin dinleme metinlerini beğendikleri ve dinlemekten keyif aldıkları hal ve hareketlerinden anlaşılmıştır. Tüm bu sonuçlar öğrencilerin çeşitli edebi türlerle yapılan dinleme çalışmalarının etkili, verimli geçtiğini ve olumlu sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir.

4.2.10. Öğrencilerle görüşme sürecine ilişkin bulgular

Uygulama sonunda öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler incelenerek temalara ve alt temalara ulaşılmıştır. Öğrencilerin görüşmelere verdikleri cevaplara ve bu görüşmelerden çıkarılan bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

- Estetik dinleme türünde öğrencilerin dinleme sürecinin incelenmesine ilişkin Türkçe dersi etkinlikleri teması sunulmuştur. Türkçe dersi etkinlikleri temasında öğrencilerin derste yapılan etkinlikler konusundaki görüşleri incelenmiştir. Öğrenciler derste dinleme çalışması yapıldığını söyleyerek bunlar arasında çeşitli türlerin yer aldığını belirtmişlerdir. Sorulan soruları cevaplama, zihinde canlandırma, resim yapma, özetleme, karakterleri ve olay örgüsünü söyleme gibi çalışmalar yaptıklarını söylemişlerdir. Ayrıca mani, tekerleme gibi türleri ezbere söylemeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Her etkinliğin sonunda günlük yazarak hislerini ve düşüncelerini yazdıklarını söylemişlerdir. Soru-cevap yapma tahmin aşamasını, zihinde canlandırma ve resim yapma görselleştirme aşamasını, karakterler ve olay örgüsünü anlatma özetleme aşamasını ifade etmektedir. Öğrencilerin tüm bu çalışmalarla estetik dinleme türü aşamalarını gerçekleştirdikleri görülmektedir. Ayrıca dil oyunları ve bağlantı kurma aşamalarına değinmedikleri görülmüştür. Öğrencilerin dinleme etkinliklerinde neler yaptıklarına ilişkin verdikleri cevaplar şöyledir:

Ö1: “Akıllı tahtadan bir sürü şeyler dinledik. Öğretmenimin sorduğu soruları cevapladım. Zihnimizde canlandırdık. Dinlediğimiz her ders sonunda günlük yazdık. Dinlediğimizi biz de söylemeye çalıştık. Manileri tam aynı şekilde söylemeye çalıştık. Dinlediklerimizde neler anladığımızı söyledik ve özetledik.”

Ö2: “Türkçe derslerinde bir sürü şeyler dinledik. Sorulara cevap verdik. Dinlediğimiz şeyleri zihnimizde canlandırdık. Sonra da anlattık. Daha sonra günlük yazdık.”

Ö3: “Masallar, bilmece, fıkralar dinledik. Siz sorular sordunuz biz de cevapladık. Sonra da günlük yazdık. Dinlediklerimizle ilgili resimler yaptık. Günlük yazdık.”

Ö14: “Bu derslerde bol bol dinledik. Her türden şeyler dinledik. Bilmecelerde cevap verdik. Sonra anladıklarımızı anlattık ve günlüğe düşündüklerimizi yazdık.”

- 107

ve onlarda güzel düşünceler uyandırdığı sonucuna ulaşılabilir. Öğrencilerin dinlenen metinler hakkındaki cevapları şöyledir:

Ö1: “Bu dinlediğimiz metinler çok güzeldi. Hepsinin ayrı güzel yerleri vardı. Çok eğlenceli üstelikte türküler. Bilmeceleri cevaplarken çok heyecanlandım. Ninniler uykumu getiriciydi. Maniler çok güzeldi. Birbirine uygun sözler vardı içinde. Masallar hayal gücünü etkiliyordu. Tekerlemeleri dinlerken bildiğim tekerlemeler aklıma geldi.”

Ö2: “Bence hepsi çok güzeldi. Ninniler beni uyuttular. Fıkralar da beni çok güldürdü. Bilmeceler zordu benim biraz kafamı karıştırdı Hepsinde çok eğlendim. Yine dinleyelim istiyorum.”

Ö3: “En çok bilmeceleri çok beğendim. Ve çok heyecanlandım. Fıkraları da sevdim. Nasreddin hocanın fıkraları bana ders verdi. Çok iyi metinler olduğu için çok sevdim.”

Ö4: “Dersler çok güzel geçti. En çok manileri sevdim. Çünkü içinde bir sürü güzel söz vardı. Maniler beni çok rahatlatı. Masallar ve bilmeceler çok eğlendirdi. Fıkralar beni güldürdü. Dinlediklerimizin hepsi birbirinden güzeldi. Tekerlemeler bildiğim eski tekerlemeleri hatırlattığı için çok sevdim.”

Ö5: “Dinlediğimiz her şey çok güzeldi. İyi düşünüyorum kötü düşünmüyorum. Dersi çok iyi dinledim ve anlattım.”

Ö6: “En çok türkülerini sevdim. Çünkü aklımda en çok onlar kaldı. Çok eğlenceliydi. Çocukluğumu ve arkadaşlarımı düşünüyorum.”

Ö7: “Dinleme metinleri çok güzeldi. Özellikle manileri çok beğendim. Üşüdüm Üşüdüm tekerlemesi de çok eğlenceliydi. Çok sevdim ve keşke bitmeseydi.”

Ö8: “Bilmeceler çok güzeldi. Aslında bazılarını bildim bazılarını bilemedim çok zordu. Ama eğlendim. Tekerlemelerin ve manilerin söylemesi güzeldi. Yine yapsak güzel olur.”

Ö9: “Dinlediğimiz tüm metinler güzeldi. Ben masalları sevdim. Altın Balta masalını sevdim özellikle. Oradaki fakir adam dürüst davranmıştı. Türkülerde de eğlendim. Oynadık sınıfta. Hepsi güzeldi aslında.”

Ö10: “Ben masalları çok sevdim. Evde de çok masal dinliyorum. Kitap Okuyan Ayı masalı güzeldi. Türkülerini de sevdim. Sınıfta oynadık, eğlendik. Ninniler de uyuduk hepimiz. Bilmeceler de herkes bilmeye çalıştı. Yani Türkçe dersimiz çok güzel geçti.”

Ö11: “Dinlediklerimden en çok fıkraları sevdim. Çünkü çok komikti. Türkülerini de çok sevdim. Horozumu Kaçırdılar türküsünü daha çok beğendim. Dede Korkut hikâyeleri de çok beğendim.”

Ö12: “Hepsi de çok güzeldi. Mesela Elmalar ninnisi çok güzeldi. Bilmeceleri de çok sevdim. Tekrar dinlemek istiyorum. İnşallah tekrar dinleriz.”

Ö13: “Fıkralarda çok eğlendim. Çünkü güldürücüydü. Kitap Okuyan Ayı masalını da çok sevdim, ilgimi çekti. Hepsi çok güzeldi. Zevkle dinledim.”

Ö14: “Dinlediklerimiz gerçekten güzeldi. Derslerde çok eğlendik ve mutlu olduk. Türküler güzeldi, maniler de öyle. Bilmecelerde çok heyecanlandım. Fıkraları komik buldum.”

- Yapılan dinleme çalışmalarında, dinlenen metinlerin öğrencilere hissettirdiklerine ilişkin duyuşsal boyut teması sunulmuştur. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin dinlenen metinlere karşı hissettikleri duygular bu tema etrafında açıklanmıştır. Öğrenciler dinleme metinlerinin kendilerine küçüklüklerini anımsattıklarını söylemişlerdir. Geçmiş zamana özlem duydukları görülmüştür. Bilmecelerde daha çok heyecan duygusu ön plandadır. Bilmecelerin soru-cevap özelliğinden dolayı onlarda büyük bir heyecan uyandırmıştır. Masallarda şaşkınlık duygusu hissederken fıkralarda eğlenmişlerdir. Dede Korkut Hikâyesi’ndeki olaylar onlarda merak duygusu ve cesaretli olma isteği uyandırmıştır. Ninniler duygulandırırken türkülerde büyük bir coşku ve neşe duymuşlardır. Bazı öğrenciler de dinlenen metnin içinde yaşama arzusu duyduğunu ifade etmiştir. Dinleme metinleri öğrencilerde heyecan, mutluluk, eğlence, merak, coşku, hoşlanma, neşe, cesaret, dürüstlük ve şaşkınlık gibi güzel duygular ve davranışlar hissettirmiştir. Öğrencilerin dinleme metinlerinin onlara neler hissettirdiklerine yönelik cevapları şöyledir:

Ö1: “Türküler bana küçüklüğümü hatırlattı. Bilmeceler beni heyecanlandırdı. Fıkralar komikti çok eğlendim. Dede Korkut Hikâyesi’ndeki olaylar merak ediciydi. Ninniler uyku getirici olması ve küçüklüğümdeki ninnileri hatırlattı.”

Ö2: “Dinlediklerimde kendimi orda hissettim. Dinlediklerimin hepsinde ayrı bir duygu vardı. Dinlerken çok heyecanlandım.”

Ö3: “Masallarda ayının kitap okumaya çalışması benim ilgimi çekti. Diğer dinlediklerim mutluluk ve heyecan hissettirdi. Ve bu derslerde tüm sınıf çok eğlendi. Fıkralar benim yalan söylememem gerektiğini, ninniler ise benim uykumu getirdi.”

Ö4: “Ninnileri dinlerken küçüklüğüm anımsadım. Annemin söylediği ninniyi anımsattı. Abimle birbirimize bilmeceler sorardık. Annem bebekken masal anlatırdı bana. Bunları dinlerken aklıma güzel şeyler geldi.”

Ö5: “İyi şeyler hissediyorum. Dinlediğimiz metinleri gözümde canlandırdım. Hepsini içimde hissettim. Hepsi harikaydı. Çok eğlendim.”

Ö6: “Daha çok türkülerini dinleyince neşelendim. Dinlediğimiz tüm şeylerde eğlendim. Diğer arkadaşlarımda çok eğlendi. Güzel duygular hissettim. Küçüklüğümde dinlediğim şeyleri hatırlattı.”

Ö7: “Ninnilerde uykum geldi ve annemin ninni söylemesini hatırladım. Tekerlemeyi dinleyince sevindim. Güzel duygular hissettim.”

Ö8: “Ninniler beni duygulandırdı. Dede Korkut hikâyelerinde savaş vardı. Bilmecelerde çok heyecanlandım. Aslında hepsini sevdim.”

Ö9: “Güzel duygular hissettim. Dersler güzel geçti ve sınıfça eğlendik.”

Ö10: “Dinlediklerimiz beni heyecanlandırdı. Böyle ders işlemek hoşuma gitti.”

Ö11: “Güzel duygular hissettim. Mutluluk, eğlence ve uyku. Ninnileri dinlediğimde hüzünlendim. Dede Korkut hikâyeleri cesaretlendirdi beni.”

Ö12: “Güzel duygular hissettim. Ninni dinleyince uykum geldi. Ama çok güzeldi. Türküler de çok eğlenceliydi. İçimden oynamak geldi.”

Ö13: “Eskiden bana da ninni söylerlerdi. Onu hatırladım. Bilmeceler hoşuma gitti. Düşünerek cevap verdim. Dede Korkut hikâyeleri çok güzeldi. İçinde macera vardı.”

Ö14: “Güzel duygular hissettirdi. Özellikle ninnilerde duygulandım, küçüklüğümü hatırladım. Türkülerde coştuk hepimiz. Yani hepsi birbirinden güzel geçti.”

- Dinleme sürecinde öğrencilerin çeşitli halk edebiyatı türlerine ilişkin dinleme metin beğenileri, duyuşsal boyut teması başlığı altında sıralamalar alt teması olarak sunulmuştur. Bu temada öğrencilerin dinleme metinlerini beğeni durumlarının sıralanışı ve nedenleri açıklanmıştır. Öğrenci sıralamalarına bakıldığında büyük bir çoğunluk Türkü ve Ninnileri ilk üç sıraya daha fazla koydukları görülmüştür. Daha sonra Bilmece-Fıkra-Mani-Masal-Hikâye ve Tekerleme gelmektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı türkülerden “Horozumu Kaçırdılar” türküsünü beğenirken tekerlemelerden “Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk” tekerlemesini beğenmişlerdir. Masallardan “Altın Balta” masalını, ninnilerden ise “Elmalar” ninnisini beğenen öğrenciler çoğunluktadır. “Eşek Evde Yok” ve “Parayı Veren Dündüğü Çalar” fıkraları eşit oranda beğenildiği görülmüştür. Öğrenciler zevk aldıkları türleri ön sıralara koyarken daha az sevdiklerini sonraki sıralara koymuşlardır. Bu bağlamda öğrencilerin, kendi ilgi alanlarına, etkilene düzeylerine ve bu konudaki düşüncelerine göre bir sıralama yaptıkları görülmektedir. Eğlendikleri, zevk aldıkları ve onları heyecanlandıran türlerin daha fazla ilgilerini ve dikkatlerini çektiği görülmüştür. Öğrencilerin dinleme metinlerini beğeni sıraları ve sıralama nedenlerine ilişkin cevapları şöyledir:

Ö1: Türküler (Horozumu Kaçırdılar)- bilmeceler- maniler-tekerlemeler (Üşüdüm Üşüdüm)- ninniler (Elmalar)- Dede Korkut hikâyeleri- fıkralar (Eşek Evde Yok)- masallar (Kitap Okuyan Ayı) “Türküler çok eğlenceli olduğu için onlardan başladım. Bilmeceler beni çok heyecanlandırdı. Maniler çok güzel okudunuz, tekerlemeler söylemeyi çok sevdim. Ninniler beni etkilediler. En çok zevk aldıysam ona göre sıralamadım.”

Ö2: Bilmeceler- fıkralar (Parayı Veren Dündüğü Çalar)- ninniler (Elmalar)- tekerlemeler (Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk)- türküler (Horozumu Kaçırdılar)- maniler-masallar (Kitap Okuyan Ayı)- Dede Korkut hikâyeleri

“En çok bilmeceleri ve fıkrayı sevdiğim için onları önce yazdım. Benim için en güzeli bilmece-lerdi. Bilmeceler de eğlendim. Bu yüzden önce onlardan başladım.”

Ö3: Maniler– bilmeceler-türküler (Hamsi Koydum Tavaya)- fıkralar (Eşek Evde Yok)- tekerlemeler (Üşüdüm Üşüdüm)- Dede Korkut hikâyeleri- ninniler (Elmalar) - masallar (Altın Balta)

“Maniler beni çok etkiledi. Manilerdeki kelimeler benim dikkatimi çekti. Bilmecelerde eğlendim ve onlarda dikkatimi çekti. Türküler bizim kültürümüzde olduğu için eğlenceli buluyorum.”

Ö4: Fıkralar (Parayı Veren Düdüğü Çalar)- ninniler (Elmalar)-türküler (Horozumu Kaçırdılar)- tekerlemeler (Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk)- masallar (Altın Balta)- bilmeceler-maniler-Dede Korkut hikâyeleri

“Çünkü en çok fıkrayı sevdim. Komikti. Ninniler dinlerken duygulandım. Beğendiklerime göre sıralama yaptım. Hepsi birbirinden güzeldi.”

Ö5: Fıkralar (Eşek Evde Yok)- bilmeceler-maniler-tekerlemeler (Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk)- masallar (Kitap Okuyan Ayı)- türküler (Horozumu Kaçırdılar)- ninniler (Fış Fış Kayıkçı)- Dede Korkut hikâyeleri

“En sevdiklerim fıkra, mani ve bilmece olduğu için böyle sıraladım.”

Ö6: Türküler (Horozumu Kaçırdılar)-masallar (Altın Balta)- Dede Korkut hikâyeleri- ninniler (Elmalar)- fıkralar (Parayı Veren Düdüğü Çalar)- tekerlemeler (Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk)- bilmeceler- maniler

“Türküler beni çok eğlendirdi. Masallar ve hikâyelerde olaylar vardı. Onlar beni etkiledi. Ninnilerde hüznümlendim.”

Ö7: Maniler- ninniler (Elmalar)- türküler (Horozumu Kaçırdılar)-tekerlemeler (Üşüdüm Üşüdüm)- fıkralar (Eşek Evde Yok)- bilmeceler- Dede Korkut hikâyeleri- masallar (Kitap Okuyan Ayı)

“En fazla maniyi sevdim. Dinlediğim maniler bana daha güzel geldi. Ninniler annemi hatırlattığı için çok seviyorum.”

Ö8: Bilmeceler- ninniler (Elmalar)- Dede Korkut hikâyeleri- tekerlemeler (Üşüdüm Üşüdüm)- maniler- masallar (Altın Balta)- türküler (Horozumu Kaçırdılar)- fıkralar (Parayı Veren Düdüğü Çalar)

“En çok bilmeceleri sevdim. Onu başa koydum. Sonra ninniler beni uyutacaktı. Hikâyelerde kahramanlık vardı. Sonra diğerlerinden sevdiklerime göre sıralama yaptım.”

Ö9: Masallar (Altın Balta)- fıkralar (Eşek Evde Yok)- türküler (Horozumu Kaçırdılar)- tekerlemeler (Üşüdüm Üşüdüm)- ninniler (Elmalar)- Dede Korkut hikâyeleri- bilmeceler- maniler

“Masalları çok sevdim. Önce Altın Balta masalını koydum. Sonra fıkralar komikti ve düşündürücüydü. Türkülerde de eğlendim bende söyledim. Bunları öne sıraladım.”

Ö10: Masallar (Kitap Okuyan Ayı)- türküler (Hamsi Koydum Tavaya)- ninniler (Elmalar)- bilmeceler-tekerlemeler-maniler- Dede Korkut hikâyeleri- fıkralar (Eşek Evde Yok)

“En çok sevdiklerime göre sıraladım.”

Ö11: Fıkralar (Parayı Veren Düdüğü Çalar)- Dede Korkut hikâyeleri- ninniler (Elmalar)- maniler-türküler (Horozumu Kaçırdılar)- tekerlemeler (Üşüdüm Üşüdüm)- masallar (Altın Balta)- bilmeceler

En çok fıkraları beğendiğim için böyle sıraladım. Onlar hem düşündürücü ve hem de komikler. Dede Korkut hikâyelerini önceden de izliyordum. Ninniler beni çok duygulandırıyor. Beni daha çok etkiledikleri için böyle sıraladım.”

Ö12: Ninniler (Elmalar)- masallar (Altın Balta)- türküler (Horozumu Kaçırdılar)-bilmeceler-Dede Korkut hikâyeleri- tekerlemeler (Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk)- maniler-fıkralar (Parayı Veren Düdüğü Çalar)

“Ninniye çok sevdim. Her zaman masal dinliyorum. Türkü beni çok eğlendirdi. O yüzden önce onları sıraladım sonra diğerlerini.”

Ö13: Dede Korkut hikâyeleri-masallar (Altın Balta)- fıkralar (Parayı Veren Düdüğü Çalar)- ninniler (Fış Fış Kayıkçı)- bilmeceler-maniler- tekerlemeler (Üşüdüm Üşüdüm)- türküler (Hamsi Koydum Tavaya)

“Dede Korkut hikâyeleri çok hoşuma gitti. İçinde macera olan hikâyeleri sevdiğim için önce onu yazdım. Diğerlerini de sevdim ama en çok bunu sevdim.”

Ö14: Türküler (Horozumu Kaçırdılar)-bilmeceler- maniler-tekerlemeler (Bir Gün Bir Gün Bir Çocuk)-fıkralar (Eşek Evde Yok)- ninniler (Elmalar)- masallar (Altın Balta)- Dede Korkut hikâyeleri
“Türkülerde ve bilmecelerde çok eğlendiğim için onları yazdım. Çünkü gerçekten heyecanlandım. Manilerde ve tekerlemelerde güzel sözleri sevdim.”

- Estetik dinleme türleri kullanılarak yapılan dinleme çalışmasında, öğrencilerin dinleme çalışmalarının öncekilerle karşılaştırmalarına ilişkin görüşleri dinleme etkinlikleri teması başlığı etrafında sunulmuştur. Bu konuda öğrenciler önceki dinlemelerde bu kadar eğlenmediklerini ve onları sıkıcı bulduklarını söylemişlerdir. Daha önceki Türkçe derslerinde masal, hikâye ve şiir türünde dinleme yaptıklarını ama diğer türlerden hiç dinlemediklerini ifade etmişlerdir. Yapılan dinleme etkinliğinde farklı edebi türlerin yer alması ilgilerini çekmekte etkili olmuştur. Bu dinleme etkinliğini sevdiklerini ve farklı bulduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca zihinde kalıcılıklarının da fazla olduğundan söz etmişlerdir. Yapılan dinleme etkinliklerinin eğlendirdiği, güldürdüğü ve düşündürdüğü üzerinde durmuşlardır. Ayrıca bu etkinlikler derslerde güzel vakit geçirmelerini ve mutlu olmalarını sağlamıştır. Bu dinleme etkinliklerini daha anlamlı ve güzel bulmuşlardır. Yapılan dinleme etkinliklerinin öncekilerle karşılaştırmalarına yönelik öğrenci cevapları şöyledir:

Ö1: “Eskiden yaptığımız dinlemeleri bu kadar sevmiyordum. Bu dinlemelerde çok eğlendim. Dinlediğimiz şeyler çeşit çeşit olduğu için ilgimi çok çekti. Bence bunlar daha güzeldi öbürleri sıkıcıydı.”

Ö2: “Ben en çok yeni dinleme metinlerini sevdim. Çünkü eskileri çok ve çok sıkıcıydı. Yeni dinleme metinleri hiç sıkıcı değildi hepsi de güzeldi. Önceki derslerimizde böyle şeyler dinlememiştik. Dinlediğim her şey aklımda kaldı.”

Ö3: “Bu dinlemeleri diğer dinlemelerden daha çok sevdim. Çünkü bunlar diğer dinlemelerden daha güzel olup eğlendirdi ve güldürdü. Mesela diğer dinlediğimiz şeyleri ben bu kadar beğenmemiştim. Bu yaptığımız dinleme etkinliklerinde sınıfça çok eğlendik. Baya güzel vakit geçirdik.”

- Ö4:** “Eskiden yaptığımız dinlemeler güzeldi ama bunlar çok daha güzel. Çok hoşuma gitti. Bizi eğlendirdi ve aynı zamanda düşündürdü. Eskiler klasikti. Yeni dinlediklerimiz daha güzel ve renkli bir şey o yüzden yenileri tercih ediyorum.”
- Ö5:** “Eskiden de bir şeyler dinliyorduk. Ama bu dinlediğimiz şeyler çok farklı ve çeşitliydi. Hepsi çok güzeldi.”
- Ö6:** “Önceden de derste metin dinliyorduk. Ama böyle değildi. Bunların hepsinden daha fazla eğlendim, zevk aldım. Bir de günlük yazmayı sevdim.”
- Ö7:** “Eskiden yapılan dinlemelere göre bu dinlemeler daha güzel ve eğlence doluydu. Dersimiz çok daha güzel geçti. Bu yüzden bunları daha çok sevdim.”
- Ö8:** “Türkçe dersinde önceden şiir, hikâye ve masal dinliyorduk ama diğerlerinden az dinliyorduk. Hepsi de güzel oldu. Eğlenceli geçti.”
- Ö9:** “Önceden böyle şeyler dinleliyorduk. Derslerde çeşit çeşit şeyler dinledik. Türkçe dersi güzel geçti. Bu yaptıklarımız daha güzeldi.”
- Ö10:** “Ben bu dinlediklerimizi daha çok sevdim. Çünkü derslerde daha çok eğlendim. Ve mutlu oldum.”
- Ö11:** “Eskiden yaptığımız dinlemeler böyle güzel değildi. Bunlar daha güzel ve anlamlıydı. Benim sevdiğim yeniler çünkü yeniler daha güzeldi.”
- Ö12:** “Bu yaptığımız dinlemelerin hepsi de birbirinden güzeldi. Türkçe dersinde çok eğlendim. Güzel geçti.”
- Ö13:** “Sınıfta dinlediğimiz tüm metinler çok güzeldi. İçinde macera ve komik şeyler vardı. Eskiden yaptığımız dinlemeler böyle değildi. Bunları dinlerken çok eğlendim.”
- Ö14:** “Eskiden böyle güzel değildi Türkçe dersi. Gerçekten çok eğlendik ve zevk alarak dinledim. Bu yaptıklarımız daha güzeldi.”

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda, öğrencilerin yapılan dinleme çalışması konusunda olumlu görüşlere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler her bir ayrı türün farklı özelliklere sahip olduğunu belirterek dinlenen metinlere karşı güzel ve hoş duygular beslediklerini belirtmişlerdir. Dinlenen metinler öğrencileri olumlu duygu ve davranışlara yöneltmiştir. Kimi türler öğrencide geçmiş anımsatırken kimi türler ise onların hayal güçlerinin etkisinde kalmasını sağlamıştır. Öğrenciler yapılan dinleme etkinliklerinden ve dinleme metinlerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Onlar metinleri kişisel tercihlerine göre sıralamaya koymuştur. Bu sıralamadaki en önemli etken o dinleme metninden etkilenme düzeylerinin olduğu söylenebilir. Öğrenciler sınıfta yapılan önceki dinleme çalışmalarına göre yapılan bu çalışmadan büyük bir keyif almışlardır. Çeşitli halk edebiyatı türlerinin yer alması çalışmaya farklı bir boyut kazandırmıştır. Estetik dinleme türü öğrencilerin dinleme sürecinin daha verimli ve etkili geçmesine yardımcı olmuştur. Tüm bu bulgular öğrencilerin yapılan bu çalışmadan zevk aldıklarını kaliteli ve

güzel vakit geçirdiklerini göstermektedir. Bu araştırmada halk edebiyatı türleri yardımıyla öğrencilerin zihinsel süreçlerine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda estetik dinleme türü çalışmaları öğrencilerin zihinsel faaliyetlerini harekete geçirerek onların dinleme sürecine etkin katılımına yardımcı olmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde estetik dinleme türü etkinliklerinin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin dinleme sürecine yansımalarına ilişkin halk edebiyatı türlerinden 8 tür kullanılarak gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilerin estetik dinleme türüne ilişkin yaşadıkları zihinsel süreçler ve araştırmada kullanılan halk edebiyatı ürünlerine yaklaşımları araştırılmıştır. Buna göre araştırma sonunda elde edilen sonuçlar şunlardır:

- Estetik dinleme türü etkinliklerinin uygulandığı bu çalışma, estetik dinleme türü çalışmalarıyla daha önce hiç karşılaşmamış 3. sınıf öğrencileriyle yapılmış ve uygulama süreci öğrencilere olumlu yansımıştır.
- Sınıfta yapılan bu çalışma öğrenci-öğretmen etkileşimini artırarak derslerin verimli geçmesini kolaylaştırmıştır.
- Çalışma boyunca öğrencilerin motivasyon düzeyinin yüksek olması etkinliklere karşı dikkatlerinin canlı tutulmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca dinleme metninin kısa olması öğrencilerin, dinlenen metinlere karşı ilgilerini sürdürmelerini kolaylaştırmıştır.
- Çalışma boyunca araştırmacı ve öğrenciler, estetik dinleme uygulamalarına ilişkin olumlu görüşlere sahip olmuşlardır.
- Estetik dinleme türü etkinliklerinin tahmin aşaması; öğrencileri metinlerdeki karakterleri belirtme, ilişki kurma, örnekler verme, geçmişini anımsama, paylaşım, yorumlamalarda bulunma ve hayal gücünü kullanma süreçlerine yöneltmiştir. Başka bir ifadeyle, estetik dinleme türü etkinlikleri öğrencilerin çeşitli zihinsel süreçleri kullanmalarına olanak sağlamıştır.
- Estetik dinleme türü etkinliklerinin görselleştirme aşamasında; öğrenciler daha çok karakterlerin fiziksel ve kişisel özelliklerine dikkat çekmiştir. Ayrıca zıt karakterler ve yer unsuruna da değinmişlerdir. Yaptıkları resimlerde kolay görselleştirdikleri nesneleri belirgin ve büyük çizmiş, daha çok somut nesnelere yönelmelerinin yanında soyut nesneleri de görselleştirmişlerdir.

- Estetik dinleme türünün dil oyunları aşamasında, öğrencilerin metinlerdeki sözcük gruplarına, kavramlara, deyimlere ve ikilemelere konuşmalarında sıkça başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çeşitli söz varlıklarına değinmeleri dinleme metinlerinin ilgi ve dikkatlerini çekmedeki başarılı olduklarını göstermektedir.
- Estetik dinleme türünün bağlantı kurma aşamasında; dinledikleri metinlerdeki olumlu kişilik özelliklerine daha çok değinmişlerdir. Bu aşamada öğrenciler; örnekler verme, paylaşım yapma ve neden- sonuç ilişkisi kurma gibi zihinsel süreçleri kullanmışlardır.
- Estetik dinleme türünün özetleme aşamasında; öğrenciler anlama ve oluş sırasına göre anlatma, ana düşüncüyü bulma, özgün ifadelere yer verme, betimleme yapma zihinsel süreçlerini kullanmışlardır. Ayrıca paylaşma, yorumlama ve ezberleme gibi davranışlar sınıf içi etkileşimin artmasına olanak sağlamıştır. Bu aşamada öğrencilerin eleştiri ve karşılaştırma gibi zihinsel süreçleri kullanmışlardır.
- Bu çalışmada kullanılan estetik dinleme türü, öğrencilerin yaratıcılık, eleştiri, analiz yapma (çözüm yolları sunmak), analitik düşünme (yorumlama) , karşılaştırma, ezberleme, neden-sonuç ilişkisi kurma, oluş sırasına göre anlatma gibi zihinsel süreçlerini ortaya çıkarmalarına ve onların iç dünyalarına, duygu ve düşüncelerine ulaşma imkânı sağlamıştır.
- Yapılan etkinlikler öğrencilerde derse katılma isteği uyandırmıştır. Onların verdikleri cevaplarda sıcak bir samimiyet gözlenmiştir. Bu etkinlikler öğrencilerin eğlenmelerini ve hoşça vakit geçirmelerini sağlayarak derslere yüksek bir katılım göstermelerini sağlamıştır. Yapılan çalışmalar öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu artırarak sınıf ortamında kendini daha iyi hissetmelerini sağlamıştır.
- Halk edebiyatı türlerinden Dede Korkut Hikâyesi, masal, tekerleme, türkü, fıkra, ninni, bilmece ve mani kullanılan bu çalışmada öğrencilerin yapılan çalışmadan büyük bir zevk aldıkları, çeşitli duygu ve davranışları yansıttıkları görülmüştür. Öğrencilerde mutluluk, heyecan, eğlence, coşku, enerji, sevme-beğenme, motivasyon, keyiflilik, merak, samimiyet, zevk alma, eşlik etme-ritim tutma, rekabet etme, dans etme, şaşkınlık ve komik bulma gibi duygu ve davranışlar gözlenmiştir. Kullanılan halk edebiyatı türlerinde öğrencilerde hoşça gitme, eğlenme ve zevk alma davranışları görülmüştür. Yapılan dinleme etkinliklerinin öğrencilere olumlu yansımaları olduğu gözlenmiştir. Halk edebiyatı türlerinin öğrencilerde

olumlu izlenimler bıraktığı, güzel duygu ve davranışlara yönlendirdiği sonucuna varılmıştır.

- Çalışmada Dede Korkut Hikâyesi, masal, tekerleme, türkü, fıkra, ninni, bilmece ve mani türünde halk edebiyatı ürünlerine yer verilmesi öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekmede başarılı olmuştur.
- Uygulama sürecinde kullanılan halk edebiyatı ürünleri olan dinleme metinleri öğrenciler tarafından beğenilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin aktif katılımı, dinleme sırasında uygun ortamın oluşturulması, kullanılan dinleme metinlerinin öğrencilerin ilgisini çekmesi ve öğrenci-araştırmacı işbirliği gibi etkenler uygulama sürecini kolaylaştırmıştır.
- Bu araştırmada uygulanan estetik dinleme türü öğrencilerin derslerde hoşça vakit geçirmesini sağlamıştır. Bu çalışmada kullanılan halk edebiyatı türleri estetik dinlemede kullanılabilir niteliktedir.

5.2. Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre, estetik dinleme türünün ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin dinleme sürecine olumlu yansımaları olduğu sonucuna varılmıştır. Dinleme becerisinin geliştirilmesi için yapılan birçok araştırmada kullanılan model, strateji ve çeşitli dinleme türlerinin öğrencilerin dinleme süreçlerini geliştirdiği yönündedir. Bu konuda Ören (2019)'nin 4. sınıflarla yaptığı deneysel bir araştırmada, estetik dinleme eğitiminin ve etkinliklerin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Doğan (2017)'nin 7. sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada eleştirel, ayırt edici ve kapsamlı dinleme türlerinin, Melanlıoğlu (2011)'nin üstbilgi strateji eğitiminin, Aksu (2013)'nin, 5. sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada bütünleştirici dinleme modeli uygulamasının, Koçadam (2011)'in not alarak dinleme eğitiminin, Dundar (2018)'in ELVES tekniğinin, Karabacak (2014)'in seçici dinleme eğitiminin, Aytan (2011)'nin aktif öğrenme tekniklerini kullanması öğrencilerin dinleme becerisini olumlu anlamda etkilediği ve dinleme becerilerini geliştirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca kullanılan bu strateji, teknik ve türlerin dinlemeye karşı olumlu tutum geliştirdiği sonucuna varılmıştır (Dundar 2018; Cigerci 2015; Kıvrak 2019; Dedebali 2014; Katrancı 2012). Dinleme becerileri üzerine yapılan araştırmalarda öğrencilerin dinlediğini anlama düzeylerinde de gelişmeler yaşanmıştır (Cigerci 2015; Yıldırım 2007; Yıldız 2015; Molina ve diğerleri 1997). Bu bağ-

lamda dinleme üzerine yapılan bu araştırma; öğrencilerin dinleme becerilerine, dinlediğini anlama düzeylerine ve dinlemeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmuştur.

Estetik dinleme türü, öğrencilerde olumlu izlenimler bırakmak, öğrencilerin dinlemede yaşadığı sorunları en aza indirmek ve onlara geliştirici çözümler bulmak için kullanılmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalar öğrencilere verilen dinleme eğitiminin önemini ve dinlemede yaşanan sorunlara belirleyip çözümler sunmuştur (Burrows ve diğerleri 1999; Matheson, Moon ve Winiacky 2000; Armstrong ve Rentz 2002). Dinleme sürecinde öğretmen ve öğrencinin işbirliği içinde hareket etmesi çalışmada olumlu kazanımlar elde edilmesine yardımcı olmuştur. Bu konuda yapılan araştırmalar dinleme sürecinin etkileşimli birer faaliyet olduğunu ortaya koymuştur. Tyson (2011) yaptığı çalışmada, öğretmen ve öğrencinin birbirini nasıl dinlediğini tanımlamaya çalışmış ve karşıdakini dinlemenin dinlemeyi etkileyen en önemli yol olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocukların düzeyine göre kullanılan uygun dinleme metinleri onların dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemlidir. Bu araştırma içinde kullanılan halk edebiyatı dinleme metinleri bu süreçte çalışma sonuçlarını olumlu anlamda etkilemiştir. Bu konuda Zengin (2010) ‘a göre uygun edebi metinlerin çocukların dinleme becerilerini geliştirmede daha yüksek düzeyde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirilmesinde kullanılan metinler kadar öğrencilere sunulan fiziki ortam ve şartlarda önemlidir. Bu bağlamda Owca, ve diğerleri (2003) yaptıkları çalışmada, göz teması kurmak, sessizliğin sağlanması için beklemek ve dinleme becerilerinin doğrudan öğretiminin dinleme becerisinin gelişimi için önemli olduğuna değinmiştir. Yapılan bu araştırma sonucunda, hem öğrencilere sunulan dinleme metinlerinin hem de uygun bir dinleme ortamının sağlanması dinleme sonuçlarını etkilediği yönündedir. Bu yönleriyle yapılan bu araştırma sonuçlarıyla benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Esteki dinleme türünde, öğrencinin kendi yaşantılarıyla bağlantı kurması estetik dinleme sürecinin önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. Pilonieta ve Hancock (2012) yaptıkları çalışmada, kişisel deneyimleriyle bağlantı kuran öğrencilerin dinlediğini anlama ölçütlerinde daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Shih (2018) ise yaptığı çalışmada, estetik dinleme türünün erken çocukluk dönemi için çok önemli olduğuna vurgu yaparak öğrencilerin estetik deneyimlerini geliştirici çalışmalarında önemli gelişmeler elde ettiklerinden bahsetmiştir. Paul (2008), çocuklara dinletilen müzikler sonrasında estetik tepkilerinde pozitif yaklaşımlara sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu yönleriyle bu araştırmalar estetik dinleme türünün ve estetik dinleme türü aşamalarının öğrencilerin

dinleme becerisini geliştirmede olumlu yönde etkilediği sonuçlarını içermektedir. Dolayısıyla bu araştırma sonuçlarının, yapılan bu araştırmayla benzerlikleri bulunmaktadır.

Bu araştırmada, estetik dinleme türü aşamalarında öğrenciler çeşitli zihinsel süreçleri ortaya koymuşlardır. Bayrak (2010) yaptığı araştırmada, öğrencilerin dinlediğini anlama sürecinde kullandıkları; ilişkiler kurma, görsellerden yararlanma, tahmin etme, çıkarsamada bulunma, karşılaştırma gibi zihinsel becerileri ortaya çıkarmıştır. Bu yönüyle yapılan bu çalışma öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Estetik dinleme türünde amaç bilgi vermekten ziyade öğrencinin andan zevk almasını sağlamaktır. Bu bağlamda Kraemer (2009) yaptığı araştırmada, hikâye edici metinlerin bilgilendirici metinlere göre, öğrencilerin bu metinleri anlamada daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Diakidoy ve diğerleri (2005) yaptığı araştırmada, ilköğretim düzeyinde kleyici metinlerin kullanılması öğrencilerin okuduğunu ve dinlediğini anlamada daha başarılı olduklarını belirtmiştir. Öztürk (2018) ise yaptığı araştırmada, etki-leşimli masal anlatım tekniğinin öğrencilerin dinleme becerisini geliştirdiğini belirtmiştir. Durmuş (2013), ilköğretim 2. sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırmada, ocuk edebiyatı ürünlerinin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna varmıştır. Hikâye edici veya kleyici metin türleri öğrencilere edebi zevk vermede ve onların dinleme-anlama becerilerini geliştirmede önemli sonuçları olmuştur. Yıldırım (2007) yaptığı araştırmada, öğrencilerin müzik, oyun, drama ve yarışma gibi tekniklerden çok zevk aldıkları ve derse katılmada istekli oldukları gözlemlemiştir. Bu yönüyle yapılan bu çalışmada kullanılan türkü, tekerleme ve ninni gibi türler öğrencilerin müziksel türlerden keyif aldıklarını ve dinleme sürecine olumlu yansımalar sergilediğini göstermiştir. Öğrencilere keyif veren edebi metinlerin kullanılması onların dinleme becerilerini olumlu anlamda etkilemiştir. Yapılan bu araştırma, halk edebiyatı türlerinin yardımıyla estetik dinleme türünün dinlediğini anlamada etkili sonuçlar sağladığını göstermiştir.

5.3. neriler

5.3.1. Uygulayıcılara Yönelik neriler

- Özellikle ilkokul kademesinde estetik dinleme türü çalışmalarına daha fazla önem verilmelidir.
- Estetik dinleme etkinliklerine yönelik Türkçe dersleriyle bütünleştirici çalışmalara ve bu konuda bilgilendirici eğitimlere yer verilebilir.

- Estetik dinleme aşamalarından en çok vakti görselleştirme aşaması ve etkinlikler sonunda yapılan öğrenci günlükleri almaktadır. Sürecin bütününe ilişkin bir planlama önerisi hazırlanabilir.
- Çalışmada kullanılacak dinleme metinleri öğrencilerin seviyesine ve ilgi alanlarına uygun seçilmelidir. Öğrenci ve öğretmen işbirliği içinde çalışmaların sürdürülmesine özen gösterilmelidir.
- Türkçe derslerinde halk edebiyatı ürünlerine yer verilmelidir. Halk edebiyatı ürünleri gerek çocuğun kendi kültürünü tanıması gerekse estetik açıdan öğrencilere uygun olması sebebiyle kullanılmalıdır.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu çalışma ilkokul 3. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Farklı öğrenim düzeyindeki öğrencilerle yapılabilir.
- Çalışmada dinleme türlerinden estetik dinleme türü kullanılmıştır. Farklı dinleme türleriyle çalışılabilir.
- Çalışma eylem araştırmasıyla desenlenmiştir. Farklı araştırma desenleri kullanılabilir.
- Çalışmada halk edebiyatı türlerinden Dede Korkut Hikâyeleri, masal, tekerleme, türkü, ninni, bilmece, fıkra ve mani kullanılmıştır. Farklı edebiyat türlerine yer verilerek sonuçlar karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aksu, D. (2013). Bütünleştirici dinleme modeli uygulamalarının ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi. Doktora tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akyol, H. (2006). Yeni programa uygun Türkçe öğretimi yöntemleri. Ankara:Kök Yayıncılık.
- Akyol, H. (2010). Türkçe öğretim yöntemleri. Ankara: PegemA Yayınları
- Arıcı, A. (2016). Erken çocukluk dil gelişiminde ailenin rolü. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 66-78.
- Armstrong, S., & Rentz, T. (2002). Improving listening skills and motivation. Master of arts action research project. Saint Xavier University and Skylight Professional Field-Based Master's Program.
- Aşılıoğlu, B. (2009). Türkçe öğretmen adaylarına göre derslerde karşılaşılan başlıca dinleme engelleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (Electronic Journal of social Sciences)*, 8(29), 45-63.
- Aytan, T. (2011). Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bayrak, E. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama sürecinde kullandıkları zihinsel beceri düzeyleri. Yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Bulut, B. (2013). Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Burrows, L. K., Guthrie, D., Peterson, D. & Rakow-Larson, L. (1999). Improving listening skills in children. Saint Xavier Üniversitesi.
- Cemiloğlu, M. (2005). İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi (5. baskı). Bursa: Alfa Yayınları.

- Ciğerci, M. F. (2015). İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde dinleme becerilerinin geliştirilmesinde dijital hikâyelerin kullanılması. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çer, E. (2016). Türkçe öğretiminde etkinlikler. Ankara: Anı.
- Çifçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 165.
- Çiftçi, Ö. (2007). Aktif dinleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 176, 231- 242.
- Çuhadaroğlu, E. O. ve Yılmaz, K. (2007). Sınıf içi gözlem araç ve teknikleri: kavramsal bir çözümleme. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 77- 97.
- Dedebali, N. C. (2014). Çoklu ortam uygulamalarının altıncı sınıf dinleme becerisinin gelişimine etkisi. Doktora tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Demir, O. ve İzci, E. (2015). İlkokul (4. sınıf) Türkçe dersi öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların giderilmesine yönelik öğretmen görüşleri. *Akademik Bakış Dergisi*, Mayıs-Haziran, Sayı:49.
- Diakidoy, I. N., Stylianou, P., Karefillidou, C. & Papageorgiou, P. (2005). The relationship between listening and reading comprehension of different types of text at increasing grade levels. *Reading Psychology*, 26(1), 55-80.
- Durmuş, N. (2013). İlköğretim 2. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi. Yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Doğan, Y. (2007). İlköğretim ikinci kademede bir dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, Y. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisini geliştirmede etkinlik temelli çalışmaların etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), s. 261-286.

- Doğan, B. (2017). Strateji temelli dinleme etkinliklerinin yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisiyle strateji kullanma düzeyine etkisi. Doktora tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Dökmen, Ü. (2002). Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duman, B. (2007). Neden beyin temelli öğrenme? Ankara: PegemA Yayınları.
- Dundar, E. (2018). ELVES tekniğinin 5. sınıf öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarına ve dinleme başarılarına etkisi. Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fraenkel, J., Wallen, N., & Hyun (2012). How to design and evaluate research in education. New York: McGraw-Hill.
- Glesne, C. (2012). Nitel araştırmaya giriş (A. Ersoy ve P. Yalçınoglu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık. (Özgün çalışma, 2011).
- Goh, C., & Taib, Y. (2006). Metacognitive instruction in listening for young learners. *ELT Journal*, 60(3), 222-232.
- Güteryüz, H. (2003). Yaratıcı çocuk edebiyatı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Gündüz, O. ve Aktaş, Ş. (2001). Yazılı ve sözlü anlatım. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Gündüz, M. (2014). İlkokul öğrencilerinin etkili öğretmen hakkındaki düşünceleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:XI, Sayı:I, 114-128.
- Güneş, F.(2007). Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma. Ankara: Nobel.
- Henning, J., Stone, J., & Kelly, J. (2009). Using action research to improve instruction: An interactive guide for teachers. New York, NY: Routledge.
- Johnson, A. P. (2005). A short guide to action research. (Second edition). Boston: Allyn&Bacon.
- Kalaycı, N. (2005). İlköğretim okullarında dinleme becerisini nasıl geliştirebiliriz? *Eğitime Bakış Dergisi*, (2), 53-58.

- Kantemir, E. (1997). Yazılı ve sözlü anlatım. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Karabacak, E. (2014). Seçici dinleme eğitiminin 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerindeki etkisi. Yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Karadağ, R. (2010). İlköğretim Türkçe derslerinde farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının uygulanması: Bir eylem araştırması. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Katrancı, M. (2012). Üstbiliş stratejileri öğretiminin dinlediğini anlamaya ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, M. F. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin web tabanlı bir sistem yardımıyla ölçülmesi. Yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kıvrak, S. (2019). Üstbiliş stratejilerine dayalı dinleme etkinliklerinin ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi. Yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kocaadam, D. (2011). Not alarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması – öğretmen araştırması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 34(1-2), 35-43.
- Kraemer, L. A. (2009). Bilgilendirici metinler dinlemenin birinci kademedeki dinlediğini anlama ve kitap seçimine etkisi (Yayımlanmamış doktora tezi). St. John's Üniversitesi.
- Kuzu, A. (2005). Oluşturmacılığa dayalı çevrimiçi destekli öğretim: Bir eylem araştırması. Yayımlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Lodico, M. G., Spaulding, D. T. & Voegtler, K. H. (2006). Methods in educational research: From theory to practice. San Francisco, CA: John Wiley and Sons.
- Mackay, I. (1997). Dinleme becerisi (A. Bora ve O. Cankoçak, Çev.). Ankara: İlk kaynak Kültür ve Sanat Ürünleri Ltd. Şti.

- Matheson, S., Moon, M., & Winiecki, A. (2000). Dinleme becerisi öğretimi yoluyla öğrencilerin yönergeleri takip etme becerilerini geliştirme (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Saint Xavier Üniversitesi, Chicago.
- McMillan, J. H. (2004). Educational research: fundemataals for the consumer. (4th ed.). USA: Pearson Education, Inc.
- MEB, (2019). Türkçe dersi öğretim programı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2011). Üstbiliş strateji eğitiminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Melanlıoğlu, D. (2011). İlköğretim Türkçe öğretim programının “dinleme türleri” bakımından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3).
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel.
- Mills, G. (2003). E. Action research. A guide for the teacher researcher. (Second Edition). New Jersey: Person Education, Inc.
- Molina, V., Steurer, C., Twardy, A. & Young, L. (1997). Improving student listening skills through the use of teaching strategies. M. A. Action Research Project. Saint Xavier University.
- Owca, S., Pawlak, E. & Pronobis, M. (2003) Improving student academic succes trough the promation of listening skill. Action Research Project. Saint Xavier Üniversitesi.
- Ören, B. (2019). Estetik dinlemenin 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi. Yüksek lisans tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özbay, M. (2001). Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirme yolları. *Türk Dili Dergisi*, 589, 9-15.
- Özbay, M. (2005). Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. (2009). Anlama teknikleri: I.Dinleme eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2010). Anlama teknikleri II. Dinleme eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.

- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7 (1), 87-97.
- Özdemir, E. (1987). İlkokul öğretmenleri için Türkçe öğretimi kılavuzu. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Özer, K. (2002). İletişimsizlik becerisi. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Öztürk, E. (2018). Etkileşimli masal anlatım tekniğinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi. Yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Uşak.
- Paul, P. M. (2008). Using verbal reports to investigate children's aesthetic experiences with music. *Journal of Music Therapy*, XLV (4), 427-442.
- Pilonieta P., & Hancock S.D. (2012). Negotiating first graders' reading stance: the relationship between their efferent and aesthetic connections and their reading comprehension. *Current Issues In Education*. 15 (2), 1-10. ISSN: 1099-839X.
- Sever, S. (2000). Türkçe öğretimi ve tam öğrenme. Ankara: Anı Yayınları.
- Shih, Y. H. (2018). Aesthetic education for young children in Taiwan: importance and purpose. *International Education Studies*, 11 (10), 91-95.
- Stringer, E.T. (2007). Action Research (3. Baskı). California: Sage Publications.
- Stringer, E. (2008). Action research in education, pearson practice hall, Columbus, Ohio, 1-5, 72-87.
- Tompkins, G.E.(2005). Language arts patterns of practice. New Jersey: Pearson.
- Tüzel, S. (2014). Dinleme eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Tyson, K. V. (2011). Eğitim için dinleme türleri geliştirme (Yayımlanmamış doktora tezi). Washington Üniversitesi, Washington.
- Yaşlık, Ç. (2019). Seslendirilmiş dinleme metinlerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine etkisi. Yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Yıldırım, H. (2007). İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2003). Ana dili öğretiminde çağdaş yaklaşımlar ve Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Yayınları.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2008). Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Yayınları.
- Yıldız, N. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yurtbakan, E. ve Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), s. 949-977.
- Zengin, S. B. (2010). Çocuk kitaplarının dinleme becerisini geliştirme aracı olarak kullanılması. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

EKLER

Ek Numarası	Başlık	Sayfa Numarası
EK 1	Araştırma İzni	129
EK 2	Veli İzin Formu	130
EK 3	Araştırma Gönüllü Katılım Formu	131
EK 4	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	132
EK 5	Etkinliklere İlişkin Eylem Planları	133

EK-1
Araştırma İzni

T.C.
MUŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-32026198-20-39207090
Konu : Araştırma İzni
(Şengül BECERİK HAS)

17.12.2021

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı 2020/2 sayılı Genelgesi.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Şengül BECERİK HAS'ın yürütmekte olduğu "Estetik Dinleme Türü Etkinliklerinin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Sürecine Yansımaları" konulu tez çalışmasını Korkut İlçesi Mehmet Akif Ersoy İlkokulunda uygulama talebi bildirilmiştir.

Söz konusu talep Müdürlüğümüz Araştırma İzin Komisyonunca incelemiş olup, yapılacak araştırma uygulamasının ilgi genelge hükümleri doğrultusunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak ve covid-19 salgın tedbirleri alınarak yapılması, uygulamalarda sadece ekli mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kullanılması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Nedim ÖNER
Milli Eğitim Şube Müdürü

OLUR
Enver KIVANÇ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Araştırma Ön İnceleme Formu (1 sayfa)
2-Ölçek (8 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Muş Milli Eğitim Müdürlüğü Hükümet Konağı K:3

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (436) 212 35 83

Bilgi için: H.BARAN

E-Posta: temelegitim49@meb.gov.tr

İnternet Adresi: mus.meb.gov.tr

Unvan : Şef

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Faks: _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 85ce-4059-3a9c-9955-0968 kodu ile teyit edilebilir.

EK-2

Veli İzin Formu

Araştırma Amaçlı Çalışma İçin Veli/Vasi İzni Belgesi

Sayın Veli /Vasi;

Çocuğunuzun/vasisi olduğunuz bireyin katılacağı bu çalışma, " Estetik Dinleme Türü Etkinliklerinin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Sürecine Yansımaları (Halk Edebiyatı Örneği)" adıyla yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin durumlarının estetik dinleme metinleri aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Uygulaması: Araştırmada görüşme, gözlem, öğrenci günlükleri ve araştırmacı günlüğü kullanılacaktır.

Bu araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz/vasisi olduğunuz birey çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz/vasisi olduğunuz birey için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun/vasisi olduğunuz bireyin katılımı tamamen sizin isteğinize bağlıdır, reddedilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz.

Çalışmada çocuğunuzdan/vasisi olduğunuz bireyden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz/vasisi olduğunuz birey kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz/vasisi olduğunuz birey çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza/vasisi olduğunuz bireye hiçbir sorumluluk yüklememektedir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı

Adı Soyadı: Prof. Dr. Pınar GİRMEN

Adresi:

İletişim Bilgileri:

İmza

Velisi bulunduğum/Vasisi olduğum (öğrenci ise sınıfı numaralı öğrencisi

.....'nin) (öğrenci değilse 'nin) (öğrenci değilse 'nin) yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.

Veli/Vasi:

Adı Soyadı:

Adresi:

İletişim Bilgileri:

İmza

EK-3

Araştırma Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, “Estetik Dinleme Türü Etkinliklerinin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Sürecine Yansımaları (Halk Edebiyatı Örneği)” başlıklı bir araştırma çalışması olup ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin durumlarının estetik dinleme metinleri aracılığıyla incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma, Prof. Dr. Pınar GİRMEN tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile estetik dinleme türünün ilkökul öğrencilerinin dinleme becerilerine yansımalarının betimlenmesiyle alanda çalışanların gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, durum çalışması yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler nitel araştırma yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Temel Eğitim bölümünden Prof. Dr. Pınar GİRMEN’e yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı:

Adres :

İş Tel :

Cep Tel :

EK-4

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Öğrencilere yöneltilecek yarı yapılandırılmış görüşme soruları şu şekildedir:

1. Türkçe derslerinde dinleme etkinliklerinde neler yaptınız?
2. Türkçe derslerinde dinlediğiniz metinler hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Dinlediğiniz metinler size neler hissettirdi?
4. Dinleme etkinliklerindeki metinleri beğeni durumuna göre sıralar mısınız? Neden böyle bir sıralama yaptınız?
5. Yapılan dinleme etkinliklerini öncekilerle karşılaştırır mısınız?

EK-5**Etkinliklere İlişkin Eylem Planları****Dede Korkut Hikâyesi'nin uygulanışına ilişkin eylem planı**

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
2	20 Aralık 2021	➤ Hikâye'nin kapak resminin incelenmesi ➤ Olayların gelişimi ve sonrasında neler olabileceği üzerine sorular yöneltme ➤ Hikâye'yi dinleme çalışması ➤ Hikâye'nin belli yerlerinde duraklatılarak sorular yöneltme ➤ Zihinlerinde görselleşen nesneleri ve olayları sözlü olarak ifade etmelerinin istenmesi ➤ Dinleme sonrası dikkatlerini çeken cümleleri söylemeleri ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının istenmesi ➤ Dinlenen metnin oluş sırasına göre anlatılması	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
1	21 Aralık 2021	➤ Metinde yer alan kahramanlar, yer ve zaman unsurlarının söylenmesi ➤ Metnin konusu ve ana düşüncesi-nin söylenmesi ➤ Metin hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi ➤ Günlük yazma çalışması	

Masalların uygulanışına ilişkin eylem planı

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
2	22 Aralık 2021	➤ Masal başlığı söylenerek olayların gelişimi hakkında sorular yöneltme ➤ 1. masalı dinleme çalışması ➤ Masalın belli yerlerinde duraklatılarak masala dair sorular yöneltme ➤ Masalı zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Resim çalışması yaptırılması ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen masalı oluş sırasına göre anlatılması ➤ Metinde yer alan kahramanlar, yer ve zaman unsurlarının söylenmesi ➤ Metnin konusu ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Metin hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
1	23 Aralık 2021	➤ Masal başlığı söylenerek olayların gelişimi hakkında sorular yöneltme ➤ 2. masalı dinleme çalışması ➤ Masalın belli yerlerinde duraklatılarak masala dair sorular yöneltme ➤ Masalı zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Resim çalışması yaptırılması ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme	
1	24 Aralık 2021	➤ Dinlenen masalı oluş sırasına göre anlatılması ➤ Metinde yer alan kahramanlar, yer ve zaman unsurlarının söylenmesi ➤ Metnin konusu ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Metin hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi ➤ Günlük yazma çalışması	

Tekerlemelerin uygulanışına ilişkin eylem planı

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
1	27 Aralık 2021	➤ Tekerlemenin türünün tanımlanması ➤ Bildikleri tekerlemelerin sorulması ➤ 1.tekerlemeyi dinleme çalışması ➤ Tekerlemeyi zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Resim çalışması yaptırılması ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen tekerlemede ne anlatıldığının özetlemeleri istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Tekerleme hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
2	28 Aralık 2021	➤ 2. tekerlemeyi dinleme çalışması ➤ Tekerlemeyi zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Resim çalışması yaptırılması ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen tekerlemede ne anlatıldığının özetlemeleri istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Tekerleme hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi ➤ Günlük yazma çalışması	

Türkülerin uygulanışına ilişkin eylem planı

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
2	29 Aralık 2021	➤ Bildikleri türkülerin sorulması ➤ 1.Türkü dinleme çalışması ➤ Dinlenen türkünün zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen türküde ne anlatıldığının özetlemeleri istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Dinlenen türkü hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
1	30 Aralık 2021	➤ 2.Türkü dinleme çalışması ➤ Dinlenen türkünün zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen türküde ne anlatıldığının özetlemeleri istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Dinlenen türkü hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	
1	31 Aralık 2021	➤ Günlük yazma çalışması	

Ninnilerin uygulanışına ilişkin eylem planı

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
1	03 Ocak 2022	➤ Ninninin anlamının tanımlanması ➤ Bildikleri ninnilerin sorulması ➤ Dinlenecek ninniye tahmin etmelerinin sorulması ➤ 1.ninniye dinleme çalışması ➤ Dinlenen ninninin zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen ninnide ne anlatıldığının özetlemeleri istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Dinlenen ninni hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
2	4 Ocak 2022	➤ 2.ninniye dinleme çalışması ➤ Dinlenen ninninin zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen ninnide ne anlatıldığının özetlemeleri istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Dinlenen ninni hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi ➤ Günlük yazma çalışması	

Fıkraların uygulanışına ilişkin eylem planı

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
1	05 Ocak 2022	➤ Fıkra türünün tanımlanması ➤ Bildikleri fıkraların sorulması ➤ Dinlenecek fıkranın tahmin edilmesinin istenmesi ➤ 1.fıkranın dinleme çalışması ➤ Fıkra belli yerlerde duraklatılarak olayların gelişimi ve sonrasında neler olabileceği üzerine sorular yöneltme ➤ Fıkrayı zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen metnin oluş sırasına göre anlatılmasının istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Metinde yer alan kahramanlar, yer ve zaman unsurlarının söylenmesi ➤ Dinlenen fıkra hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
2	06 Ocak 2022	➤ 2. fıkranın dinleme çalışması ➤ Fıkra belli yerlerde duraklatılarak olayların gelişimi ve sonrasında neler olabileceği üzerine sorular yöneltme ➤ Fıkrayı zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen metnin oluş sırasına göre anlatılmasının istenmesi ➤ Metnin konusunun ve ana düşüncesinin söylenmesi ➤ Metinde yer alan kahramanlar, yer ve zaman unsurlarının söylenmesi ➤ Dinlenen fıkra hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi ➤ Günlük yazma çalışması	

Bilmecelerin uygulanışına ilişkin eylem planı

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
2	07 Ocak 2022	➤ Dinlenecek türün tahmin edilmesinin istenmesi ➤ Bilmece türünün tanımlanması ➤ Bilmeceler 1 dinleme çalışması ➤ Bilmeceyi zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Bilmecelerin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen bilmecelerin anlatılması ➤ Bilmeceler 2 dinleme çalışması ➤ Bilmeceyi zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Bilmecelerin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Dinlenen bilmecelerin anlatılması ➤ Bildikleri bilmecelerin paylaşılmasının istenmesi ➤ Bilmeceler hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
1	10 Ocak 2022	➤ Günlük yazma çalışması	

Manilerin uygulanışına ilişkin eylem planı

Ders saati	Eylem Tarihi	Eylemler	Kullanılacak veri toplama araçları
2	11 Ocak 2022	➤ Mani türünün tanımlanması ➤ Manileri dinleme çalışması ➤ Manileri zihinde canlandırma çalışması (Sözlü) ➤ Metnin içinde dikkatlerini çeken ya da hoşlarına giden sözlerin söylenmesi ➤ Dinlenen metinle günlük yaşamla bağ kurulmasının sağlanması için düşündürücü sorular yöneltme ➤ Manileri ezbere söyleme çalışması ➤ Dinlenen maniler hakkında sözlü olarak duygu ve düşüncelerinin istenmesi	Gözlem Öğrenci günlükleri Araştırmacı günlüğü
1	12 Ocak 2022	➤ Günlük yazma çalışması	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı SOYADI :
Doğum Yeri* :
Doğum Tarihi* :
Orcid Numarası :

Eğitim Durumu

Lise
Lisans
Yüksek Lisans

Yabancı Dil

İngilizce: Okuma (), Yazma (), Konuşma ()

Mesleki Geçmiş

Görev	Kurum	Çalışma Tarihleri
-------	-------	-------------------

İletişim

E-posta adresi: